

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 895

12. LIPNJA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Zaklada HNV-a

Spomen-dom bana Jelačića

8

Tribina Ujedinjene demokratske Srbije u Tavankutu

Da se čuje svačiji glas

12

30 godina od osnutka Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

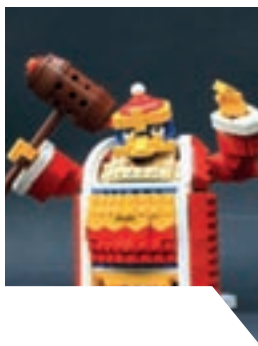
Status hrvatske zajednice u Vojvodini na kraju XX. stoljeća

14

Goran Kaurić, predsjednik Udruge banatskih Hrvata i upravitelj Zaklade *Spomen dom bana Josipa Jelačića*

Zaustaviti etničku mimikriju

20

Budući spomenik kralju Petru I. Karađorđeviću ravnopravniji u odnosu na spomenike Károlyu Bírú i Ivanu Antunoviću

Gradonačelnik naručuje, grad plaća

28

»Godina hrvatskih velikana u Vojvodini«: 75 godina od smrti o. Beata Bukinca

Prvi zreli povjesničar bačkih Hrvata

32

Crkva Presvetog Srca Isusova Tavankut

Novo ruho u starom ambijentu

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Stvarni život

Ovo je teška godina i iz nje nećemo izaći neranjeni, kazala je gostujući (gle čuda!) na javnom medijskom servisu urednica magazina *Biznis i Ekonometar* **Radojka Nikolić**. Gospođa Nikolić ili ne živi u istoj zemlji kao i mi, ili u čuda ne vjeruje kada tako nešto može izjaviti (i to pred milijunskim auditorijem), jer vlast nas uvjerava upravo u suprotno. Ne samo da nas korona kriza neće ni okrnuti već ćemo krizu izazvanu koronavirusom prebroditi lakše nego druge europske zemlje, a kada je riječ o gospodarskom rastu, bit ćemo najbolji u Europi.

I gospođi Nikolić ni to nije bilo dovoljno već se drznula usporediti pomoć od 100 eura (koju smo, da se ne lažemo, već svi strpali u džep) s agrarnim proračunom. A brojke kažu – 400 milijuna eura će iz proračuna ove godine dobiti poljoprivrednici, kroz razne poticaje i druga davanja, a 620 milijuna eura podijeljeno je punoljetnim građanima Srbije. A kako besplatne večere nema, tih 100 eura u našim džepovima skupo ćemo platiti, kao što se plaćaju svi dugovi, usudila se ustvrditi već spomenuta novinarka. I surovoj istinu tu nije kraj, jer u podatke koji se nikako ne uklapaju u ovo predizborno blagostanje svakako spada i podatak o smanjenju proizvodnje od 16 posto i prometa u trgovinama od 20 posto. I to u travnju, dok se (nimalo ohrabrujuće) brojke za svibanj tek očekuju.

Je li to naš stvarni život ili je stvarni život onaj drugi? U kome funkcionari koji nisu u kampanji obilaze odavno završene ceste, otvaraju igrališta, sportske terene i sve drugo što može dobro doći u kampanji koja treba samo pridonijeti pobjedi, koja i tako nije upitna.

Ako se pobjednik zna, ne zna se tko će (uz pobjednika) još četiri godine zasjesti u zastupničke fotelje. Htjeli bi mnogi. Po svaku cijenu. Pa makar to bilo i skrivanje iza manjinskih izbornih lista. Naravno, nije nitko uoči ovih izbora otkrio toplu vodu, jer je ta taktika korištena i u prethodnim izbornim procesima. Posljednji koji igra na tu kartu je **Čedomir Jovanović**, koji će pokušati »progurati« svoju stranku u vojvođanski parlament (za republičku razinu ta taktika nije prošla) preko manjinske liste Koalicija za mir, koju službeno čine Bošnjačka građanska stranka i Stranka Crnogoraca, ali su se na tu listu (gle čuda) »provukli« i članovi LDP-a. Sve u nadi da je to dobitna kombinacija da bi se još četiri godine ostalo »u sedlu«.

I jedno i drugo je naš stvarni život. Samo je pitanje tko u što vjeruje.

Z. V.

Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor 4. i 5. srpnja

Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor bit će održani u subotu i nedjelju, 4. i 5. srpnja, na biračkim mjestima u diplomatsko-konzularnim predstavništvima: u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu i u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici, koji će biti otvoreni od 7 do 19 sati.

Potrebno je ponijeti identifikacijsku ispravu. Hrvati koji imaju državljanstvo Republike Hrvatske, a prebivalište u Srbiji, nije potrebno da se registriraju prije glasanja.

Izvor: www.hnv.org.rs

Hrvatska radijska emisija trećeg programa RTV-RNS-a od sada dostupna i online

Hrvatska radijska emisija u produkciji trećeg programa *Radio Novi Sad*, emitira se na javnoj medijskoj ustanovi Radioteleviziji Vojvodine na radio frekvenciji 100 MHz utorkom i subotom u 14.15 u premijernom terminu. Emisija je kombinacija autorskog i preuzetog rada, traje 30 minuta, a od kraja svibnja dostupna je online, odnosno putem odgođenog slušanja na službenoj internet stranici RTV-a. Produkt je ovo inicijative Hrvatskog nacionalnog vijeća koju je inicirala predsjednica **Jasna Vojnić**, a u djelo proveo urednik programa u sklopu kojeg se emitira emisija **Vojin Popović**.

Sredinom ožujka održan je sastanak predstavnika Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji na čelu s predsjednicom Jasnom Vojnić i predstavnika trećeg programa Radiotelevizije Vojvodine – *Radio Novi Sad* među kojima su bili urednik, autor i voditelj emisije **Petar Pifat** i urednik programa Vojin Popović.

Osim spomenutog zahtjeva u vidu odgođenog slušanja emisije koji je urodio plodom, na sastanku je bilo riječi i o drugim prijedlozima za unaprjeđenje, među kojima je i poboljšanje arhiviranja emisija u smislu trajnije i dugoročnije arhive.

Izvor: www.hnv.org.rs

Uršal: Srednje obrazovanje će biti obavezno

Stručne konzultacije o okviru za izradu *Strategije razvoja obrazovanja i odgoja do 2027. godine* održane su u petak, 5. lipnja, u zgradi Rektorata u Novom Sadu, u organizaciji Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja Srbije. Stručnom skupu nazočila je predsjednica Odbora za obrazovanje u HNV-u **Margareta Uršal**.

»*Strategija* je široko postavljena, obuhvaća sva važna područja unutar obrazovanja. Novina je da je planirano novom *Strategijom* da srednje obrazovanje postane obavezno kao i da istu prati akcijski plan za realizaciju, što je dobro. Ono što brine jeste da obra-

zovanje nacionalnih manjina nije u *Strategiji* zasebno poglavlje nego je integrirano u sva područja koja su planirana *Strategijom* u kojima je uglavnom iz do sada prezentiranog samo spomenuto. Možda bi bolje rješenje bilo da postoji zasebno poglavlje, jer sva-ka nacionalna manjina ima svoje posebnosti kao i samo obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina, a sigurna sam da bi onda bilo prostora da te sve specifičnosti budu integralni dio toga poglavlja«, kaže Uršal.

Izvor: www.hnv.org.rs

Antunovićev spomenik sredinom listopada

Spomenik Ivanu Antunoviću u Subotici trebao bi biti svečano otkriven 15. listopada, na blagdan sv. Terezije Avilske. Nakon nedavne pozitivne odluke Skupštine grada Subotice za podizanje ovoga spomenika, prošloga tjedna održan je sastanak Povjerenstva za podizanje spomenika Ivanu Antunoviću kojega sačinjavaju predstavnici Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice, Hrvatskog nacionalnog vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Na sastanku je odlučeno da se pristupi završetku treće faze radova, odnosno postavljanju samog spomenika. Podsjetimo, aktivnosti na ovome planu započele su još prije četiri godine. Antunovićev spomenik, koji će biti postavljen pokraj katedrale-bazilike svete Terezije Avilske, već je izrađen, a preostaju građevinski radovi, odnosno izrada postamenta i prilaza. Autor spomenika je akademski kipar **Bernard Pešorda**, poznat po ostvarenjima iz domene suvremene sakralne skulpture. Spomenik prikazuje biskupa Antunovića u sjedećem položaju kako drži otvorenu knjigu u lijevoj ruci i čita, što označava njegovu preporoditeljsku ideju, dok se desnom rukom pridržava za križ, znak kanoničke časti i službe.

Početak završne faze radova očekuje se u danima oko proslave dana rođenja **Ivana Antunovića** (19. lipnja), jednog od četiriju praznika hrvatske zajednice u Srbiji. Za realiziranje prve dvije i najveći dio treće faze sredstva su osigurana od katoličkih i službenih institucija iz Hrvatske i hrvatskih institucija iz Srbije, u ukupnom iznosu od oko 30.000 eura. Povjerenstvo se nada da će nedostajuća sredstva u iznosu od oko 3.000 eura biti prikupljena u narednom periodu, čime će cijeli posao moći biti uspješno dovršen.

Ivan Antunović (Kunbaja, 1815. – Kalača, 1888.), bio je kalački kanonik i naslovni biskup bosonski, pokretač tzv. zakašnjelog preporoda među bunjevačkim i šokačkim Hrvatima u Ugarskoj te publicist i prozni pisac.

D. B. P.

Sjednica Izvršnog odbora HNV-a održana u Golubincima

Izabran upravitelj zaklade *Spomen-dom bana Josipa Jelačića*

Sjednica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća održana je 9. lipnja u prostorijama HKPD-a *Tomislav* u Golubincima. Najvažnija točka sjednice odnosila se na usvajanje prijedloga odluke zaklade *Spomen-dom ban Jelačić* o imenovanju njenog upravitelja. Usvojen je prijedlog navedene fondacije da na mjesto upravitelja bude izabran vijećnik HNV-a **Goran Kaurić**. Također, razgovaralo se i o upisu djece u osnovne i srednje škole, o temi spornog udžbenika i satu hrvatskog jezika, a članovi Izvršnog odbora dotakli su se i još nekih drugih tema koje pokrivaju područja u obrazovanju, te u gospodarstvu.

»Drago mi je da smo u Golubincima i da smo nastavili praksu koju smo prakticirali i proteklih godina, a to je da dobar dio sjednica bude i izvan sjedišta HNV-a u Subotici. Jedna od glavnih točaka dnevnog reda je usvajanje prijedloga odluke o imenovanju upravitelja zaklade *Spomen-dom bana Josipa Jelačića*. Gospodin Goran Kaurić je od Upravnog odbora zaklade predložen za njenog upravitelja. Mislimo da je to dobra odluka. Radi se o vrlo sposobnom čovjeku koji ima iskustvo na svim poljima koje je potrebno da bi jedna tako jako bitna institucija koju želimo formirati bila baš na mjestu kuće bana Jelačića u čiji prostor ćemo uskoro ući. Nadam se da će to biti efikasno i da će biti na dobrobit naše zajednice u Srijemu«, istaknuo je predsjednik IO HNV-a **Lazar Cvijin**, dodajući da se Izvršni odbor HNV-a u proteklom razdoblju u vrijeme pandemije koronavirusa dobro organizirao.

»Bili smo dobro povezani. Putem messenger-a smo imali redovite konferencije. Imali smo virtualni ured gdje smo ispunjavali svoje zadaće. Nije se ni u čemu zaostalo, jedino u pojedinim događajima koje smo planirali organizirati. Tu prvenstveno mislim na jednu sjednicu vijeća i proslavu jednog od praznika hrvatske zajednice, blagdana svetog Josipa. Ali što se tiče rada Vijeća, sve se ispoštovalo. Bilo je poteškoća, ali nakon nekog vremena smo se adaptirali i uradili dobar posao u tom periodu«, rekao je on.

Također je dodao da se raduje sastanku s gospodarstvenicima iz Golubinaca, te da očekuje da će uskoro biti organizirani sastanci s gospodarstvenicima i iz drugih krajeva.

»To je još jedna inicijativa koju želimo razviti. Da pokušamo napraviti registar gospodarstvenika i poljoprivrednih gospodarstava u namjeri da kroz taj program vidimo što možemo učiniti da im pomognemo. To će raditi fondacija *Cro fond*. Plan nam je da im pokušamo osigurati pomoć, da vidimo što sve imamo i na koju stranu da krenemo. Ideja je da se pokušamo povezati sa županijama, čak i s Vladom Hrvatske i da vidimo kako im možemo pomoći, bilo da su u pitanju prekogranični projekti ili neki prosperitetni fondovi. No, ne možemo ništa uraditi dok ne vidimo s čim raspoložimo kako bismo mogli ići dalje sa što konkretnijim podacima«, zaključio je Cvijin.

Član IO HNV-a **Darko Sarić Lukendić** zadužen za kulturu dotaknuo se određenih tema iz područja kulturnih aktivnosti.

»Ono što je jako dobro je da nije bilo osjetnijeg smanjenja raspoloživih sredstava po natječajima. U dijelu natječaja na kojima su već raspoređena sredstva nije bilo značajnijeg umanjenja. Iako još uvijek nije donijeta odluka o raspodjeli, nadam se da se ona neće odraziti na masu raspoloživih sredstava. Ono što je najveća promjena koja se desila jeste da su za prošlo proljeće bili planirani sastanci s udrugama i sasvim izvjesno je da ćemo ove godine imati samo jedan. Druga značajna izmjena jeste da je polovicom svibnja bilo planirano da održimo manifestaciju *Srijemci Srijemu* na kojoj nastupaju sve hrvatske srijemske udruge. To je odgođeno, ali je izvjesno da će biti održana. Manifestacija bi se trebala održati u Surčinu, a ukoliko tamo ne bude tehničkih mogućnosti za održavanje, ona će biti održana u Novom Slankamenu. U narednih mjesec dana dogovoriti ćemo datum i mjesto održavanja manifestacije kako bismo mogli pristupiti organiziranju samog događaja«, izjavio je Sarić Lukendić.

Istoga dana u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave potpisani su ugovori za dodjelu sredstava udrugama nacionalnih manjina.

»Potpisani su ugovori za dodjelu sredstava udrugama nacionalnih manjina koje su poslale svoje projekte. Tema ovogodišnjeg natječaja bilo je obrazovanje. Hrvatskoj nacionalnoj zajednici je odobreno nekoliko projekata iz područja obrazovanja. Konkretno, potpisala sam ugovor za HPD *Bela Gabrić* iz Subotice. Od traženih milijun, dobili smo 200 tisuća dinara za programe projekta nastave, koji su izrađivani u Hrvatskom nacionalnom vijeću. To je doista veliki posao i da bi se napravio projekt nastave i učenja potrebno je raditi dugo vremena. Tu su uključeni profesori hrvatskog jezika, suradnici, a moramo imati i prijevode, lekturu, korekturu i na kraju suradnju sa Zavodom za obrazovanje i vaspitanje koji kontrolira te programe. Oni potom odlaze u nacionalni prosvjetni savjet gdje se odobravaju nakon čega ih ministar daje na objavljivanje u *Prosvjetnom glasniku*. Mi ih možemo koristiti u nastavi i na temelju njih praviti udžbenike za hrvatski jezik«, izjavila je članica IO HNV-a zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal**.

Član IO HNV-a zadužen za informiranje **Boris Udovičić** istaknuo je značaj održavanja sastanaka HNV-a izvan Subotice i u svojstvu domaćina zahvalio se na ukazanoj časti.

»Za hrvatsku zajednicu u Golubincima mislim da je od velikog značaja da se sastanci ovakvog tipa održavaju u našem mjestu. Drago mi je što smo dobili tu čast da budemo domaćini i dat ćemo sve od sebe da uvijek budemo reprezentativni kao što smo bili i do sada. To u mnogome pokazuje da Hrvatsko nacionalno vijeće, kao krovna institucija Hrvata u Srbiji, brine o našim ljudima, da im je važno da ih posjete, da čuju njihova mišljenja i informacije s terena. Smatram da bi sastanke trebalo češće održavati izvan Subotice«, izjavio je Udovičić.

S. D.

Konstituiran Upravni odbor nove HNV-ove zaklade

Oživljuje Spomen-dom bana Jelačića

Strateško opredjeljenje HNV-a u mandatu koji je započeo 2018. godine bilo je da se hrvatskoj zajednici u Srijemu i Novom Sadu omogući da ima reprezentativni prostor za svoje potrebe. To je bila nit vodilja kojom je HNV bio vođen prigodom kupnje dijela kuće u kojoj je 16. listopada 1801. godine rođen **Josip Jelačić**, potomni hrvatski ban. Na telefonskoj sjednici 24. ožujka Hrvatsko nacionalno vijeće donijelo je odluku o osnivanju Zaklade *Spomen dom bana Josipa Jelačića*.

Povijesni događaj

Zaklada, sa sjedištem u Petrovaradinu, u banovoj rodnoj kući, osnovana je temeljem Zakona o fondacijama i zadužbinama, s prvenstvenim i najvažnijim ciljem prikupljanja sredstava za obnovu i uređenje rodne kuće bana Jelačića. U odluci o ute-

meljenju navedeno je da su njezini ciljevi i: očuvanje, njegovanje i predstavljanje suvremene i tradicijske kulture Hrvata u Petrovaradinu, promicanje i unaprjeđenje znanosti, obrazovanja i umjetnosti hrvatske manjine u Srbiji, unaprjeđivanje rada obrazovnih, znanstvenih i kulturnih udruga hrvatske manjine, unaprjeđivanje nakladničke djelatnosti na hrvatskom jeziku u područjima kulture i obrazovanja, predstavljanje i zaštita kulturno-povijesnog naslijeđa hrvatske manjine putem afirmiranja lika i djela bana Jelačića, unaprjeđivanje materijalno-tehničkih uvjeta za rad u objektima koje koristi fondacija i njezin osnivač te ustanove osnovane od osnivača u područjima kulture, obrazovanja, informiranja i službene uporabe jezika i pisma te brige o djeci, mladima i starima uključenima u rad u područjima kulture i obrazovanja. Uz ove popisane elemente koje odluka o osnivanju navodi, predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, koja je nazočila sjednici, navela je još jedan, čini se glavni – stvoriti, opremiti, urediti i udahnuti život novom centru ovdašnjih Hrvata i učiniti ga funkcionalnim.

»Strateški cilj Hrvatskog nacionalnog vijeća je da proširi svoje sjedište i da imamo područne urede izvan Subotice. Petrovaradin nam je izuzetno važan, ne samo radi čuvanja povijesnog sjećanja na našega bana i njegovo ime, lik i djelo, što je već uspješno činilo Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić*, već da

formiramo novu jezgru. Ono neće biti samo stjecište i okuplja-lište mjesnih Hrvata, nego jedna nova, suvremeno-tradicijska priča. Ono mora biti i dio hrvatske turističke rute Petrovaradina i okolice. Želimo da svakom posjetitelju koji dođe u Srbiju iz Hrvatske, a takvih je dosta i sve ih je više, Petrovaradin bude nezaobilazno mjesto koje će posjetiti. Očekujemo da se ovdje počnu okupljati i studenti Hrvati koji studiraju u Novom Sadu, a kojih ima iz cijele Srbije«, kazala je Vojnić. Ona je rekla da je osnivanje Zaklade povijesni događaj do koga se stiglo velikim trudom, uz potporu dužnosnika iz Hrvatske i Srbije.

Afirmacija zajednice

HNV je imenovalo i članove Upravnog odbora Fondacije. To su dvojica Petrovaradinaca, preč. **Marko Kljajić** i prof. **Darko Vuković**, zatim dr. **Darko Polić**, **Goran Krnčević** i **Ankica Jukić-Mandić** iz Novog Sada, te **Darko Sarić Lukendić**, član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za kulturu. Za predsjednika imenovan je **Marko Tucakov** iz Novog Sada.

»Važno je učiniti sve što se može u sadašnjem društvenom kontekstu da rodna kuća bana Jelačića, koja je od povijesnog i emotivnog značaja za Petrovaradinke i cijelu hrvatsku zajednicu u Srbiji, bude zaista reprezentativna u smislu centra kulturnih aktivnosti, a i u društvenom smislu, kao točka koja će povezivati većinski narod i našu hrvatsku zajednicu, promovirati zajedništvo i posebnosti ovdašnje hrvatske manjine«, kazao je Tucakov.

Članovi Upravnog odbora su jednoglasno donijeli odluku da se HNV-u predloži da se za upravitelja Zaklade imenuje **Goran Kaurić**.

»Optimist sam! Osobnim angažiranjem želim pridonijeti razvitku zajednice koja u ovom dijelu Vojvodine nije dovoljno afirmirana. Velika je podzastupljenost Hrvata u svim tijelima uprave na svim razinama. Moramo se boriti za naša prava, te sam siguran da će zaklada, osim očuvanja povijesti i kulture Hrvata ovih prostora, raditi i na cjelokupnoj afirmaciji naše zajednice«, kazao je Kaurić nakon donošenja ove odluke.

Zakon, naime, predviđa centralnu ulogu upravitelja fondacije u njezinom radu: on zastupa fondaciju, odgovara za zakonitost njezinog rada, vodi poslove suglasno odlukama Upravnog odbora, podnosi Upravnom odboru prijedlog financijskog plana i završnog računa.

Prijedlog o imenovanju upravitelja bit će razmatran na sjednici HNV-a. Prijedlog statuta je također usvojen nakon kraće rasprave.

Činom utemeljenja Zaklade, konstituiranja Upravnog odbora, te očekivanim skorim ulaskom u posjed kuće bana Jelačića od strane HNV-a, hrvatska zajednica u Petrovaradinu dobiva nakon 75 godina svoj centralni prostor i započinje živjeti na nov, dugo iščekivan i institucionalno osuvremenjen način.

H. R.

Rodna kuća bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu

Stigli smo do našeg novog početka

Pitanje otkupa i procesi glede stavljanja u funkciju rodne kuće bana **Josipa Jelačića** spadaju među ključna i strateška pitanja djelovanja Hrvatskoga nacionalnog vijeća. Otkup i obnova kuće bana Jelačića naslijeđena je tema iz prethodnih saziva HNV-a, a ono čemu danas svjedočimo jest naznaka okončanja postupka ulaska u posjed te započinjanje procesa njegove obnove.

Sam otkup kuće bio je izuzetno dug i kompleksan proces, od dogovora između zastupnika u Narodnoj skupštini Srbije **Tomislava Žigmanova** i predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** do krajnjih pravnih koraka koje je HNV moralo poduzimati kako bi otkup do kraja mogao biti realiziran. Donacijom predsjednika Srbije u iznosu od 71.151.170 dinara za otkup i rekonstrukciju, iz listopada 2017. i ožujka 2018. godine, stekli su se uvjeti za realizaciju ovog za hrvatsku zajednicu nadasve važnog projekta. Do sada je isplaćen dio iznosa – jedan za kupovinu stana od 68 m², koji je trenutno u potpunosti u vlasništvu Hrvatskog nacionalnog vijeća, i drugi dio za prostor od 237 m², koji je bio predmetom sada već okončanog sudskog spora. Preostali dio novca namijenjen kupovini bit će isplaćen kada se prostor površine od 24,63 m² preda u posjed vlasnicima kuće, slobodan od osoba i stvari, kako stoji u kupoprodajnom ugovoru koji je tadašnji predsjednik HNV-a **Slaven Bačić** potpisao. Zahvaljujući ovakvom kupoprodajnom ugovoru HNV nema nikakav spor nego je samo u procesu iščekivanja da prostor bude oslobođen i bez nasljednih obveza prema trećim osobama, što je na koncu Prvi osnovni sud u Novome Sadu morao okončati.

Prema našim saznanjima, prodavači su radi realizacije kupoprodajnog ugovora povelili sudski spor koji je okončan presudom u ožujku 2019. godine, u korist prodavača, a na štetu tuženoga, koji je u nedefiniranom svojstvu bez pismene suglasnosti vlasnika koristio prostorije rodne kuće bana Josipa Jelačića, zbog čega je u tom periodu Hrvatsko nacionalno vijeće bilo u nemogućnosti otkupiti kuću, pristupiti obnovi, rekonstrukciji i privođenju namjeni ovog objekta. Udruga koja je nakon pokrenute inicijative za otkup kuće registrirana upravo na toj adresi, te bez potpisanog ugovora o zakupu, u jednu od prostorija kuće unijela je privatne stvari. Ona je nakon četrnaest mjeseci vođenja sudskog postupka dobila presudu i nalog za iseljenje. Unatoč nekoliko žalbi koje su uslijedile, sada još samo ostaje da izvršitelj privede slučaj kraju. Rodna kuća bana Josipa Jelačića isplatom u cijelosti postat će vlasništvo Hrvatskog nacionalnog vijeća bez naslijeđenih obveza i započet će se s njezinim adaptiranjem.

Inicijalna ideja o ovom projektu proistekla je iz potrebe Hrvata koji žive u Petrovaradinu, Novom Sadu i okolici da sačuvaju sje-

ćanja na povijesnu činjenicu mjesta rođenja bana, da osvijeste ulogu i značaj Hrvata koji žive na ovim prostorima više stoljeća, a koji su u vrijeme bana Josipa Jelačića činili većinsko, gotovo stopostotno, stanovništvo u Petrovaradinu, te da, na koncu, dobiju mjesto okupljanja i artikuliranja svoje tradicije, običaja i kulture. Ideja otkupa rodne kuće bana Jelačića materijalizirana je osnutkom Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić* 2003. godine na inicijativu i poticaj srijemskoga biskupa mons. **Dure Gašparovića**. Ta je udruga odmah po osnutku pokrenula inicijativu prema Hrvatskom nacionalnom vijeću za otkup kuće i stavljanje u funkciju ostvarivanja prava na autonomiju Hrvata u području kulture. U to vrijeme pa sve do danas ovo je najveća, najrelevantnija i jedina hrvatska kulturna udruga u Petrovaradinu koja producira sadržaj sa svojih preko 500 članova, te čuva i njeguje kult bana Jelačića. Bilo je potrebno više od desetljeća da se brojni razgovori i različite ideje o budućem ustroju i sadržajima pretoče u konkretan prijedlog koji su u vidu projekta o otkupu i uređenju sačinile čelne osobe HKPD-a *Jelačić*.

O temi buduće namjene rodne kuće bana Josipa Jelačića održana je i stručna konferencija »Kulturni profil spomen-doma bana Josipa Jelačića« u organizaciji HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina, a uz potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Na ovoj su konferenciji govorili eminentni stručnjaci iz Hrvatske i Srbije. Cijeli projekt stavljanja u funkciju spomen doma bana Josipa Jelačića ima za cilj da to postane prostor okupljanja hrvatskoga naroda i da se čine dodatni koraci ka razvoju hrvatskih institucija u svim onim mjestima gdje žive Hrvati, uključujući u ovome slučaju Srijem. Ideja je da se prostor kuće što bolje iskoristi na način da se u njoj otvori područni ured HNV-a, da se uredi memorijalna soba i muzej, kao i da taj prostor bude na raspolaganju hrvatskim kulturnim udrugama prilikom produkcije njihovih aktivnosti. Sadržaji koji se planiraju ponuditi bit će raznovrsni, ali ono što je svakako glavni cilj jest da ona bude od koristi čitavoj hrvatskoj zajednici, a posebno kulturnim udrugama koje su u velikoj mjeri nositelji kulturnoga života Hrvata u Srbiji.

Konačnu odluku o namjeni, sadržajima i modalitetima prezentacije sadržaja u ovom prostoru, na prijedlog Upravnog odbora Zaklade, donijet će vijećnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, predstavničkog tijela manjinske samouprave Hrvata u Srbiji, jer rodna kuća bana Josipa Jelačića i njen značaj izlaze iz okvira lokalnog i imaju dimenziju nacionalnog i međudržavnog, pa samim tim moraju biti na korist svim Hrvatima u Srbiji i na ponos svim Hrvatima ma gdje živjeli.

Jasna Vojnić
predsjednica HNV-a

Tribina Ujedinjene demokratske Srbije u Tavankutu

Da se čuje svačiji glas

Koliko god prava bila zapisana u ustavima i zakonima, ako se susretnete s institucijom u kojoj vas ljudi, koji su plaćeni iz proračuna da vam služe, diskriminiraju zato što ste žena ili manjina, onda znate kako nešto ne valja u sustavu, rekla je Gordana Čomić

»O kupili smo se oko istih političkih vrijednosti – Europska unija, demokracija, vladavina prava, integracija manjina u društveni i politički život i perspektiva za sve građane Srbije«, kazao je predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** na tribini političkog saveza Ujedinjena demokratska Srbija održanoj u Tavankutu 7. lipnja.

»U ovom vrlo složenom i s više izazova opterećenom trenutku u kojem se Srbija nalazi sklopili smo savez kojim hoćemo da budućnost Srbije usmjerimo bez kompromisa spram EU i kažemo da postoji vrlo snažna politički artikulirana alternativa i da možemo ponuditi rješenje koje nije samo durenje, bojkot. Hoćemo da i u Tavankutu i u Maloj Bosni, i Đurđinu i Žedniku, i svim mjestima postoje sve pretpostavke za puninu života. Ne smijemo biti zakinuti zato što živimo na selu, zato što jesmo to što jesmo i zato što nismo članovi određenih stranaka. Ne želimo da partitokracija bude na djelu, hoćemo da budemo pitani, da dajemo svoja rješenja i budemo uključeni u sve procese društvenog života«, poručio je Žigmanov.

Rezervirana mjesta za manjine

»Političari mogu jesti vrijeme ili graditi vrijeme, a imamo samo jedan život i potrebni su nam političari koji su graditelji vremena. Ne znam bolje mjesto od Vojvodine da počnemo graditi takve političare širom Srbije. Vojvodina je stanje duha i taj duh želimo utemeljiti i u Skupštini Srbije i u političkoj kulturi, i u političkom rječniku i jeziku i da gradimo zajedničko vrijeme, da gradimo izvjesnost. Kritiziramo vlast zbog toga što pet dana pljuje EU, a šesti dan kaže 'super je, ići ćemo u EU', zbog regionalne suradnje koju stalno dovodi u pitanje, pet dana priča kako su Hrvati neprijatelji Srbiji, a onda šesti dan ćemo praviti zajedničke sastanke predsjednika i slično. To su jedači vremena«, kazala je **Gordana Čomić**.

»Svatko ima prava da se čuje njegov glas i njegov zahtjev. Ali u politici kada treba nekog predložiti da bude nešto, onda kažu ovako: nemoj njega – mlad je, nemoj nju – žena je, zar baš mora on – manjina je. Mladi porastu i ostare, a ja cijelog vijeka ostajem žena. Moj osobni politički program je vrlo jednostavan. Hoću pola od svega, jer su žene u Srbiji pola stanovništva i hoću da se pitaju. Tako isto hoću jasno mjesto, rezervirano unaprijed za sve pripad-

nike manjina i samo tako može biti demokracije. Koliko god prava bila zapisana u ustavima i zakonima, ako se susretnete s institucijom u kojoj vas ljudi, koji su plaćeni iz proračuna da vam služe, diskriminiraju zato što ste žena ili manjina, onda znate kako nešto ne valja u sustavu. Dobra vijest je da se to može popraviti vrlo lako i da to možemo zajedno uraditi«, rekla je Čomić.

Nadležnosti i novci

Aleksandar Olenik iz Građanskog demokratskog foruma kazao je kako se stupanj razvitka jednog društva, među ostalim, mjeri i odnosom prema manjinama.

»Mi se zalažemo puno godina za decentralizaciju, izvršnu, zakonodavnu i sudsku vlast u Vojvodini, ali možda čak i bitnije od toga je proračun, jer vi možete na papiru imati sve ali ako nemate novac da to provedete te nadležnosti vam ništa ne znače jer nemate novac da financirate ni tu ulicu, ni taj vodovod ni kanalizaciju. Način da dođete do proračuna i nadležnosti su izbori, to je artikuliranje vaših političkih volja i želja. Mi hoćemo govoriti u skupštini u vaše ime, mi hoćemo vašu političku volju pretočiti u odluke. A te odluke imaju dvije svrhe: jedno su nadležnosti, a drugo je novac od kojeg se te nadležnosti mogu provesti. Postoji jedna lažna problematika, lažno tvrđenje da se bojkotom nešto može učiniti. Bojkotom se ništa ne može učiniti. Izborni uvjeti jesu loši, ali neće se promijeniti sami od sebe. Ako se ne budemo borili, nećemo niti dobiti ništa. Na ovim izborima ne možemo pobijediti, ali možemo

artikulirati političku volju i postaviti temelje za smjenu sadašnjeg režima na predsjedničkim izborima i možemo otvoriti nadu za sve nas. Da znamo tko smo, što smo, kamo idemo i koji nam je cilj. Da nema više lutanja, a naš cilj je, siguran sam da je i vaš, da poslije 200 godina lutanja konačno Srbija zauzme svoje mjesto na Zapadu i da se nakon ovih izbora više ne postavlja pitanje jesmo li na Istoku ili Zapadu.«

Autonomijom do suštinske promjene

Predsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine **Nenad Čanak** kazao je kako bi, da postoji Vojvodina s punom autonomijom, ona mogla utjecati na odluke centralnih vlasti što se tiče zakona:

»**Slobodan Milošević** je ukrao vojvođanski mirovinski fond, potrošio te novce i prebacio da se mirovine isplaćuju iz proračuna. Plaćanjem mirovina iz proračuna došlo se do toga da Srbija nikako ne može doći na zelenu granu što se tiče suficita proračuna, jer stalno ima ogromnu količinu novca koji mora davati za mirovine. I zato je trebalo, kada se prodavala naftna industrija, naplatiti par milijardi eura i uložiti ih isključivo u mirovinski fond iz

koga bi se isplaćivale mirovine. To bi imalo smisla. Ovako, dok ne dođemo do suštinskih promjena nema od toga ništa. I onda kažu kako je Vojvodina skupa, jer ničemu ne služi. Prvo, to nije točno. Zbog toga što ta ideja – da će se napraviti lokalne samouprave koje će imati veća ovlaštenja pa ti pokrajina ne treba, samo jednu stvar neće da vam kažu, a to je da koliko god bila lokalna samouprava s ovlaštenjima, nikad lokalna samouprava ne može utjecati na odluke državnih vlasti, a pokrajina može. To je glavna priča. Oni hoće definitivno ukinuti bilo kakvu šansu, ukidanjem Vojvodine, da se utječe na njihovo samovlašće i sjevlašće u Beogradu«, poručio je Čanak.

Čanak je rekao kako ovi izbori nisu fer, niti dobro napravljeni, ali je rekao kako je bilo i gorih uvjeta u devedesetim godinama. Rekao je da i sada postoje pritisci, ali da bojkot nije rješenje.

»O čemu govore oni koji su za bojkot: O tome da se trebamo skupiti i rušiti Vučića. Ne. Mene uopće ne interesira da srušimo Vučića. Mene interesira da živimo bolje. Ako je dio toga da srušimo Vučića, odmah. Ali da vidim što nudite bolje«.

J. D.

Priopćenje predsjednika DSHV-a Tomislava Žigmanova

Upliv državnih struktura u procese u hrvatskoj zajednici

Kao politička stranka, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini od osnutka je u svojem djelovanju bio privržen temeljnim demokratskim vrijednostima i načelima u borbi za interese i prava hrvatske zajednice u Republici Srbiji. Takvo opredjeljenje DSHV je svjedočio i u najtežim vremenima – u devedesetim godinama, u vrijeme ratnih događanja, kada su Hrvati u Vojvodini bili ubijani i kada su zbog etnički motiviranog nasilja bili protjerivani – a ostao im je vjeran i danas. Dosljedno smo se i ustrajno zalagali za svakovrsni boljitak Hrvata u Vojvodini, za ostvarivanje manjinskih prava i za razvoj naših institucija u čvrstom uvjerenju da demokracija i demokratske vrijednosti nemaju alternativu. Toga smo se nastojali držati i kada je riječ o procesima unutar zajednice.

I ovom prilikom ističemo kako ono što je na taj i takav demokratski način DSHV u posljednjih 30 godina ostvario, skupa s brojnim partnerima i podrškom značajnog dijela hrvatskoga naroda, može svima biti na ponos. Usprkos tomu, demotiviranost i malodušnost, kao posljedica čestih nepovoljnih političkih klima i opstruiranja tijela državnih vlasti da se legitimni ciljevi lojalnih srbijanskih građana hrvatske nacionalnosti ne ostvare, odrazili su se i po našeg čovjeka. Tako što, naime, utječe da se kod jednog broja pojedinaca unutar naše zajednice na sve gleda pesimistično i katkad nepotrebno oprezno. Glede spomenutih destruktivnih, ne mislimo samo na, od države dirirano i organizirano, djelovanje onih Hrvata koji su pod različitim okolnostima počeli sebe smatrati Bunjevcima, već i mnogovrsni upliv državnih struktura u institucije i procese u hrvatskoj zajednici.

S tim u svezi sa žaljenjem moramo konstatirati kako su u posljednjih nekoliko godina ista ne samo osnažena, već su dobila i

nove obrise, s istim po Hrvate negativnim posljedicama koje žele proizvesti. Maloprije spomenuto izravno se odnosi na državni utjecaj na politička pozicioniranja u hrvatskoj zajednici uoči predstojećih izbora u Republici Srbiji. Ostavljajući po strani pritiske koje smo registrirali na pojedine članove i dužnosnike DSHV-a da izađu na izbore u savezu sa Srpskom naprednom strankom u nekoliko mjesta u Vojvodini ili da se stvori razoružavajuće uvjerenje, što je »prihvatljivija« varijanta, kako u lokalnim hrvatskim zajednicama nema uvjeta da se izađe na izbore, svjedoci smo u Subotici i grube penetracije »statističkih i drugih« Hrvata za izlazak na izbore. Njihove su predizborne aktivnosti snažno i raznovrsno servisirale strukture izvan hrvatske zajednice, koje su ovdašnjim Hrvatima tradicionalno nenaklonjene. Pri tomu, za sada, izričito mislimo na prikupljanje potpisa građana za podršku listi Hrvatskog demokratskog foruma **Zvonimira Perušića** i prateću medijsku promociju u neslobodnim medijima u Subotici.

Od kada sam na čelu DSHV-a, nikada mi nije smetao istinski pluralizam unutar hrvatske zajednice. Štoviše, isti držim da je i više nego poželjan za brojne pozitivne procese koji su nam neophodni. Stoga se za njega zdušno i zalažem! No, kao predsjednik DSHV-a ne mogu pristati da se pod tom izlikom izvan struktura hrvatske zajednice, uz pomoć struktura vladajuće stranke, generiraju posve upitni politički procesi s, vrlo vjerojatno, štetnim posljedicama po budućnost Hrvata u Republici Srbiji. Glede spomenutih nasrtaja, napomenut ćemo kako s iznenađenjem pratimo i aktivnosti diplomatsko-konzularnih predstavnika matične države, no s tim u svezi očitovat ćemo se nakon izbora u Republici Hrvatskoj!

Aleksandar Lakatuš, kandidat DSHV-a na listi Ujedinjene demokratske Srbije u Zrenjaninu

Propadanje grada mora stati

»Situacija u Zrenjaninu nije na zavidnom nivou, a ne tako davno naš grad je bio jedan od gradova s najboljom ekonomijom. Lokalna vlast nije u stanju riješiti niti jedan od gorućih problema u Zrenjaninu. Istakao bih primjer s pitkom vodom, a postoji bar još desetak primjera gdje se na djelu vidi nesposobna vlast. Naš grad je po svim ekonomskim pokazateljima ispod republičkog prosjeka, a odlazak naših sugrađana u posljednjih nekoliko godina je ogroman, čime gubimo nešto što je najdragocijenije, a to su ljudi«, kaže **Aleksandar Lakatuš**, kandidat Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na listi broj 4 – Koalicija Vojvođanski front – Ujedinjeni za demokratski Zrenjanin (Liga socijaldemokrata Vojvodine, Vojvođanska partija, Zajedno za Vojvodinu, DSHV) – Nenad Čanak.

Kakav je položaj Hrvata u Zrenjaninu?

Mi iz hrvatske zajednice prvi put izlazimo na izbore i tu vidimo svoju šansu da se čuje za nas i samim tim da se izborimo i za bolji položaj. U Vojvođanskom frontu su ljudi koji su istog mišljenja kao mi i zajedno ćemo pobijediti u Zrenjaninu.

Za što ćete se zalagati, kakav je Vaš program na ovim izborima za Zrenjanin?

Prioritet je svakako zdrava pitka voda, zaustaviti ćemo propadanje sela i borit ćemo se da popločavanje nekog trga u Beogradu ne bude važnije od života ljudi u našoj sredini. Gradska uprava sa svojim javnim poduzećima mora biti u službi građana a ne bahate vlasti.

Kako se odvija kampanja u Zrenjaninu?

Naša kampanja je usmjerena na podizanje svijesti građana o neophodnosti promjena i traženju povjerenja od njih. Pobjedom u Zrenjaninu početak ćemo otklanjati ono što drugi prije nas nisu mogli. Propadanje grada mora stati. Formiranje Vojvođanskog fronta je dobra vijest za sve građane Pokrajine, ne samo našeg grada.

Kakva su Vaša očekivanja u svezi rezultata na izborima?

Vojvođanski front će sigurno pobijediti u Zrenjaninu, u najvećem gradu u Banatu.

J. D.

Hrvatski demokratski forum na izborima u Subotici

Na rednom mjestu broj 9 na izborima za Skupštinu Subotice proglašena je lista grupe građana Hrvatski demokratski forum. Na listi, čiji je nositelj **Zvonimir Perušić**, nalazi se 23 kandidata i kandidatkinja, a ukupno je za ovu listu prikupljeno 719 potpisa podrške.

»Ovo je jedina hrvatska lista u posljednjih 15-16 godina. Proteklih godina nijedna hrvatska stranka nije izašla samostalno na izbore. Stranka koja se predstavlja kao zastupnik interesa Hrvata u Srbiji stalno je izlazila na izbore u koaliciji s velikim beogradskim strankama, a to čini i danas. Primarno nam je da vratimo i ugled i dostojanstvo hrvatske zajednice u ovom gradu. Da vratimo prije svega kod nas samopoštovanje jer nas dugo nije bilo u sustavu, u institucijama ovog grada. Ne mogu reći da smo izopćeni nečijom voljom nego je to rezultat loše politike i lošeg odnosa onih koji se predstavljaju kao zastupnici Hrvata. Mi vjerujemo da to možemo izmijeniti, vjerujemo da utjecaj hrvatske zajednice u društvenom životu Grada Subotice može biti mnogo bolji nego sada, a vjerujem i da doprinos Hrvata daljem razvoju našeg grada može biti kudikamo bolji i kvalitetniji. Ljudi koji su okupljeni oko liste HDF-a meni ulijevaju nadu da je moguće da situacija za hrvatsku zajednicu bude bolja, a samim tim

korist će imati i svi građani našeg grada«, rekao je Perušić nakon proglašenja izborne liste.

Kandidati na listi su: **Zvonimir Perušić, Marinko Prčić, Adriana Beniš, Ljerka Dražić, Ivan Peić, Eržebet Ujvari, Marko Vidaković Hadnađ, Željka Antal, Vedran Jegić, Beata Salma, Stjepan Palenkić, Slavica Kovačić, Dragan Evetović, Jelica Sarić, Ivan Perušić, Slavko Sivić, Mirjana Evetović, Manda Rajković, Petar Bedić, Tihomir Vetel, Dragan Poljaković, Gordana Jurić i Kristina Sabo.**

J. D.

(izvori: *Subotica.info* i *Magločistač*)

Mirko Ostrogonac, kandidat DSHV-a za pokrajinske izbore

Ublažiti negativne posljedice ukрупnjavanja posjeda

Predsjednik subotičke podružnice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Mirko Ostrogonac**, diplomirani agronom s velikim iskustvom kandidat je na listi koalicije Vojvođanski front – Ujedinjeni za demokratsku Srbiju pod rednim brojem 5. Prvi na ovoj listi je **Nenad Čanak**, a na listi se nalazi jedanaest kandidata DSHV-a.

Kao kandidat za Skupštinu

APV s kakvim programom izlazite na izbore i za što ćete se zalagati?

Koalicija političkih stranaka okupljenih u Vojvođanski front je koncem prošle godine usvojila *Memorandum o budućnosti Vojvodine*. Svaka potpisnica ovog političkog saveza je u obvezi provoditi proklamirana načela u skladu sa svojim mogućnostima. Ovaj dokument promovira temeljne europske vrednote kao što su demokracija, vladavina zakona, funkcionalno neovisne institucije, pozitivna diskriminacija prema manjinskim zajednicama itd. Ova načela su potpuno kompatibilna s načelima, planom i programom rada DSHV-a i vjerujem da rukovodeći se time možemo osigurati učinkovito funkcioniranje svih bitnih segmenata u društvu i da AP Vojvodina, gradovi i općine budu nositelji razvoja na svom području, a da pri tome ne ugrožavaju funkcioniranje i integritet države u cijelosti. Za nas su veoma važni programi podrške ruralnog razvoja, stvaranje uvjeta da ljudi, prije svega mladi, mogu ostati i opstati u svom zavičaju na temelju prihoda od svoga rada. Sportski i kulturni sadržaji trebaju obogaćivati društveni život u našim selima, varošicama pa i gradovima jer tako mladi mogu na najbolji način provoditi slobodno vrijeme i ujedno čuvati i njegovati običaje svojih predaka. Zalagat ću se za održavanje u funkciji i ostalih segmenata potreba života ljudi u malim sredinama kao što su osnovna škola, pošta, zdravstvena ambulanta, Dom kulture, cestovna mreža, biciklističke staze, vodovod, javna rasvjeta, vatrogasna društva i drugo.

Predsjednik ste subotičke podružnice DSHV-a. Ima li ih i koji su glavni problemi u njenom radu?

Subotička podružnica je u povoljnijem položaju, jer je sjedište stranke u Subotici pa nam to logistički pojednostavljuje rad. Međutim, postoje određene poteškoće u funkcioniranju 17 mjesnih organizacija, koliko broji podružnica. Prvo, to je nejednaka organiziranost pojedinih mjesnih organizacija što uzrokuje da u nekim područjima imamo značajan utjecaj na naše biračko tijelo, a što onda rezultira i dobrim izbornim rezultatima u njima. S druge strane, u drugim mjesnim organizacijama je slaba organiziranost i slabo je mobilizirano naše članstvo, pa se ponekad čak ne uspijeva ovjeriti izborna lista što onda ima teške posljedice na samu

snagu naše stranke. U ruralnim područjima imamo bolju organiziranost mjesnih organizacija, međutim sâmo čelništvo podružnice je neprestano u obvezi da podržava rad onih MO kojima prijeti postupno pasiviziranje. Drugo, diskontinuitet u funkcioniranju pojedinih MO, što je najčešće povezano s postojanjem dominantne osobe u nekoj MO, tzv. pitanje lidera. Dok postoji predsjednik MO s nekoliko svojih suradnika koji ulažu stanoviti rad na okupljanju i organizaciji članstva u toj MO, imamo sigurno dobre rezultate i funkcioniranje. Ali kada u nekom trenutku taj lider siđe sa scene, najčešće postoji prijetnja da dođe do gašenja te MO i stoga je veoma važno da blagovremeno pripremamo ljude koji će nastaviti kontinuirani rad u svim MO. I na koncu sve više predstavlja otežavajuću okolnost u našem radu nezainteresiranost mladeži za politički angažman i identitetska pitanja, što je povezano i s određenim asimilacijskim i drugim pritiscima u posljednjih nekoliko godina. Međutim, važno je da se kao članovi političke stranke naše manjinske zajednice izborimo za neki normalni tretman pripadnika hrvatske manjinske zajednice iako su članovi ili simpatizeri DSHV-a.

Kao diplomirani agronom s velikim iskustvom kako vidite kretanja u poljoprivredi i politike prema poljoprivredi?

U posljednjih petnaest godina poljoprivreda u Srbiji, i prije svega u Vojvodini, je zabilježila razvoj koji je značio gašenje krupnih poljoprivrednih poduzeća a u isto vrijeme je došlo do ukрупnjavanja i osuvremenjivanja zemljoradničkih farmi do nivoa visokorodnih obilježja kao kod zapadnoeuropskih farmera. Ovo je omogućeno ukidanjem Zakona o ograničenju posjedovanja zemljišnih površina, ulaskom krupnog kapitala u poljoprivredu i ulaskom sjemenskih i kemijskih velikih internacionalnih kompanija na naše tržište. Ono što je dobro u ovom procesu je podizanje uroda poljoprivrednih kultura po hektaru, zatim prirasta mesa po grlu stoke i porasta ukupne proizvodnje i produktivnosti rada naših poljoprivrednika. Loše strane su prevelika upotreba pesticida u proizvodnji koja narušava prirodnu ravnotežu agroekoloških sustava i izaziva onečišćenje okoliša. Treba stoga poduzeti financijske mjere da se ublaži ovo negativno djelovanje ukрупnjavanja posjeda u poljoprivredi u besomučnoj utrci za profitom. Dakle, radi se o promjeni određenih loših strana ove medalje koje su nusproizvod tih procesa kao što su nezaposlenost na selu, odljev stanovništva, nemogućnost mladih poljoprivrednika s manjim zemljišnim, mehanizacijskim i drugim kapacitetima da uopće mogu opstati i razvijati se u danim okolnostima. Ovdje svakako ima prostora za potporu organskoj proizvodnji, za uvođenje sustava nabave goriva za poljoprivredu po povlaštenim cijenama, tzv. plavi dizel, zatim za veće izdvajanje novca od zakupa državnog poljoprivrednog zemljišta za razvoj seoskih zajednica na čijem teritoriju se nalazi to poljoprivredno zemljište.

J. D.

30 godina od osnutka Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (I.)

Status hrvatske zajednice u Vojvodini na kraju XX. stoljeća

Politička stranka Demokratski savez Hrvata u Vojvodini osnovana je 1990. godine. Od tada je prošlo 30 godina. Kraj osamdesetih i početak devedesetih je vrijeme kada se u socijalističkim zemljama Europe urušavaju jednopartijski, nedemokratski, totalitarni sustavi i uvode višestranački. Već početkom 1990. godine jedna grupa nas Hrvata – Bunjevaca u Subotici prihvatila se političkog organiziranja Hrvata u Vojvodini. Nitko od nas nije imao nikakva iskustva u politici. Nitko od nas nije bio član Saveza komunista.

Rođeni u razdoblju oko Drugog svjetskog rata, odrastali u »novoj Jugoslaviji«, kroz školski sustav nismo imali prilike upoznati pravu istinu o našoj prošlosti, niti novijoj, niti starijoj, no istinu o sadašnjosti smo itekako iskusili. Pripadali smo onom dijelu naše generacije koji smo u obitelji čuli jedno, a u školi drugo.

Za ilustraciju, u školi se nametao ateizam, a roditelji su nas odgajali u kršćanskom duhu; u bunjevačkim obiteljima se s ljubavlju njegovao ikavski govor koji se u školi ismijavao. O stradanjima koja su naši roditelji pretrpjeli nakon svršetka Drugog svjetskog rata, konfiskacijama, tzv. obavezama, zatvorima, a potiho smo od njih mogli čuti i »poio ga mrak«, roditelji su izbjegavali govoriti svojoj djeci.

Komunistički sustav u kojemu smo živjeli nije bio po našoj mjeri i osjetili smo da je došao trenutak kada je potrebno zauzeti se za svoj narod. Osjetili smo to kao moralnu obvezu. Nadasve smo imali ljubavi prema svome »rodu« – kako se velikan bunjevačkih Hrvata **Ivan Antunović** obraćao Hrvatima – Bunjevcima u Bačkoj još u 19. stoljeću.

 Kuća u kojoj je održan prvi sastanak Inicijativnog odbora DSHV-a

Bio sam član Predsjedništva stranke u prvom sazivu. Želim ovim redovima oteti zaboravu samo neka od očekivanja, razočaranja, strahova i općeg raspoloženja u hrvatskoj zajednici u ono vrijeme onako kako to vidim s ove vremenske distance.

Ovaj jubilej prigoda je prisjetiti se prvih početaka organiziranja Hrvata u Vojvodini, ne samo na političkoj razini nego i na svim drugim područjima relevantnim za opstanak jedne nacionalne zajednice – gospodarskom, kulturnom i ostalima. Smatrali smo da bez participacije u političkom životu nije moguće realizirati kolektivna prava naroda kojemu pripadamo i zato je prvi korak bio osnivanje nacionalne političke stranke u okviru koje će se oblikovati i ostvariti kolektivna prava hrvatske zajednice. Zaključili smo da je Vojvodina teritorijalna i politička jedinica u okviru koje se trebamo izboriti za postavljene ciljeve.

Prva zadaća koje smo se prihvatili bila je informirati se o tome što se uistinu događalo na ovim prostorima u turbulentnom dvadesetom stoljeću. Vjerodostojna su bila sjećanja još živih svjedoka koji su konačno dočekali vrijeme kada su smjeli progovoriti o onome o čemu su do tada morali šutjeti. Komunistički vlastodršci su nama koji nismo bili »podobni« vječito govorili: »nemojte se baviti politikom, vanjski i unutrašnji neprijatelji ne spavaju, samo vi mirno spavajte, mi vas čuvamo«. Nisu nas eliminirali samo iz politike nego i iz svih drugih područja života; društvenog, ekonomskog, kulturnog itd. U svemu tome smo bili limitirani. Promišljali smo o tome što smo u mogućnosti učiniti za svoj narod. Bili smo svjesni i ozbiljnosti situacije, težine, odgovornosti i veličine pothvata u koji se upuštamo.

Uslijedili su sastanci po kućama na kojima se raspravljalo o svim temama značajnim za očuvanje identiteta nacionalnih zajednica, posebice Hrvata u Vojvodini.

Julije Skenderović

O autoru feljtona

Mr. sc. Julije Skenderović, rođen je u Subotici 1942. godine od oca **Mihajla Skenderovića (Lešinog)** diplomiranog inženjera ekonomije i majke **Matilde**, rođene **Hermann**. Osnovnu školu (*Golubovu*) i gimnaziju završio je u Subotici, potom odlazi na studij u Zagreb. Na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu stekao je diplomu profesora matematike i fizike i akademski stupanj magistra matematičkih znanosti. U Subotici je pune 23 godine predavao matematiku na Višoj tehničkoj školi, a nakon što se 1994. preselio u Hrvatsku, do umirovljenja je predavao matematiku na Pomorskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Nakon kraja jednostranačkog sustava odmah se uključio u politički život. Prvi sastanci Inicijativnog odbora DSHV-a održavani su u njegovoj rodnoj kući. Bio je prvi tajnik DSHV-a i u dva mandata na izborima biran za vijećnika u Skupštinu općine Subotica. Bio je aktivan član DSHV-a od 1990. do 1994. godine. U tom mandatu posebno se istakao u radu na organiziranju školovanja budućih kadrova iz redova hrvatske zajednice u Vojvodini. Sada živi u Poreču.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV) politička je organizacija vojvođanskih Hrvata utemeljena prije 30 godina – na osnivačkoj skupštini održanoj 15. srpnja 1990. Statutom je određena kao institucija »u kojoj se oblikuju, izražavaju i zastupaju kolektivni interesi Hrvata u Vojvodini (Bunjevaca, Šokaca i drugih Hrvata u Vojvodini) radi ostvarivanja političkih, kulturnih, gospodarskih i drugih ciljeva«. Politika i politički život organiziran u političkoj stranci nije stran ovdašnjim Hrvatima – povijest bilježi bogato političko djelovanje još u 19. stoljeću, a samostalno nakon uspostave Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, čiji vrhunac je bio u 1930-im godinama u okvirima Hrvatske seljačke stranke. Politički je život zamro nakon što je Bačka okupirana od Mađarske, a nakon II. svjetskog rata politički život i rad bio je moguć u okviru jednopartijskog političkog sustava.

Na početku demokratskih promjena u jugoslavenskom društvu skupina hrvatskih intelektualaca, većinom iz Subotice, artikulirala je potrebu osnivanja političke stranke s glavnim ciljem da se bori za autentične interese Hrvata u Vojvodini. Polazišna je pretpostavka bila da jedino politički oblik organiziranosti zajednice može pridonijeti pozitivnom rješavanju položaja i statusa hrvatskog naroda u Vojvodini u tek započetom procesu demokratizacije jugoslavenskog društva. Najprije je Subotici

13. V. 1990. utemeljen Inicijativni odbor za osnivanje hrvatske društveno-političke organizacije, koji je zatim objavio Proglas o svojim namjerama. Nakon toga, 15. VII. 1990., u nazočnosti oko 250 osnivača iz cijele Vojvodine, u Subotici je održana osnivačka skupština, izabrano je vodstvo stranke na čelu s **Belom Tonkovićem**, a ubrzo je stranka i registrirana 23. VIII. 1990.

U početku profiliran više kao narodni pokret, DSHV je vremenom postao manjinska stranka narodnjačke provenijencije, s osnovnim ciljem u inzistiranju na kolektivnim pravima i borbi za nacionalnu ravnopravnost vojvođanskih Hrvata. Programska načela i djelovanje usmjeravani su uvijek prema političkoj zbilji u Vojvodini i Srbiji, uz korištenje isključivo demokratskih metoda, pri čemu je stranka zadržala samostalnost u zastupanju interesa ovdašnjega hrvatskog stanovništva u odnosu na političke instance u Zagrebu.

Ova važna obljetnica bila je povodom da zamolimo jednog od inicijatora i prvog tajnika DSHV-a mr. sc. **Julija Skenderovića** da u ovome feljtonu posvjedoči kako je došlo do osnutka DSHV-a, kojim motivima i razlozima su se inicijatori vodili, te što se političkom strankom Hrvata u Vojvodini htjelo postići.

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Goran Kaurić, predsjednik Udruge banatskih Hrvata i upravitelj Zaklade Spomen dom bana Josipa Jelačića

Zaustaviti etničku mimikriju

Od vremena prije Drugog svjetskog rata niti jedna udruga ili organizacija s hrvatskim predznakom u Banatu nije aktivno radila na kulturnom i političkom planu, zalagala se i zastupala prava svojih sunarodnjaka te bila čuvarom bogate hrvatske povijesne baštine

Intervju vodio: Dalibor Mergel

Goran Kaurić rođen je 1968. godine u Zrenjaninu. Po zanimanju je master profesor tjelesnog odgoja i sporta, a uposlen je kao savjetnik u Pokrajinskoj vladi u Pokrajinskom tajništvu za gospodarstvo i turizam. Od 2008. do 2012. obnašao je funkciju zamjenika gradonačelnika Zrenjanina. Na mjestu zastupnika u Skupštini Vojvodine nalazio se od 2008. do 2010. godine. Predsjednik Rukometnog kluba *Proleter* iz Zrenjanina bio je od 2010. do 2014. Naredne tri godine na poziciji je člana Upravnog odbora Turističke organizacije Vojvodine. Počevši od 2004. bio je zastupnik u Skupštini grada Zrenjanina. Sukladno odluci Vlade Srbije dvije godine kasnije postavljen je za člana privremenog tijela Grada Zrenjanina. Od 2000. do 2004. bio je član Upravnog odbora Sportskog saveza Vojvodine. Veliki je zaljubljenik u ronilački sport u kojemu je stekao zvanje instruktora. Pasionirano se bavi lovom, a od 2006. predsjednik je lovačke udruge *Diana* iz Lukinog Sela. Udrugu banatskih Hrvata osnovao je 2017., a vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji postao je 2018. Predsjednik je Podružnice Banat DSHV-a i odnedavno upravitelj Zaklade *Spomen dom bana Josipa Jelačića*.

Uskoro će biti točno četiri godine otkako ste osnovali Udrugu banatskih Hrvata. Za to vrijeme ova je zajednica vidno oživjela. Što Vas je osobno potaknulo na taj korak?

Uvidio sam da naša zajednica u Banatu lagano nestaje, sve više biva podložna asimilaciji, etničkoj mimikriji i procesu gubitka vlastitoga identiteta. Izuzev crkve, u kojoj također stanje nije bilo na zavidnoj razini, nitko nije okupljao banatske Hrvate. Od vremena prije Drugog svjetskog rata niti jedna udruga ili organizacija s hrvatskim predznakom u Banatu nije aktivno radila na kulturnom i političkom planu, zalagala se i zastupala prava svojih sunarodnjaka te bila čuvarom bogate hrvatske povijesne baštine koja postoji na tim prostorima.

Koliko članova broji Udruga i u kojim dijelovima Banata oni žive?

Do sada smo uručili preko stotinu članskih iskaznica. To nije mali broj budući da u Banatu prema podacima s popisa stanovništva ima oko tri tisuće Hrvata. Prisutni su u svim okruzima, ali ih je najviše na jugu ove regije. U Pančevu i okolici inače je procentualno najviše pripadnika zajednice u Banatu. Tamo bi lježimo veliko zanimanje za naš rad kao i mogućnost uključenja većeg broja ljudi u aktivnosti Udruge.

S obzirom na brojnost i relativno mladu organizaciju, Banáčani se mogu pohvaliti bogatim programom manifestacija tijekom godine. Koja su to bitnija događanja upriličena u prethodnom periodu?

Jedna od iznimno važnih proslava koju smo organizirali bila je posvećena 250. obljetnici od osnutka katoličke župe u Starčevu i doseljavanja Hrvata u ovo mjesto. Veoma smo to uspješno realizirali 2017. kada smo tek započinjali s radom i još uvijek se borili za prepoznatljivost i priznanje. Među značajnijim manifestacijama bilo je također i obilježavanje godišnjice smrti dr. **Mihovila Tomandla** u Pančevu, izložba djela akademskog slikara **Franje Radočaja** u Starčevu, predavanje o **Jovanu Mikiću Spartaku** u Opovu i mnoge druge. Osim toga, mi svake godine dajemo potporu događajima koji imaju vjerski karakter. Tu mislim na kirvaje – proštenja u Opovu, Starčevu, Perlezu.

Što je u planu za ovu godinu?

Ovoga mjeseca slavit ćemo u Starčevu 120 godina od rođenja **Miše Brajca**, vođe hrvatskog seljačkog pokreta u Banatu. Nakon toga slijedi predavanje o **Kazimiru Ostrogoviću**, arhitektu koji je projektirao pančevačku Gradsku vijećnicu. Na jesen će biti izložba slika **Bogomila Karlavarisa** u Zrenjaninu, a početkom prosinca u Perlezu obilježavanje 90. rođendana mons. **Nikole Kerčova**. Moram naglasiti da se, osim kulturnih manifestacija, brinemo i o prostoru u kome se pripadnici naše zajednice mogu okupljati. Sjedište našeg ureda u Zrenjaninu je gotovo kompletno adaptirano. Uskoro očekujemo radove na župnom dvoru u Starčevu, a potom i u Opovu. U planu za naredni period je i početak obnove crkve svetog Urbana u Klariji (Radojevu).

Koliko mediji izvještavaju o aktivnostima Udruge banatskih Hrvata?

Moram pohvaliti *Hrvatsku riječ*, koja je do sada redovito pratila naš rad, a odskora u svakom broju piše o hrvatskoj zajednici u Banatu. Već godinu i pol s listom *Zrenjanin* realiziramo projekt pod nazivom *Glas Banata* koji omogućuje da se u tom tjedniku jednom mjesečno nađe stranica na hrvatskom jeziku. Potporu za to dobivamo od institucija Srbije i Hrvatske, kao i Autonomne Pokrajine Vojvodine. Svakako imamo u vidu uspostaviti takav način suradnje i s drugim lokalnim medijima budući da bez medijske vidljivosti i informiranja o našoj kulturi, tradiciji, baštini, ne možemo očekivati da budemo prihvaćeni i vrjednovani kao ravnopravni članovi ovog društva.

Možete li usporediti stanje u zajednici prije osnutka Udruge i ono koje postoji danas?

Umnogome se popravila situacija u odnosu na vrijeme prije 2016. godine. Niti tada nisam gajio lažne nade da se išta može promijeniti preko noći. Trebalo je puno mukotrpog rada, jer smo počinjali gotovo od ništice. Bilo je teško potaknuti ljude da se angažiraju, negativna iskustva iz devedesetih ostavila su duboke tragove koji nam i dalje onemogućavaju doprijeti do mnogih naših sunarodnjaka u Banatu. Mada smo napredovali u svakom smislu, to još nije dovoljno. Tek se trebamo pokazati na djelu i izboriti za ono što nam pripada.

Koji su najveći problemi Hrvata u Banatu i kako ih riješiti?

Mi moramo inzistirati na poštivanju naših prava zajamčenih zakonom. Najveći se problemi u Banatu, kao i u Srbiji, upravo javljaju na toj razini jer nam se ona često uopće ne priznaju. Ne želimo ništa više, ali opet i ništa manje nego što uživaju Mađari, Slovaci, Rumunji, Rusini i ostale nacionalne zajednice. No, ipak, svjedoci smo konstantnog uskraćivanja i dokidanja onoga što nam pripada. Uz sve poteškoće suočeni smo s valovima antihrvatskog raspoloženja koji su odraz poremećenih i nestabilnih

odnosa dviju država. To samo komplicira i otežava živote običnih ljudi. Kao lojalni građani ove zemlje zaslužujemo uvažavanje i ravnopravni tretman od njezinih institucija.

Kako ocjenjujete suradnju s lokalnim vlastima i državnim tijelima?

Kao pozitivne primjere mogu izdvojiti lokalne samouprave u Zrenjaninu, Opovu, Novoj Crnji. S druge, pak, strane čelnici i institucije Grada Pančeva nisu do sada imali mnogo sluha za naše potrebe i aktivnosti. Jedno od najnegativnijih iskustava bilo je s promjenom naziva Strossmayerove ulice u Pančevu protiv čega smo javno prosvjedovali. Unatoč obećanjima da će postupak biti obustavljen, to se ipak nije dogodilo. Najveću spremnost za suradnju i potporu su pokazali Vlada Vojvodine, Hrvatsko nacionalno vijeće, a sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske imamo odnose na najvišoj razini.

Na položaju vijećnika Hrvatskog nacionalnog vijeća nalazite se dvije godine. Jeste li zadovoljni radom ove institucije?

Velika čast ukazana mi je izborom za člana najvišeg zastupničkog tijela Hrvata u Srbiji. Moja pozicija sa sobom nosi i znatnu odgovornost budući da je djelokrug rada ove institucije veoma širok i vezan uz najvažnije razine na kojima Hrvati u ovoj državi mogu ostvarivati svoja prava. Zadovoljan sam dosadašnjim radom HNV-a i smatram da su se dolaskom predsjednice **Jasne Vojnić** na njegovo čelo pojavili nova energija i entuzijazam koji će sigurno voditi ka daljem napretku i boljitku čitave zajednice.

Što možete reći o uključenosti banatskih Hrvata u politiku? Koliko je to važno za njih?

Prvi put u postsocijalističkoj povijesti Hrvati u Banatu su politički aktivni. Oni će na predstojećim izborima imati svoje kandidate na svim razinama. Nastupaju ispred Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u okviru koalicije Vojvođanski front. Mnogi napokon razumiju kako je politička organiziranost od iznimne važnosti. Odustanak ili izbjegavanje angažmana u politici doводи nas u nezavidni položaj u kojemu su mogućnosti borbe za svoja prava veoma ograničene.

Kakva su Vaša očekivanja od nastupajućih izbora?

Iskreno se nadam uspjehu koalicije Vojvođanski front i samim time izboru naših predstavnika na listama za zastupnike u lokalnim skupštinama te u pokrajinskom i republičkom parlamentu. Bez ljudi iz zajednice koji će se nalaziti na pozicijama u državnim institucijama ne možemo očekivati pozitivne pomake ni u jednom pogledu. To je jedini način na koji se glas Hrvata u Srbiji može čuti i biti zastupljen u najvišim tijelima ove zemlje. Izbori koji predstoje su prilika da pokažemo da nas ima i da želimo sudjelovati u izgradnji demokratskog društva za sve njegove pripadnike.

Izabrani ste za upravitelja Zaklade Spomen-dom bana Josipa Jelačića. U kom ćete smjeru voditi tu ustanovu?

Veoma mi znači što su HNV i Upravni odbor Zaklade bili jednoglasni oko mog izbora na spomenutu funkciju. Potencijali su veliki, a takav je i entuzijazam nas koji smo uključeni u projekt. Glavna nam je zadaća očuvanje povijesne i kulturne baštine Hrvata na ovim prostorima, ali hoćemo i afirmirati zajednicu preko lika i djela **Josipa bana Jelačića**, jednog od naših najvećih velikana. Imam optimizam i siguran sam da ćemo zajednički postići željene rezultate.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4604
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-17-8/2020-05
DATUM: 09.06.2020.

Na temelju članka 15. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list APV*, br. 37/2014, 54/2014 – drugi propis, 37/2016, 29/2017 i 24/19), članka 6. stavak 3. Pokrajinske skupštinske odluke o ustanovljavanju nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, br. 54/2018), članka 4. i članka 5. stavak 2. Pokrajinske uredbe o postupku za dodjelu pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, br. 6/2019), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje

JAVNI POZIV

za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDOVÍT MIČÁTEK«

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje javni poziv svim zainteresiranim pravnim i fizičkim osobama sa sjedištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, za angažiranje i postignute rezultate u području zaštite ljudskih i manjinskih prava, unaprjeđenja tolerancije, jednakosti i ravnopravnosti – Priznanje »LUDOVÍT MIČÁTEK«, koje se dodjeljuje za rezultate postignute u 2019. godini.

Pravo predlaganja kandidata za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava imaju pravne i fizičke osobe. Pravo na pokrajinsko priznanje ima fizička ili pravna osoba s prebivalištem, odnosno sjedištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini. Prijedlog se dostavlja u pisanoj formi s obrazloženjem, podacima o kandidatu i rezultatima njegovog rada postignutim u 2019. godini.

Uz prijedlog, dostavlja se i odgovarajuća dokumentacija, koja se poslije odlučivanja o dodjeli pokrajinskog priznanja ne vraća predlagatelju.

Odluku o dodjeli pokrajinskog priznanja donosi Povjerenstvo za dodjelu Pokrajinske nagrade i pokrajinskih priznanja.

Podnositelji prijedloga obavezno dostavljaju sljedeću POTREBNU DOKUMENTACIJU:

1. Formular – prijedlog za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDOVÍT MIČÁTEK«, koje se dodjeljuje za iznimne rezultate postignute u području ljudskih i manjinskih prava – preuzima se s internetske stranice www.puma.vojvodina.gov.rs,
2. preslika osobne iskaznice, odnosno očitana osobna iskaznica za kandidata koji je fizička osoba, odnosno izvadak iz odgovarajućeg registra za pravnu osobu, kao dokaz da je kandidat s prebivalištem, odnosno sjedištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini,
3. preslika potvrde o poreznom identifikacijskom broju – PIB-u – za pravne osobe,
4. dokaz o postignutim rezultatima u području ljudskih i manjinskih prava u 2019. godini,
5. profesionalni životopis i
6. preslike NAJZNAČAJNIJIH nagrada i priznanja.

Rok i način dostavljanja prijedloga: Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDOVÍT MIČÁTEK« traje do 31. listopada 2020. godine.

Prijedlozi se dostavljaju poštom preporučeno s naznakom:

»Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDOVÍT MIČÁTEK«, Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad«

Pokrajinsko priznanje u području ljudskih i manjinskih prava – »LUDOVÍT MIČÁTEK« dodjeljuje se 10. prosinca 2020. godine.

Pokrajinsko priznanje dodjeljuje se u vidu diplome i u novčanom neto iznosu od 100.000 dinara s pripadajućim porezima i doprinosima.

Dodatne informacije mogu se dobiti u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, preko telefona 021/487-4604 ili putem elektroničke pošte: bojan.greguric@vojvodina.gov.rs.

Pokrajinski tajnik
Mihály Nyilas

Subotica u raspadu SFRJ

Priču o cikličnom razvoju Subotice završili smo 1988. godinom, s napomenom da su te godine započeli društveni pokreti na prostoru SFRJ koji su ponovo radikalno promijenili teritorijalne podjele. Treba vidjeti dokle je grad stigao u relativnom razvoju uslijed decentralizacije. Možemo slobodno reći da se u gradu industrija naglo razvijala, po broju radnika najveća radna organizacija je bila *Sever*, koji je imao i svoj pogon mikromotora u Bajmaku, broj zaposlenih je bio preko 6.000. Slijedili su GP *Integral* s 3.600 i 29. *novembar* sa skoro 2.000, koji je sa *Severom* spadao u 50 najuspješnijih firmi u SFRJ i *Zorka* s 1.800 radnika. Jedna od najuspješnijih je bila tvornica čokolade *Pionir*. U industriji je bilo zaposleno oko 25.000 ljudi, a u prometu (JŽ, *Dinamotrans* itd.) više od 6.000 Subotičana. Što se stanovnika tiče, budući da je svakih deset godina vršen popis stanovništva, možemo usporediti rezultate iz 1961. s rezultatima iz 1991. godine gledajući samo teritorij Republike Srbije. Po popisu iz 1961. poslije Beograda, Novog Sada i Niša, Subotica je bila na četvrtom mjestu sa 75.036 stanovnika. Za trideset godina, iako je broj stanovnika porastao na 100.389, grad je pao na šesto mjesto, pretekli su ga Kragujevac i Priština, a Beograd je postao milijunski grad, s 1.168.454 stanovnika. U promatranom razdoblju najviše je rastao broj stanovnika (indeks rasta je bio najviši), u Prištini se indeks rasta povećao za 4,02, u Prizrenu 3,27, u Kragujevcu 2,79, u Čačku 2,61, a Subotica je tu na 12. mjestu jer je stanovništvo poraslo samo 1,33 puta. U odnosu na teritorij slobodnog kraljevskog grada, urbanističkim planom obuhvaćen projektiran teritorij 2000. godine je 6,89 puta veći od onog iz 1890. godine, što znači da je plan nerealan iz prostog razloga što to znači znatno povećanje kapaciteta vodovoda, kanalizacije i dužine asfaltiranih ulica. Do ovakvog znatnog porasta teritorija došlo je prije svega zbog nelegalne stambene gradnje na prostoru Zapadnih vinograda, ali i legalne gradnje u Kertvarošu, Malom i Velikom Radanovcu, na Paliću i Aleksandrovu.

Novi Ustav

Politički pokret izrastao iz nikad u potpunosti objavljenog *Memoranduma*, među ostalima za razloge »neravnopravnosti« Srbije u odnosu na ostale republike, vidio je u Ustavu 1974., koji je pokrajinama dao »skoro republičku vlast«. Nakon smjene rukovodstva i formalnog ukidanja pokrajina, 28. rujna 1990. godine Skupština Socijalističke Republike Srbije je donijela novi Ustav, kojim je Subotica prestala biti grad, nego je postala općina i kao takva je imala mnogo manje prihoda i ovlasti. Paradoks s ovim Ustavom je da je to usvojila praktično jedna partija, jer su prvi višestranački izbori održani tek 9. i 23. prosinca te godine kada je pobijedila novoosnovana partija SPS. U Subotici su pobijedile tada još nepodijeljene stranke Mađara i Hrvata i grad je postao oporbeni. Jedan od prvih poteza novog rukovodstva bio je promjena dana grada – umjesto 10. listopada, dan grada je postao 1. rujna kada je grad proglašen slobodnim kraljevskim gradom

1779. godine. Promijenjen je i grb grada. Tada u gradu oporbeni stranka SPS je burno, ali bez uspjeha prosvjedovala protiv ovih promjena. Ono što se promijenilo nagore bio je propast industrije iz raznih razloga. Među prvim je propao *Integral*, zatim 29. *novembar*. Kod obje radne organizacije propasti je pridonijelo i to da je nekad sigurni platiša JNA imao veće brige od plaćanja svojih dugova. Reprivatizacija koja je vršena pod sumnjivim

Spaljena dokumentacija JUL-a

okolnostima pridonijela je tome da su nekad uspješna agrarna poduzeća poput *Peščare*, *Agrokombinata* itd. također otišla pod stečaj. Jedan general je rekao: »Za rat treba tri stvari: novac, novac i novac«. A Srbija je bogami »neformalno« itekako ratovala.

Događaji 5. listopada

Neki su, pogotovo u to vrijeme, govorili da se tog dana 2000. godine u Beogradu desila »revolucija«; zvali su je i »buldožer revolucija«, budući da je jedan takav stroj odigrao kao neku ključnu ulogu tog dana. Dvadeset godina kasnije svjesni smo da se ništa bitno u političkom, a time i u državnom životu nije desilo. Toga dana i u našem gradu su ljudi izašli na ulice. Nikad toliko Subotičana nisam vidio na ulicama i trgovima. Prosvjedi su počeli prvo kod *Suboticatransa*, kada je policija onemogućila odlazak nekoliko autobusa za Beograd na zakazane prosvjede. Prosvjedi su nastavljeni pred zgradom SUP-a, zbog uhićenja nekog člana *Otpora*. Zgradu su čuvali policajci, do sukoba nije došlo, jer su se oni postrojili na betonskom potpornom zidu. Ali kod zgrade zatvora skoro je došlo do sukoba, jer je nekoliko »ratobornih demonstranata« to upravo željelo. Jedva smo ih mogli zaustaviti. Korzo je bio prepun građana, kada se nekoliko momaka popelo uz zid jednokatnog zdanja, koji je bio u vlasništvu *Severa*, gdje je ujedno bilo i sjedište lokalnog JUL-a. Spontano se vikalo »ura« kada su kroz prozor počeli izbacivati razne partijske dokumente. Budući da je bilo nevjerovatno toplo vrijeme za to godišnje doba, bašte ispred kafića su bile otvorene i uz kriglu piva na TV prijemnicima smo mogli pratiti i izravan prijenos događaja u Beogradu. Ljudi koji su masovno izlazili na predsjedničke izbore glasali su protiv aktualnog »vođe« i bili su puni nade da će im se život bitno promijeniti.

Stadion na Trgu slobode

Drugo lice SUBOTICE

O pća je ocjena da će predstojeći izbori biti najdosadniji i najizvjesniji u novijoj povijesti Srbije. To ne tvrde samo politički analitičari nego i najveći dio medija i građana, pa čak, manje ili više otvoreno, i sami sudionici na njima. Na tu temu utrošeni su sati i sati, dani i dani specijalnih i običnih televizijskih i radijskih emisija, tone i tone novinske hartije, a da se od suštine nije maklo: prave oporbe u Srbiji nema, bez obzira na to u kojim se uvjetima odvija predizborna kampanja.

I taman kada je dobar dio (su)građana s olakšanjem primio informaciju da će javni prostor zbog potencijalne opasnosti širenja koronavirusa biti oslobođen prisustva političara, aktivista, članova i simpatizera stranaka, vlas(t)i su se dosjetili kako kampanju ipak nesmetano provoditi na jedan sofisticiraniji način koji zbog svoje prirode zadire u najosjetljivije ljudske osjećaje – isturanje djece u prvi plan. Ne, nije ovdje riječ o predsjednika Srpske napredne stranke **Aleksandru Vučiću**, koji u zabranjenom spotu čavrlja s djetetom o životu i obitelji, nije riječ ni o sloganu iste stranke »Za našu decu«. Riječ je o središnjem gradskom trgu u Subotici, djeci na njemu i prisustvu državnih dužnosnika.

Dobar dio Subotičana, napose onaj koji ne prati najavljene aktivnosti državnih i lokalnih vlasti, ne malo je bio iznenađen kada je u utorak na Trgu slobode i Trgu Republike (tik ispod prozora gradonačelnika) vidio mnoštvo djece kako, obučeni u različite dresove, igraju košarku, odbojku, mali nogomet... Jer, u Subotici je toga dana održan *Sajam sporta*! Djeca ko djeca, njih oko 400 iz 40 sportskih klubova i škola, još uvijek željni slobodnog kretanja, jurcaju za loptom, galame, navijaju... Naizgled jedna idilična atmosfera koja puni srce svakom normalnom građaninu.

Ali, kakav bi to bio sajam, pa makar i sporta, kada se na njemu ne bi pojavili i odrasli da djeci kažu kako im je lijepo zato što se mogu igrati i kako zbog toga trebaju biti zahvalni nepoznatim stričecima koji brinu o svima njima. U tu svrhu u utorak se, otvarajući u ime Sportskog saveza Srbije ovu manifestaciju, pojavio ministar omladine i sporta **Vanja Udovičić** u društvu naših sugrađana: predsjednika Sportskog saveza Srbije **Davora Štefaneka** i člana Gradskog vijeća zaduženog za sport **Nemanje Simovića**. Nakon govorancija, namijenjenih više odraslima nego li samoju

djeci, časkanje s najmlađima i poziranje pred kamerama i fotoaparatom da se trenutak ovjekovječi.

Ima li se što zamjeriti ovoj idiličnoj slici i priči?

Ima. Samo ako si notorno zakeralo koje u svakoj situaciji traži logiku i koje je rođeni *partybreaker*.

Na stranu to što se kroz *Sajam sporta*, poput najprozirnije folije, vidi da je riječ o ogoljenoj predizbornoj propagandi vladajuće stranke, koja, kako smo rekli, već i svojim slganom dira u najosjetljivije osjećaje i tim prije je i za gađenje i za žaljenje (»šaljemo snažnu poruku sa sjevera naše zemlje da smo svi u istom timu, da djelujemo zajedno i preuzimamo odgovornost«, reći će kristalno jasnim dječje-političkim rječnikom, okićenim metaforama, alegorijama, aluzijama i iluzijama Vanja Udovičić). Na stranu i to što su djeca privremeno okupirala središnji gradski trg. Neka se igraju, viču, skaču... Zilijun puta bolje i to nego neki ambiciozni idiot koji preko mikrofona urla i zagađuje okoliš bukom svog predizbornog programa. Prava zamjerka ipak se odnosi na samu ideju, narav, pa i mjesto održane manifestacije. Da, na mjesto.

Subotica, kao što je poznato, i u samom centru ima sasvim prigodnu lokaciju za održavanje manifestacija poput *Sajma sporta*. Da su pametni kao što nisu i da su taktični kao što nisu, organizatori su *Sajam sporta* mogli upriličiti na stadionu Malih sportova koji već godinama zvrji prazan i sve više poprima sudbinu nekoliko subotičkih »promašenih objekata«. Mogli su, samo da su se toga sjetili, organizatori *Sajam sporta* upriličiti i u Dvorani sportova ili pak u Dudovoj šumi. Mogli su, samo i toga da su se sjetili, ovu manifestaciju rasporediti po subotičkim parkovima ili dječjim igralištima koji su najčešće također prazni ili poluprazni, pa bi grad, bar na nekoliko sati, u svim svojim dijelovima zaživio od dječje sreće i galame.

Ali, da su tako uradili, pa kako bi ministar stigao i do Zorke i do Aleksandrova, i do Makove sedmice i do Malog Bajmoka? Pa, što je još važnije, koliko bi ga ljudi vidjelo i čulo njegove proročanske riječi »svim budućim šampionima« da država nastavlja promociju srpskog sporta kroz aktivizam sportaša, te da će ovakvih sajmova u zemlji biti još desetak? Bi li djeca koja to nisu čula, samo zato što su se igrala u Kertvarošu ili Petom kvartu a ministar ih nije vidio i ništa im nije poručio, imala taj osjećaj sreće i zadovoljstva kao kada se nalaze na slici s njim? Konačno, kako smo već ranije pisali, sportski dani, koji i inače nisu rijetki na središnjem gradskom trgu, u svojoj suštini nemaju za cilj razvoj sporta nego slanje političkih poruka. Drugim riječima, i sport je u ovom gradu i državi samo sredstvo koje opravdava mnogo jači i viši cilj. To što se za takve potrebe koriste i djeca samo je realna slika ovog društva.

Poučene ovakvim iskustvima, osobe s malo bujnijom maštom lako u svijest mogu prizvati sliku da uoči sljedećih izbora državna i lokalna vlast u centru grada organiziraju *Sajam poljoprivrede* na kom bi na različitim parcelama bilo održano natjecanje u oranju asfalta, pluzanju kockica, košenju cvijeća kod fontane, muži krava u kabinetima Gradske kuće ili pak rasprskivanju pločnika stajskim gnojivom, a koje bi otvorio ministar poljoprivrede. Ili čak i sam Božanski!

Z. R.

KD *Ivan Antunović* darivalo subotičku knjižnicu knjigama iz vlastite naklade

U godini jubileja obogaćen knjižni fond

Gradska knjižnica Subotica obogatila je svoj fond za 18 naslova Katoličkog društva *Ivan Antunović* koje su predsjednik vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak** i tajnica udruge **Klara Dulić-Ševčić** 4. lipnja uručili ravnatelju subotičke knjižnice prof. **Draganu Rokviću** i višoj diplomiranoj bibliotekarki **Bernadici Ivanković**. Donacijom knjiga vlastite naklade nastavljena je dobra suradnja Katoličkog društva *Ivan Antunović* i Gradske knjižnice Subotica.

»Kao jedna od aktivnosti Katoličkog društva *Ivan Antunović* jest i nakladnička djelatnost«, istaknuo je vlč. dr. Ivica Ivanković Radak, predsjedatelj udruge, te dodao: »Ona nije osnovna, ali je veoma značajna i važno nam je da naša djela dođu do korisnika. Stoga smo i prije pet godina također bili u sličnom posjetu subotičkoj knjižnici kada smo donirali veći broj knjiga koje je tiskalo Društvo. Hvala vam što čuvate povijesno, knjižno i zavičajno blago u vašim riznicama. Ovo je i naš skromni doprinos vašoj kolekciji.«

Ravnatelj Gradske knjižnice Subotica Dragan Rokvić zahvalio se na donaciji knjiga i izrazio zadovoljstvo što će se ovih oko 120 knjiga naći na policama knjižnice baš u godini jubileja, kada ova najstarija ustanova kulture u Subotici proslavlja 130 godina po-

stojanja. Također, pohvalio je sadržaj i vizualni izgled knjiga koje su često predmet mnogih istraživača.

Nakon kraćeg razgovora, knjige su odnijete na dalju obradu kako bi u najkraćem roku bile dostupne korisnicima subotičke knjižnice.

B. I.

Predstavljanje časopisa *Nova riječ* u Surčinu

Časopis za književnost i umjetnost *Nova riječ*, dvobroj za 2019. godinu bit će predstavljen u Surčinu u četvrtak, 18. lipnja 2020. godine. Domaćin je Hrvatska čitaonica *Fischer* – Surčin, a program počinje u 18 sati u prostoru Čitaonice (Vojvođanska 283). Program priređuje Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata koji je s NIU *Hrvatska riječ* sunakladnik ovog časopisa.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva JKP »VODOVOD I KANALIZACIJA«, Subotica, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica, podnio je zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »CRPNA STANICA U INDUSTRIJSKOJ ZONI MALI BAJMOK«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-146/2020, a koji se planira na katastarskim parcelama 33958/1, 33958/2 i 33960/1 KO Donji grad, Subotica (46.081119°; 19.634573°). Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Budući spomenik kralju Petru I. Karađorđeviću ravnopravniji u odnosu na spomenike Károlyu Bíróu i Ivanu Antunoviću

Gradonačelnik naručuje, **GRAD PLAĆA**

»Budući spomenik kralju Petru I. Karađorđeviću je potpuni urbanističko-arhitektonski promašaj«, tvrdi arhitekt mr. Antun Rudinski * »Neovisno o tome je li spomenik podignut bogu, imperatoru, kralju ili predsjedniku riječ je o najobičnijoj političkoj idolatriji, a onaj koji želi dominirati to radi na stvarni ili simbolični način«, kaže etnolog dr. Árpád Papp * »Smatramo da je problematično to što se neki spomenici podižu iz vlastitih sredstava, a neke podiže Grad iz proračuna, jer tu ne postoji jednakost i to je onda loša poruka koju lokalna samouprava šalje«, kaže vijećnik DSHV-a Tomislav Žigmanov

Odlukom Skupštine grada od 28. svibnja ove godine subotički centar će u razmjerno kratkom razdoblju biti bogatiji za tri nova spomenika. Kako je veći dio javnosti vjerojatno već upoznat, spomenike će dobiti kralj **Petar I. Karađorđević**, bivši gradonačelnik Subotice **Károly Bíró** i pokretač *Bunjevačkih i šokačkih novina* biskup **Ivan Antunović**. Na taj način, bar na prvi pogled, aktualna vlast uspjela je podmiriti »kulturne potrebe« tri brojčano dominantne nacionalne zajednice koje žive u ovom gradu: Mađara Srba i Hrvata (kojima su se, bar u slučaju Antunovića, prišlepali i predstavnici Bunjevaca).

Anakrono obilježavanje teritorija

Iza tih konsenzusom donijetih odluka, međutim, stoji čitav niz razlika koje na najbolji način oslikavaju pravo stanje stvari kada je riječ o političkoj moći, volji i odnosima u gradu, a o čemu na samoj sjednici – samo da bi se podmirili vlastiti interesi – nije bilo riječi. Prva od njih tiče se spomenika kralju Petru I. Karađorđeviću – kojem su *Subotičke novine* i dobar dio ostalih lokalnih medija posvetili najviše pozornosti – odnosno njegovom položaju ispred zgrade sadašnjeg Narodnog i Dječjeg kazališta, nekadašnjeg kina *Jadran* i bivšeg *Sokolskog doma*. O tome mr. **Antun Rudinski**, arhitekt koji je potpisao ili sudjelovao u postavljanju dvadesetak bista i spomenika u gradu, za *Hrvatsku riječ* kaže kako to ni u kom slučaju nije prikladno mjesto, jer će se, kako veli, spomenik nalaziti na kraju pješačke zone koju presijeca Ulica Đure Đakovića:

»Zgradu *Sokolskog doma*, koja je izgrađena između dva svjetska rata, projektirao je arhitekt **Kosta Petrović** koji i sam zaslužuje podizanje biste. Ta zgrada projektirana je tako da zatvori vizuru od istočnog dijela Korzoa prema Gradskoj kući, a postavljanje bilo kakvog spomen-obilježja ispred te zgrade je potpuno suvišno i iracionalno. Drugim riječima, budući spomenik kralju Petru I. Karađorđeviću je potpuni urbanističko-arhitektonski

promašaj, jer je riječ o parkovskom prostoru vrlo osmišljenog 'predtrga' koji je potreban ovom gradu. Osim toga, budući spomenik ni u kom slučaju neće olakšavati promet koji se odvija ispred zgrade bivšeg *Jadrana*, bilo da je riječ o pješačkom prometu ili potrebama za predstave Narodnog i Dječjeg kazališta.«

Slično mišljenje ima i etnolog dr. **Árpád Papp**, autor publikacije *Pod tornjem* u kojoj značajno mjesto zauzimaju i spomenici u Subotici od XIX. stoljeća do današnjih dana. On kaže kako je i posljednja odluka o podizanju tri spomenika »čisto politička«, koja ne vodi ničemu jer je riječ o osjetljivom balansu »međusobnog držanja za rukav kako se netko ne bi otrgao od javnosti i stvarnosti«, odnosno odluka koja koči razvoj grada i skreće pozornost s tog pitanja. Kada je riječ o izgledu budućeg spomenika Kralju Petru I. Karađorđeviću, Papp kaže:

»Onako kako je predstavljen u javnosti, taj spomenik djeluje grandiozno. To nije ništa novo, jer su takvi spomenici postojali i u rimsko doba i u srednjem vijeku, ali i u modernim vremenima. Neovisno o tome je li spomenik podignut bogu, imperatoru, kralju ili predsjedniku riječ je o najobičnijoj političkoj idolatriji, a onaj koji želi dominirati to radi ili na stvarni ili na simbolični način. To je univerzalna ljudska potreba da onaj koji vlada želi ostaviti traga za sobom kroz osvajanje prostora, a to je i u ovom slučaju riječ.«

Papp kaže kako je za prostore Srednje Europe posljednjih desetljeća karakteristično »osvajanje prostora«, odnosno podizanje spomenika uglavnom »povijesnim osobama« poput državnika, vojskovođa, ratnika i sličnih likova, što, kako veli, danas, u XXI. stoljeću djeluje anakrono:

»Ako mi u ovim vremenima podižemo spomenike skoro isključivo ličnostima iz povijesti, i to onih iz XIX. ili s početka XX. stoljeća, mi na taj način dajemo i glas kojim želimo zapečatiti to vrijeme i prostor koji zauzimamo. Ujedno, na taj način mi isključujemo sva druga područja života kao što su znanost, obrazovanje, umjetnost i slično, a koja za određenu sredinu mogu biti i

značajnija. U konkretnom slučaju riječ je o nadmetanju tri nacije u gradu, a koje nije ništa drugo nego lakmus-papir za prikrivanje mnogo bitnijih stvari u gradu kao što su pitanje riješenosti komunalne infrastrukture ili svih ostalih područja koja su bitna za život grada.«

Isto misli i Rudinski, riječima da je pitanje nedovoljno riješene kanalizacijske mreže, odnosno odvoda vode, ključno za život grada. Kada je, pak, riječ o povijesnoj navezanosti kralja Petra I. Karađorđevića za Suboticu mr. Ante Rudinski kaže kako je to i više nego upitno i diskutabilno:

»Za njega je Subotica bila druga država, Austro-Ugarska, a nova država, Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca stvorena je nakon Trianona, o čemu on nije odlučivao. Kralj Petar I. Karađorđević u Subotici nije bio niti kao turist i zaista je nejasno od kakvog je on to velikog značaja za ovaj grad, posebno kada se u obzir uzme mjesto na kom će mu biti podignut spomenik i njegova veličina. Za razliku od njega, i Antunović i Bíró živjeli su u Subotici i svaki na svoj način dali svoj doprinos životu i razvoju grada. Prvi u području buđenja nacionalne svijesti, i to na način da je pokušavao provoditi neke odredbe i odluke ugarskih vlasti koje su se odnosile na prava nacionalnih manjina, a drugi je nesporno zaslužan gradonačelnik Subotice, koji je naslijedio **Lazara Mamužića** i za čije je vrijeme izgrađena Gradska kuća.«

Bez struke i javne rasprave

Druga zanimljivost uz buduću spomenik kralju Petru I. Karađorđeviću vezana je, naravno, za novac. Dok su, recimo Fondacija **Bíró Károly**, te Katoličko društvo **Ivan Antunović** (uz Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatsko nacionalno vijeće), kao predlagači, dužni o vlastitom trošku pribaviti sredstva za podizanje istoimenih spomenika, dotle je gradonačelnik **Bogdan Laban**, kao predlagač za podizanje spomenika kralju Petru I. Karađorđeviću, lišen takvih briga, jer su sredstva za realizaciju

ove odluke osigurana iz proračuna Grada za ovu godinu. Usporedbe radi, kako tvrdi vijećnik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u Skupštini grada i predsjednik te stranke **Tomislav Žigmanov**, za podizanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću do sada je osigurano oko 30.000 eura, a do konačnog postavljanja spomenika (15. listopada ove godine) na prostoru pored katedrale svete Terezije Avilske nedostaje još oko 3.000, dok će spomenik kralju Petru građane preko proračuna stajati trostruko više (oko 150.000 eura)!

»Smatramo da je problematično to što se neki spomenici podižu iz vlastitih sredstava, a neke podiže Grad iz proračuna, jer tu ne postoji jednakost. U tom smislu, poruka koju lokalna samouprava šalje nije dobra, posebno ukoliko se u obzir uzme broj i javna vidljivost spomenika ovdašnjim Hrvatima koji su dali veliki doprinos razvoju grada kroz njegovu povijest, poput prethodnika **Károlya Bíróa**, također gradonačelnika, **Lazara Mamužića**, koji je na koncu XIX. i početkom XX. stoljeća pokrenuo sve bitne elemente za modernizaciju Subotice«, kaže Žigmanov.

Budući da je podizanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću godinama čekalo zeleno svjetlo od nadležnih republičkih i lokalnih tijela, a da je gradonačelnik sa svojim prijedlogom prošao glatko i bez potrebe ikakvog ulaganja, Žigmanov upitnom smatra i samu proceduru od inicijative, preko odobrenja do realizacije podizanja spomenika:

»Bili smo zatečeni time da, paralelno s nama, idu još dvije inicijative za podizanje spomenika, što je posljedica toga da još uvijek nema javne rasprave, koja bi trebala prethoditi ovakvim stvarima. Primjera radi, mi smo godinama čekali na odobrenje za podizanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću i za to vrijeme smo utrošili oko 20.000 eura za izradu elaborata, stvaranje idejnog rješenja, plaćanje autorskog honorara i odljev. Mislimo da bi pri donošenju tako važnih odluka trebalo uključiti i struku, jer se spomenici, kada su postavljeni, vidimo to iz iskustva, uklanjaju samo promjenom režima. U tom smislu, bojim se da na prečac donesena odluka o podizanju spomenika, svakoj zajednici po jedan, nije rješenje.«

Na koncu, imajući u vidu ono što su sugovornici rekli, činjenice koje stoje vezane uz imena osoba kojima će spomenici biti podignuti, ali i one vezane za skupštinsku odluku, kao i ono što je već ranije pisano na ovu temu (recimo **Viktor Ivančić**), te nedavne (u međuvremenu zabranjene) propagandne aktivnosti samog predsjednika Srpske napredne stranke i države **Aleksandra Vučića** (spot s djetetom), a u cilju prijeko potrebne uštede gradskog proračuna kao savjet lokalnoj samoupravi, i gradonačelniku posebno, možda nije loše razmisliti o tome da spomenici koji budu financirani novcem građana budu podignuti od *lego* kocaka. Em su neusporedivo jeftiniji, em su ekonomičniji prilikom demontaže u slučaju odluke neke buduće vlasti da prostor ispred zgrade Dječjeg kazališta zaklanja grandiozni spomenik... Recimo, Paji Patku. Naravno, nakon javne rasprave u vrtićima i konsenzusa vijećnika u Skupštini grada. Do tada, pitanje gradonačelniku za razmišljanje: ako su sredstva za podizanje spomenika kralju Petru I. Karađorđeviću osigurana iz proračuna ove godine, zašto nema novca i za pakete pomoći za preko tisuću subotičkih umirovljenika koje je lokalna samouprava obećala?

Zlatko Romić

Obitelj Tolorić iz Sonte

Salaši i salašari polako nestaju

Šezdesetosmogodišnja **Marija** i sedamdesetogodišnji **Stipan Tolorić** iz Sonte u svojoj kući pokušavaju zaustaviti vrijeme. U Sonti su, ali ne još zadugo, sinovi: četrdesetogodišnji **Nikola** s djecom i tridesetpetogodišnji **Tomislav** sa suprugom **Ivanom** i tromjesečnom kćerkom **Lucijom**. Kći, četrdesetpetogodišnja **Svetlana**, od prve polovice devedesetih godina prošloga stoljeća s obitelji živi u Hrvatskoj. Kućedomaćin Stipan potomak je starih salašarskih obitelji, po djedu i baki s majčine strane četvrta, po očevoj grani treća generacija, do 1973. godine bio je salašar. Od trada, odnosno od ženidbe, sa suprugom Marijom svija novo obiteljsko gnijezdo u centru sela, u velikoj kući udaljenoj dvjestotinjak metara od crkve.

Odani paoršagu

Marija i Stipan na pragu starosti, oslonjeni jedno na drugo, s mjesečnim prihodom od sramnih 11.000 dinara poljoprivredne mirovine, pokušavaju još pomalo raduckati ono što su punim srcem radili cijeloga života.

»Potječem iz stare salašarske obitelji, paor sam cijeloga života. Rođen sam na djedovom salašu u Đurkišu, a po povratku oca s odsluženja vojnoga roka preselili smo se na salaš njegovog oca u Mezevcu. Tamo smo živjeli dok otac nije izgradio svoj salaš na istom potezu, od djedovog nas je dijelilo svega par lanaca oranice. Na očevom salašu proveo sam najljepše momačke godine. Volio sam miris zemlje, skupa s ocem radio sam s puno volje. Otac je, za razliku od mnogih tadašnjih paora, bio dosta naprednih shvaćanja, pa smo među prvima u selu kupili traktor, a već kroz godinu-dvije i sve priključke koji su nam bili potrebni. Nakon ženidbe, 1973. godine, Marija i ja smo se osamostalili. Mladi i poletni, puni vjere u ono što radimo, nastavili smo s paoršagom. Kako su već došla neka nova vremena, tehnika je sve više osvajala naše domove, a nije bilo izgleda da će salaši uskoro dobiti struju, riješili smo se zbog buduće djece preseliti u selo. Kupili smo kuću u kojoj živimo i danas. Kako se da vidjeti, kuća je velika, s puno prostorija. Velika je i okućnica, tako da smo bez problema izgradili sve objekte, potrebne za uzgoj sitne i krupne stoke, smještaj hrane, traktora i priključaka. Najiskrenije, očekivali smo da će u njoj kroz cijeli naš život odzvanjati dječji smijeh«, kaže Stipan.

»Sad, kad smo došli u neke problematične godine, lijepo nam je i što nam je crkva tako blizu. Oboje potječemo iz vrlo pobož-

nih obitelji i iskreni smo vjernici otkad znamo za sebe«, dodaje Marija.

Sunovrat poljoprivrede

Sve do potkraj osamdesetih godina od poljoprivrede se dobro živjelo. Tržište je bilo dobro uređeno, nije bilo nikakvih problema prodati svoje proizvode. I, za razliku od današnjih godina, već u sjetvi pojedinih usjeva znalo se kolika će biti otkupna ci-

jena u žetvi. Isto tako bilo je i s tovnom stokom i u proizvodnji mlijeka. Jednostavno, bilo je sigurnosti u tom poslu, pa čovjek nije žalio sebe i svoj uloženi trud.

»Obradivali smo svojih 17 lanaca zemlje, ratarski proizvodi bili su nam osnovni prihod. Uvijek smo držali nekoliko krava i dvije do tri krmače, pa je u kućnom proračunu bilo i dodatnih prihoda od prodanih prasića i po kojeg teleta. Od svega toga jedna obitelj poput naše živjela je vrlo solidno. Izrodili smo troje djece, 1975. Svetlanu, 1980. Nikolu i 1985. godine Tomislava. Točku na životnu idilu nas paora stavio je pad Vlade **Ante Markovića**. Devedesete su, uz eksploziju nacionalizma na ovim prostorima, donijele i potpuni sunovrat poljoprivrede. Nestalo je svake sigurnosti glede plasmana kako ratarskih, tako i stočarskih proizvoda. Ratovi su prošli, tadašnjeg totalitarnog režima smo se oslobodili, međutim, poljoprivreda nam se ni do danas nije oporavila. Više je iluzorno i govoriti o nekom životu paora od obrade

17 lanaca zemlje i držanja nekoliko kravica i krmača. Došla su neka nova, rekao bih vučja vremena, više nema sitnoposjedničke poljoprivrede. Eto, Tomislav se od ušteđevine s drugih poslova, dakako u inozemstvu, pokušao vratiti na paoršag. Opredijelio se za svinjogojstvo, uz uzgoj ratarskih kultura potrebnih za ishranu stoke. Vrijedno je radio, izgledalo je da mu ide dobro sve dok svinje nisu dostigle komercijalnu težinu. Tada su nastali problemi. Organiziranoga otkupa po cijeni s burze nije bilo, a sumnjivi nakupci nudili su podcjenjivačke iznose, tako da je umjesto planirane zarade ostvario popriličan gubitak. Razočarao se na prvom koraku i riješio, skupa s Ivanom i Lucijom, otići iz ove države s bespovratnom kartom. Mislim da je na slične načine ova država otjerala puno mladih, stručnih i radinih ljudi. Nama starijima je nezamislivo prilagođavanje na nove uvjete, a od posla kojega sam s ljubavlju radio cijeloga života, redovito uplaćivao doprinose za socijalno i mirovinsko, ostala mi je više nego bijedna mirovina u mjesečnom iznosu od svega 11.000 dinara. Kad platimo mjesečne prinadležnosti, ne ostane nam ni za razdijeliti unučadima. Mislim da je to velika sramota za ovu državu. Sada bih više imao da sam novce, umjesto što sam ih uplaćivao u mirovinski proračun, ostavljao pod slamaricu. Sada bih imao lijepu zalihu za bezbrižnu starost«, kaže Stipan.

»Eto, ni djeca neće nastaviti našu obiteljsku paorsku tradiciju. Nikola je već od prije uposlen u Njemačkoj, a kroz nekoliko dana s njim odlazi i Tomislav, kojem je pronašao posao u tvrtki u kojoj radi i on. Kroz nekoliko mjeseci za Tomislavom će i ostatak obitelji, pa ćemo Stipan i ja dalje samovati, tugovati i iščekivati povremene dolaske djece i unučadi«, dodaje Marija.

Čuvari vjerske i tradicijske baštine

Tolorići su i pravi čuvari šokačke, kako vjerske, tako i tradicijske baštine. Među najaktivnijim su članovima KPZH-a *Šokadija*. Pjevački zbor je nezamisliv bez Marije.

»Pjevati volim, osobito naše stare, crkvene pučke napjeve. U mojoj obitelji uz prigodne crkvene napjeve su se proslavljali Božić i Uskrs. Sestre su mi pjevale u župnom crkvenom zboru, ja zbog mladosti nisam. Nakon udaje nisam ni imala vremena. Po osnivanju KPZH-a *Šokadija* pjevala sam u mješovitom pjevačkom zboru udruge. No, kako godine prolaze, sve nas je manje. Žao mi je što se polagano osipamo, nedostaju nam žene koje zbog narušenog zdravlja više nisu u stanju dolaziti ni na pokuse, a osobito na nastupe. Neke već pjevaju s anđelima i sve to nam je nenadoknativ gubitak. Imali smo i dosta mlađih djevojaka, no, većina je zauvijek otišla iz Sonte, bilo u neku od gradskih sredina, bilo u inozemstvo«, kaže Marija.

»Ja volim šokačke igre, jedino me noge sve slabije slušaju. Bio sam svojedobno među osnivačima OKUD-a *Ivo Lola Ribar*, ali i 2002. godine među osnivačima KPZH-a *Šokadija*. U *Loli* sam bio nezadovoljan zbog uvođenja repertoara plesova mnogih naroda i narodnosti, nauštrb šokačkih tradicijskih igara. Stalno sam zastupao tezu da s ponosom svima i svuda trebamo pokazivati naše tradicijske nošnje i plesati naše tradicijske plesove, no prevladali su oni koji su forsirali koreografirani folklor, što je konačno i bio razlog izdvajanja dijela članstva i formiranja *Šokadije*. Po potrebi, još i danas odjenem svečano šokačko ruho i popnem se na pozornicu, ali sve rjeđe. Obolio sam, zglobovi me slabo slušaju, pa mi se aktivnosti u *Šokadiji* sve više svode, umjesto plesanja, na kuhanje«, završava priču umirovljeni paor Stipan Tolorić.

Ivan Andrašić

Tradicionalni vašar u Rumi

Prilika za dobru kupovinu i druženje

»Ruma je jedini grad u cijeloj zemlji, pa možda i u široj okolini, s tradicijom vašara utemeljenoj na Carskoj povelji i kontinuitetom trajanja dužim od 270 godina«, kaže povjesničarka Aleksandra Ćirić

Poslije dva mjeseca, nakon epidemije koronavirusa, u Rumi je ponovno održan tradicionalni vašar u skladu sa svim mjerama i preporukama zaštite. Inače, svakog trećeg u mjesecu veliki broj kupaca, nakupaca i prodavača iz cijele Srbije dolazi u Rumu kako bi izložili svoju robu i stoku na vašaru koji je po svojoj tradiciji i veličini poznat i izvan granica Srbije. Kako smo se uvjerali na licu mjesta, mještani Srijema, ali i stanovnici susjednih zemalja, jedva su dočekali rumski vašar kako bi mogli kupiti sve ono što im je potrebno po znatno nižim cijenama nego u trgovinama, ali isto tako sresti poznanike i prijatelje, porazgovarati i uz dobru hranu i piće i razmijeniti iskustva.

Privilegirano trgovište

A sve je počelo 1747. godine kada je Ruma dobila status slobodnog trgovišta. Poveljom carice **Marije Terezije** 20. srpnja 1747. godine, stjecanjem statusa slobodnog trgovišta, Ruma je dobila pravo za održavanje četiri godišnja vašara i nedjeljnih tržnica. Održavali su se na Cvjetnicu, Spasovo, sv. Petra i Pavla i svetog Mihovila. Iste godine 10. listopada održan je prvi vašar u Rumi uz sudjelovanje velikog broja trgovaca i zanatlija. Tradicija održavanja rumskog vašara nastavljena je i u razdoblju između Prvog i Drugog svjetskog rata. Jedina razlika je samo što su se datumi u mjesecu mijenjali. Vremenom su se ustalili stalni termini održavanja. Dvanaest puta godišnje, svakog trećeg u mjesecu. Okupljanja trgovaca počnu već navečer svakog 2. u mjesecu kada se kilometarske kolone počnu slijevati ka rumskom Brijegu. Veliki poticaj za razvoj obrtništva bio je Cehovski privilegij koji je car **Franjo I.** 1818. godine izdao rumskim obrtnicima. Razdoblje

poslije revolucije 1848.-49. godine obilježeno je brzim razvojem kapitalističkih društvenih odnosa, u čega se vrlo dobro uklopilo rumsko vlastelinstvo, čiji je utemeljivač bio barun **Marko Pejačević**. Godine 1749. Pejačević je s rumskom općinom sklopio *Slobodnicu*, kojom je Ruma postala privilegirano trgovište. Njome je bilo određeno da građani uživaju prihode od dva vašara, na svetu Elizabetu, tako da je ustanovljeno šest vašara godišnje, od kojih je jedan bio dvodnevni, a pet trodnevni. U to vrijeme Ruma je bila naseljena njemačkim, srpskim, hrvatskim i mađarskim stanovništvom. Svoj najveći uspon vlastelinstvo je dostiglo krajem XIX. i početkom XX. stoljeća

Brend grada

Iz godine u godinu vašar u Rumi postaje sve posjećeniji, a asortiman robe sve veći, pa se može reći da je rumski vašar postao brend grada. Rumljani s ponosom kažu da je njihov vašar najveći u državi (ako ne i na Balkanu). Današnja dinamika njegovog održavanja uspostavljena je poslije Drugog svjetskog rata. Najprije je to bilo svake prve srijede u mjesecu, a zatim je određeno da to bude svakog trećeg u mjesecu. Ta praksa održala se do danas, a na vašaru se svakog mjeseca okupi i više desetaka tisuća ljudi.

»S pravom možemo reći da je upravo ono na čemu se temelji gospodarski i društveni razvoj Rume nadaleko poznati vašar. Ruma je jedini grad u cijeloj zemlji, pa možda i u široj okolini, s tradicijom vašara utemeljenoj na Carskoj povelji i kontinuitetom trajanja dužim od 270 godina. Vašar je najprije održavan na prostoru između današnje Grobljanske ulice i Borkovačke doli-

Aleksandar Savković

Zanatskih proizvoda, nažalost, danas je sve manje. Na jednom od štandova zatekli smo **Aleksandra Savkovića**, užara iz Šida.

»Kako je uveden porez za zanatske proizvode, mi zanatlije poslujemo na nuli. Ako radimo cijeli dan 12 do 13 sati, zaradimo 500 do 600 dinara. S obzirom na to da sam u mirovini, dovoljno mi je da zaradim i 10.000 dinara mjesečno. Ovaj posao radim iz čistog zadovoljstva, budući da je to radio i moj otac, a užarskim zanatom obiteljski se bavimo više od 100 godina«, kaže Savković,

ne. Uglavnom su se na štandovima prodavali zanatski proizvodi, špeceraj, južno voće, a ono što je posebno zanimljivo, postoje podaci koji govore da su se na vašaru prodavale i knjige. Vremenom je prostor za održavanje vašara postao pretijesan tako da se on premiješta na prostor koji je među Rumljanima poznat kao Hrvatski brijeg. Prostor je bio ogradačen, i tu se vezivala stoka i naplaćivao ulaz. Strogo se pazilo da li stoka dolazi iz zaraženih krajeva, da se ne bi proširile bolesti. Vašar je danas izmijenio svoju prvobitnu ulogu, ali je i dalje primarna prodaja i kupovina stoke i zanatskih proizvoda. Nekada je svaki vašar pratio zabavni park, a danas je to izmijenjeno i taj zabavni dio odigrava se pod okriljem šatri gdje se posjetitelji mogu okrijepiti uz obaveznu prateću popularnu muziku«, rekla je za naš tjednik povjesničarka, kustosica Zavičajnog muzeja Ruma **Aleksandra Čirić**.

ističući da svoje proizvode najviše može prodati na sajmovima gdje ljudi prodaju stoku i konje.

Branko Pruginić iz Stare Pazove redovito dolazi na rumski vašar.

»Uvijek se mogu naći neke stvari: alati, sitnice za kućanstvo, koje su jeftinije nego u trgovinama. Dva mjeseca nije održavan vašar pa sam bio znatiželjan i poželio sam doći da vidim što ima, ali i sa željom da vidim nekog od poznanika, a ovdje uvijek sretнем drage ljude s kojima se nisam vidio godinama«, kaže naš sugovornik.

Za sve one koji ga nisu posjetili preporučujemo da to učine već idućeg mjeseca, 3. srpnja, ili već navečer 2., kada se roba na rumskom vašarištu prodaje po još nižim cijenama.

S. D.

Bogata ponuda

A na vašaru ovog mjeseca, bogata ponuda. Na dijelu predviđenom za stoku zatekli smo prodavače konja. Njihova cijena kretala se od 120 do 130 dinara po kilogramu, što je prema riječima jednog posjetitelja iz Bosne dobra cijena.

»Konji se danas kupuju za hobi, za one koji se rekreativno bave konjima, ali i za klanje. Došao sam ovdje s prijateljem koji prodaje konje, da vidim što ima zanimljivo i da jedem jagnjetinu. Volim rumski vašar, uvijek se nešto povoljno nađe da se kupi, a volim se družiti s prijateljima jer ovdje uvijek mogu sresti nekog poznatog iz Srijema. Zajedno sjednemo pod šator, pojedemo jagnjetinu i zalijemo dobrom kapljicom«, kaže naš sugovornik **Nedeljko** iz Bijeljine.

Brige oko nauke

Od 15 maturanata koji su se odlučili za studij u Hrvatskoj, 13 je izabralo obje opcije, dok je njih šest odlučilo upisati fakultete samo preko kvota * Ove godine broj stipendija za Hrvate iz Vojvodine bio je nula * Najstresniji dio, po riječima studenata, je prikupljanje i slanje potrebne dokumentacije za polaganje Državne mature

Nakon što smo tijekom proteklih mjeseci pisali o upisu u prve razredne osnovne škole, pa o upisu u srednju školu, »na red« su stigli i budući studenti. Mladi koji su završili srednju školu su pred još jednom prekretnicom života, pred upisom na fakultet.

Neki od njih odlučili su dalje studirati i usavršavati se, dok se posljednjih godina pojavljuje i veći broj onih koji se odluče potražiti posao.

Za sve koji se odluče studirati jedno od pitanja koje ih muči jest: gdje studirati? Tako su se na vrh ljestvice najčešćih destinacije studiranja, bar kada su u pitanju mladi iz Vojvodine, smjestili Novi Sad, Zagreb, Osijek i Beograd. Takva je situacija i ove godine.

Upisne kvote kao olakšica

Kada su u pitanju sveučilišta u Hrvatskoj, za sve pripadnike hrvatske zajednice osigurane su posebne upisne kvote na pet visokih učilišta, što je budućim studentima iz dijaspeze velika pomoć. Kako to funkcionira u praksi i koliko se mladih prijavi pitali smo predsjednicu Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje **Margaretu Uršal**, koja je pojasnila kako za prijavu i upis fakulteta preko upisne kvote nije potrebno biti državljanin Hrvatske, niti polagati Državnu maturu, što je velika olakšica.

»Dovoljno je prikupiti propisanu dokumentaciju i dostaviti, papir' kojim dokazujete da ste Hrvat. Svi dokumenti šalju se skenirani na email Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i oni izdaju potvrdu o pripadnosti hrvatskom narodu. Uz tu potvrdu za upis preko kvote potrebno je platiti pristojbu od 140 kuna, nostrificirati srednjoškolske svjedodžbe u Agenciji za odgoj i obrazovanje ili Agenciji za strukovno obrazovanje i prijaviti se na željeni fakultet«, kaže Uršal.

Po njenim riječima, učenici koji imaju državljanstvo Hrvatske mogu polagati i Državnu maturu, ali i prijaviti se na upisne kvote. Tako, ako ne uspiju upisati fakultet preko Državne mature, ostaje im probati preko upisne kvote, naravno ako ju određeni fakultet ima.

»Za upise u sklopu posebne kvote namijenjene Hrvatima izvan Hrvatske kandidati se prijavljuju izravno na fakultete. Isto tako fakulteti samostalno, a prema prethodno objavljenim kri-

terijima, provode rangiranje ovih kandidata te zadržavaju mogućnost provođenja razredbenog postupka. Ove godine od 15 maturanata koji su se odlučili za studij u Hrvatskoj, 13 je izabralo obje opcije, dok je njih šest odlučilo upisati fakultete samo preko kvota«, pojašnjava Uršal.

Hrvati iz Vojvodine bez stipendija

Na web portalu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske došli smo do podatka kako isti dodjeljuje stipendije za studente iz dijaspeze, no očito ne za sve. Tako je primjerice u akademskoj 2019./20. godini za studente iz Bosne i Hercegovine bila osigurana 501 stipendija, no na listi nismo našli nikoga iz Vojvodine, Srbije. Pitanje koje se samo nametnulo: kako to da za Hrvate iz Vojvodine nema stipendija, prosljedili smo Margareti Uršal.

»I vi ste, na žalost, primijetili tu činjenicu. Hrvati u Bosni i Hercegovini su posebna kategorija za koju se izdvaja čak 400 stipendija za one koji studiraju u Bosni i Hercegovini i još dodatno u kvoti, svi ostali' mogu aplicirati oni studenti koji studiraju u Hrvatskoj. Hrvati iz Srbije također imaju mogućnost aplicirati u kvoti, svi ostali', ali zbog velikog broja studenata, ponajviše iz Bosne i Hercegovine, Hrvati iz Srbije gotovo redovito ostaju bez ove potpore. Tako je, primjerice, ove godine broj stipendija za Hrvate iz Vojvodine bio nula. Motivacija naših studenata za dalje upise i odlazak na studije u Hrvatsku ovakvim rješenjima razumljivo opada, ali borimo se i nastojimo im i to nekako nadomjestiti. Smatramo da bi Hrvatska mogla i trebala za sve naše studente, čiji broj na žalost svake godine stane na prste dvije ruke, osigurati poticaje, pogotovo jer je socio-ekonomska situacija u Srbiji izuzetno nepovoljna«, pojasnila je Uršal i dodala: »Ali, nadamo se da će se uskoro i za to naći razumijevanja u Središnjem državnom uredu koji nam je u posljednje vrijeme i po pitanju upisnih kvota uveliko pomogao«.

Kada je u pitanju polaganje Državne mature u Hrvatskoj, ono je počelo ovoga tjedna, točnije 8. lipnja u Osijeku, ispitom iz Hrvatskog jezika na A razini i trajat će do početka srpnja. Zahvaljujući potpori Osječko-baranjske županije i ravnateljice doma **Nataše Šimić**, svi studenti koji polažu ispite za Državnu maturu smješteni su u Učenički dom *Hrvatskog radiše* u Osijeku.

Umjetničke akademije bez upisnih kvota

S obzirom na to da umjetničke akademije nemaju upisnih kvota, **Kristina Matković** iz Subotice bila je prinuđena polagati Državnu maturu, te je tako jesenas upisala Muzičku akademiju u Zagrebu, odsjek za Teoriju glazbe. Kristina je osnovnu školu završila na hrvatskom jeziku, a kasnije je upisala srednju Muzičku školu u Subotici, gdje nema nastave na hrvatskom jeziku.

»Najstresniji dio svega bilo je prikupljanje i slanje potrebne dokumentacije kako bih mogla uopće izaći na polaganje Državne mature. Polagala sam osnovne predmete, dakle hrvatski jezik, matematiku i engleski, a za moj smjer je bilo potrebno položiti i predmet glazbena umjetnost. Sve je to proteklo u redu, a kako na upisu nisu gledali ocjene s mature, već je bilo bitno samo položiti tražene predmete stres je svakako bio manji. Izgledalo je slično kao mala matura na kraju osnovne škole, samo s malo drugačijim, i rekla bih, strožim pravilima«, kaže Kristina Matković i dodaje: »Kada sam se upisala na akademiju, pomislila sam kako će sve biti lakše jer, sad sam studentica. Ubrzo sam shvatila da i studiranje sa sobom nosi muke i nerviranja. No, kad vidim da je i drugima isto i da nisam sama bude mi puno lakše nositi se s time. A to su valjda i, čari sudiranja. Što se tiče pogodnosti koje bi se odnosile na mene kao nekog tko dolazi iz dijaspore, ne mogu baš reći da sam ih imala. Recimo da smo mi koji upisujemo umjetničke akademije u tom pogledu jednaki i da povlastica te vrste nema. Svatko mora izaći na prijemni i zadovoljiti određeni kriterij kako bi dobio pravo na upis, a kasnije svakako sve studente jednako tretiraju.«

Kao i većini studenata i Kristini je prvih dana u Zagrebu sve bilo novo i čudno na neki zanimljiv način.

»Trebalo mi je vremena da naučim koliko ranije trebam krenuti iz doma i kada su gužve u prometu, kako ne bih kasnila na predavanja. Na smještaj i hranu se ne mogu požaliti. Sve je čisto, uredno i očuvano, a u menzi se uvijek može naći nešto što ti odgovara. Sve u svemu, sad sam se već navikla na život u velikom gradu i zadovoljna sam svojim studentskim životom, a Zagreb mi je već prirastao srcu«, poručila je Kristina Matković.

 Kristina Matković

 Ines Peić Tukuljac

Pripreme puno znače

S vrlo sličnim stvarima i problemima susrela se i naša sljedeća sugovornica **Ines Peić Tukuljac**, kojoj je također najstresniji dio bio slanje dokumenata i rokovi za njihovo slanje.

»Tijekom prijemnog ispita u Zagrebu imala sam smještaj koji mi je osigurala Margareta Uršal iz Hrvatskog nacionalnog vijeća i to mi je puno značilo. Drugih povlastica kod upisa nisam imala. Redovito sam išla na pripreme iz hrvatskog jezika za Državnu maturu koje su bile organizirane u HNV-u. Pripreme su bile izuzetno kvalitetne jer nas je bilo malo, te se profesor svima mogao posvetiti. Osobno, pripreme su mi puno pomogle jer u srednjoj školi nisam pohađala nastavu na hrvatskom jeziku nego samo u Osnovnoj školi *Matko Vuković*«, kaže naša sugovornica i pojašnjava kako je završila Srednju medicinsku školu, a da u to vrijeme nastava na hrvatskom jeziku još nije postojala u ovoj školi.

Ines je upisala Tekstilno-tehnološki fakultet u Zagrebu, smjer *tekstilni i modni dizajn*.

»Iako sam u srednjoj školi pohađala nastavu na srpskom nastavnom jeziku, sada mi hrvatski jezik ne predstavlja problem. Pokušala sam prijaviti prijemni ispit preko posebne upisne kvote za Hrvate izvan Hrvatske, ali zbog loše informiranosti nisam uspjela prikupiti svu potrebnu dokumentaciju, te sam pored toga polagala i Državnu maturu kako bih se osjećala sigurnije i zato što sam na listu stavila smjerove za koje nije bila osigurana posebna upisna kvota. Tako da na kraju nisam ni koristila ovu mogućnost. Kada je u pitanju studentski dom, prijavila sam se na natječaj kao i drugi studenti i ostvarila pravo na studentski dom *Stjepan Radić*. Smještaj i hrana su veoma dobri, nemam se na što požaliti osim ponekada na veliku buku u domu, ali život u domu bez toga ne ide«, poručila je Ines Peić Tukuljac budućim studentima.

Ono što je posebno za bruce u Zagrebu, a za što smo od više generacija dobili potvrdu jest da stariji i iskusniji studenti tijekom zbrke oko Državne mature i prijemnog ispita, te kasnije i oko smještaja pomognu mlađim generacijama koji su iz naših manjih mjesta nerijetko prvi puta ugledali svjetla velikoga grada. Takvo iskustvo su imale i naše sugovornice, a vjerujemo kako će i ovogodišnji bruce imati podršku starijih prijatelja, koji su iste korake prošli prijašnjih godina.

Ž. V.

»Godina hrvatskih velikana u Vojvodini«: 75 godina od smrti o. Beata Bukinca

Prvi zreli povjesničar bačkih Hrvata

Franjevac Beato Bukinac, koji je doktorirao u Rimu, iza sebe je ostavio historiografsko djelo trajne vrijednosti – disertaciju o ulozi franjevac u seobama hrvatskog naroda (Bunjevaca i Šokaca) u Podunavlje u 16. i 17. stoljeću

Stjepan Beato Bukinac rođen je 13. srpnja 1912. u Baču. Njegovi roditelji **Grgo** i **Marija**, rođena **Vorgić**, su bili poljodjelci. Osnovnu je školu završio u Baču, a u franjevački je red stupio 1928. na Trsatu dobivši redovničko ime Beato.

U Varaždinu je završio Franjevačku klasičnu gimnaziju 1932. Nakon svršene srednje naobrazbe, upisao je, iste godine, Teološki fakultet u Zagrebu. Nakon prve godine studij je nastavio u Rimu u franjevačkoj visokoškolskoj ustanovi – *Antonianumu*, kojeg je završio 1937. godine. U Rimu je položio svećane zavjete 1935., a tu je zaređen i za svećenika 1936. godine.

Mlada misa u Baču

Mladu misu Bukinac je služio 9. kolovoza 1936. u Baču. Pratila ju je velebna manifestacija, koja je zapažena u medijima. »Čitavo mjesto Bač bilo je svečano okićeno zelenilom, narodnim vezovima i zastavama. Isto je tako franjevačka crkva bila sva iskićena«, piše *Hrvatska straža* od 12. kolovoza 1936.

Na proslavu su došli brojni izaslanici iz svih obližnjih bačkih mjesta. *Hrvatska straža* opisala je čitavu proslavu. Proslava je počela u dvorištu mladomisnikove roditeljske kuće. Ondje mu je održao govor gvardijan franjevačkog samostana u Baču **Radoslav Kujundžić**. »Njegov kratki govor mladomisniku duboko je dirnuo sve prisutne seljake. Nijedno oko nije ostalo bez suza«, piše *Hrvatska straža*. Nakon toga, uslijedio je najdirljiviji čin u čitavoj svečanosti:

»Iza toga je mladomisnik kleknuo pred svoga staroga oca Grgu i svoju staru majku Mariju, koji su položili na glavu sina svoga drhtave seljačke ruke i blagosivljali ga. To je bio najdirljiviji čin u čitavoj svečanosti. Pred seljačkom kućom, u istom seljačkom dvorištu, ispod seljačke strehe dijeli se blagoslov oca i majke za čitavi trnoviti teški život. Koliko li je u tom blagoslovu ljubavi, koliko vruće roditeljske molitve, koja prodire nebesa i koja donosi toliko pomoći za čitavi život. Seljačka hrvatska kuća šalje eto opet jednoga svećenika i to redovnika u borbu života, u borbu za pravicu i slobodu duha, u borbu protiv zla. I opet seljačka hrvatska kuća vrši svoju staru misiju. Ta seljačka kuća blagoslovila je tako ogromnu većinu našega katoličkog svećen-

stva, pa joj to svećenstvo nikada ne će zaboraviti toga blagoslova. To će svećenstvo vazda držati sa svojim seljačkim narodom.«

Manuduktorka mladomisniku je bio gvardijan Radoslav Kujundžić, a đakonirao je **Srećko Perić**, župnik iz Niša.

»Osobito je bio dirljiv prizor, kad je mladomisnik pričestio svoje stare roditelje, svoje dvije sestre, brata i svu brojnu rodbinu, koja je za vrijeme mise stajala u prostoru oltara. Nakon svete mise dijelio je mladomisnik blagoslov svojim roditeljima, rođacima, čitavom narodu i svim svećenicima«, piše *Hrvatska straža*.

Doktorska disertacija

Poslije ređenja nastavio je studij na *Antonianumu*. Ondje je 6. srpnja 1939. doktorirao, obranivši disertaciju pod naslovom »O ulozi franjevac u seobama hrvatskog naroda u XVI. i XVII. stoljeću« koju je posvetio razdoblju u kojem su se Hrvati (Bunjevci i

Franjevačka crkva i samostan u Baču

Šokci) doselili u Bačku. Dio disertacije objavio je poslije kao knjigu. *Subotičke novine* od 28. srpnja 1939. osvrnule su se pohvalno na ovaj Bukinčev uspjeh:

»Bački Hrvati su ponovo dobili u svoje redove odličnog kulturnog radnika u osobi vlč. o. Bukinca. Naime 6 o. mj. kako je javno obranio svoju učenu historijsku radnju na rimskom papinskom Univerzitetu 'Antonianum' podijeljen mu je doktorat. Teza nosi

naslov: 'Uloga Franjevaca u iseljavanju Hrvata u Bačku i njihov pastoralni rad'. Na obrani disertacije među mnogobrojnom publikom pogotovo su sa zanimanjem pratili obranu Hrvati, koji su bili prisutni u ne malenom broju. Među prisutnima su bili i profesori Univerziteta Dr Balić poznati učenjak po cijelom franjevačkom svijetu, dr Jelačić također profesor istoga Univerziteta Mandić, i drugi. O. Bukinac na očito zadovoljstvo svoju sa izvanrednom mirom i spremnošću je rješavao sve objekte tako da je iza svršene obrane sam Rektor sa punim priznanjem čestitao mladom doktoru i poželio daljni plodonosan rad u svojoj dragoj domaji. Svim čestitkama i *Subotičke Novine* se posebnim simpatijama priključuju. Iza kako će dr Bukinac publicirati svoju tezu *Subotičke Novine* će se osvrnuti na nju u većem prikazu.«

Po povratku iz Rima, Bukinac je započeo odsluženje vojnog roka. Po odsluženju vojnog roka, imenovan je travnja 1940. za honorarnog nastavnika vjeronauke na muškoj realnoj gimnaziji u Karlovcu. Ondje je predavao do 1945., kada su ga partizanske vlasti nakon zauzimanja Karlovca uhitile i prema kratkom postupku osudile na smrt pod optužbom da je prijavljivao učenike koji su simpatizirali s partizanskim pokretom. Njegova smrt do danas nije rasvijetljena u svim pojedinostima.

Značenje

Ni poslije 80 godina od objavljivanja, Bukinčeva disertacija nije prevaziđena. Naprotiv, ona predstavlja polaznu osnovu za proučavanje migracija Hrvata u Bačku i restauracije katoličanstva u Bačkoj. Na hrvatski jezik ju je preveo **Bela Tonković** – »O ulozi Franjevaca u seobama hrvatskog naroda u XVI. i XVII. stoljeću : disertacija iz sv. Teologije« (2007.). Ona predstavlja prvu kritičku studiju kod bunjevačko-šokačkih Hrvata. Zbog toga hrvatski povjesničar **Robert Skenderović** smatra Bukinca »prvim zreлим povjesničarom bačkih Hrvata i u tome smislu utemeljiteljem istraživanja povijesti bačkih Hrvata u hrvatskoj historiografiji.«

Vladimir Nimčević

Predstavljanje knjige

Spomenica župe Presvetog Trojstva u Somboru

Knjiga *Spomenica župe Presvetoga Trojstva u Somboru* bit će predstavljena u petak, 12. lipnja, u Somboru. O knjizi će govoriti preč. **Josip Pekanović** i mons. **Stjepan Beretić** (dvojica su autora knjige) i predstavnik sunakladnika dr. **Ivica Ivanković Radak**. Knjigu će prikazati vlč. **Dragan Muharem**. Predstavljanje će biti upriličeno u župnoj crkvi Presvetog Trojstva u Somboru, a početak će u 20 sati. Knjigu *Spomenica župe Presvetoga Trojstva u Somboru* autora Stjepana Beretića, **Gábor Drobine** i Josipa Pekanovića izdali su početkom ove godine Katoličko društvo *Ivan Antunović* iz Subotice i župa Presvetog Trojstva, na hrvatskom i na mađarskom jeziku, uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Ulaz na predstavljanje je besplatan.

M. T.

Hrvatske institucije i organizacije u Vojvodini na društvenim mrežama (I.)

Profesionalne institucije profesionalne i na Facebooku

Neizostavno područje u okviru *Strategije informiranja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji* predviđeno za istraživanje i predstavljanje u ovom važnom dokumentu Hrvatskog nacionalnog vijeća, čija je izrada u tijeku, svakako su mediji na hrvatskome, i to tiskani, elektronički i društvene mreže. U cilju dobivanja što realnije slike glede stanja u ovom području izrađeni su namjenski upitnici za sve vrste medija, a rezultati ovog dijela ispitivanja govore u prilog tome da se društvene mreže u odnosu na ostale medije na hrvatskome i u ovdašnjoj hrvatskoj zajednici mnogo više »konzumiraju« i prate. To se, prije svega, odnosi na Facebook stranice i Facebook grupe s kojima prvenstveno i u najvećoj mjeri raspolažu i koriste ih u svom radu hrvatske institucije, politička stranka, udruga kulture, medijske i ostale udruge, te župe, redovničke, odnosno molitvene zajednice, svjetovni redovi i druge vjerske organizacije u Vojvodini, odnosno Srbiji. Stoga je, nakon feljtona o predstavljanju hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini putem interneta, logičan i opravdan slijed da se na približno sličan način predstavi i njihovo stanje po pitanju korištenja društvenih mreža.

Fb u hrvatskoj zajednici

Važnost i ulogu društvenih mreža, kao izuzetno moćnog alata za plasiranje sadržaja i komunikaciju s korisnicima, uz tri profesionalne institucije u Vojvodini – Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*, te političku stranku Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, prepoznao je i veliki broj hrvatskih udruga i vjerskih organizacija. Konkretno, od njih oko 140, koliko ih se našlo na popisu sastavljenom za potrebe istraživanja sadržaja na društvenim mrežama u okviru izrade *Strategije informiranja na hrvatskom jeziku u RS*, oko 110 ih ima svoju Facebook stranicu ili Facebook grupu, a u nekim slučajevima i jedno i drugo, poput tavankutskog HKPD-a *Matija Gubec*, sončanske KPZH *Šokadija*, Hrvatske nezavisne liste i Mladih Subotičke biskupije. Među uvjerljivo najvećim brojem korisnika Facebooka nalaze se vjerske organizacije – župe, redovničke zajednice, svjetovni redovi, molitveni pokreti i dr. (49), a poslije njih udruge kulture (23).

Velika većina, svjesna popularnosti i dostupnosti ove mreže, koristi je na način da dnevno ili na tjednoj razini plasira sadržaje koji se ne tiču samo konkretne institucije/udruge/župe već su oni od šireg značaja za hrvatsku zajednicu. Fb stranice i grupe koje uz aktualne, pitke i ne preopširne informacije nude ne preveliki broj pažljivo odabranih fotografija, svakako da bilježe i veći broj pratitelja, lajkova i dijeljenja objava. S druge strane, ima i onih koji potencijale i benefite ovakvog vida predstavlja-

nja i promocije ne iskorištavaju u dovoljnoj mjeri i to na način da ili ništa ne objavljuju po nekoliko mjeseci ili postavljaju na svoju stranicu nezanimljive, neodgovarajuće ili osobne postove kojima na toj stranici nije mjesto, što za posljedicu ima da se ona prestaje posjećivati, odnosno ostaje bez pratitelja.

A kako bi ovi sumarni zaključci bili jasniji, izdvojit ćemo, prije svega, pozitivne primjere kako svrsishodno i djelotvorno voditi i održavati, ako je već otvorena, jednu Fb stranicu ili Fb grupu.

Fb stranice hrvatskih institucija

Kada su u pitanju kvaliteta i kvantiteta sadržaja koji se plasiraju, učestalost objava, jezična pismenost (standardni hrvatski jezik), broj pratitelja, *lajkova*, *šerova*... svakako prednjače Fb stranice hrvatskih profesionalnih institucija i političke stranke.

Facebook stranica Hrvatskog nacionalnog vijeća, s nazivom »Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji«, od prosinca 2018. godine, od kada je, konstituiranjem novog saziva, dobila novo ruho, svakodnevno, nekada i više puta na dan, na svoj tzv. zid postavlja prije svega sadržaje koji se tiču rada vijeća, odnosno informacije o svim aktivnostima vodstva hrvatske zajednice, te djelatnika i članova njezina krovnog tijela u Srbiji. Gotovo uvijek to se čini na način da je uz jednu fotografiju uz naslov postavljena poveznica na internetsku stranicu HNV-a, na kojoj se nalazi detaljnije izvješće uz više fotografija. Osim za samopromociju, za što dijelom i služe društvene mreže, pa tako i Facebook, svoju stranicu ova institucija koristi i za promoviranje aktualnih aktivnosti koje se tiču velikog broja pripadnika hrvatske zajednice, što se, primjerice, u razdoblju pandemije, to odnosilo na upise u škole i na fakultete. Nudeći informacije o tome putem vizualno primamljivih i kreativnih plakata s preglednim i ne opširnim tekstom, kao i njihovim dijeljenjem na stranice drugih institucija i udruga, Fb stranica HNV-a svrsishodno je iskorištena za informiranje svojih korisnika.

U cilju promocije veoma značajnog, ako ne i najznačajnijeg područja za koje je zaduženo – obrazovanja, Hrvatsko nacionalno vijeće otvorilo je svoju »sestrinsku« stranicu – »Hrvatsko nacionalno vijeće – obrazovanje«, putem koje onima koji je prate, gotovo svakodnevno nudi informacije koje se tiču isključivo ovog područja, i to od vrtičkog do fakultetskog obrazovanja. I na ovoj su stranici evidentna dijeljenja tzv. postova, a ono što je važno istaknuti jest da ona doista može stati iza svoga naziva. Drugim riječima, na nju se ne stavljaju sadržaji koji nemaju veze s obrazovanjem, za razliku od nekih tematski opredijeljenih, na kojima se postavljaju raznovrsne informacije.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, koji je prisutan na Facebooku s istoimenim nazivom, također je skoro svakodnevno aktivan na ovoj društvenoj mreži. Budući da teme iz područja kulture pobuđuju najviše interesiranja ovdašnjeg hrvatskog življa, ova se stranica, uz nešto više od 1.200 pratitelja, pokazala kao važnim promotorom kako velikog broja kulturnih djelatnika s ovih i prostora Hrvatske koji imaju veze s Hrvatima iz Vojvodine odnosno Srbije, tako i kulturnog bogatstva hrvatske zajednice – od običaja, kulturnog naslijeđa, povijesnih ličnosti do događaja i aktivnosti iz područja kulture samog Zavoda, udruga i pojedinaca. Na ovoj se stranici često mogu naći i sadržaji iz tjednika *Hrvatska riječ*, uglavnom vezani za područje kulture, te povremeno, ali ne često i oni s političkom notom, pa tako i ova stranica opravdava svoju svrhu i služi na dobrobit kulturnog razvoja hrvatske nacionalne manjine na ovim prostorima.

Novinsko izdavačka ustanova *Hrvatska riječ*, kao treća i ne manje važna hrvatska profesionalna institucija u Srbiji, kao i ostale dvije, profesionalno koristi najprisutniju društvenu mrežu među vojvođanskim Hrvatima i svakodnevno je prisutna na njoj. Osim objava odabranih kompletnih tekstova objavljenih u ovom tjedniku, na stranici NIU »Hrvatska riječ« Subotica, kao najveće i najvažnije hrvatske informativne institucije u Srbiji, svoje mjesto nalaze i imaju sadržaji s obje Fb stranice HNV-a, s one ZKVH-a, DSHV-a i svih hrvatskih udruga i organizacija, neovisno o vrsti sadržaja koje objavljuju. Dokaz za veliku zainteresiranost je i brojka od gotovo tri tisuće njezinih pratitelja. Tako ova ustanova i putem svoje Facebook stranice opravdava svoje postojanje pa tako i svoju svrhu, a to je informiranje pripadnika hrvatske zajednice o svemu i na sve dostupne načine.

Fb stranica političke stranke

Postojanje Facebooka – društvene mreže najpopularnije među korisnicima srednje dobi (po rezultatima upitnika HNV-a za ispitivanje javnog mnijenja to su osobe od 35. do 65. godine), u svome je djelovanju i promociji iskoristila i jedina relevantna politička stranka Hrvata u Srbiji – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini. Tako se na njevoj stranici, koja nosi naziv »DSHV – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini«, nalaze, prije svega, informacije o aktivnostima i djelovanju kako njezinog predsjednika **Tomislava Žigmanova** na polju ostvarivanja prava hrvatske nacionalne manjine, tako i ostalih članova i simpatizera ove stranke. Ovdje se mogu naći i brojni video zapisi s govorima predsjednika (uglavnom s prijenosom uživo) na različitim političkim događajima i s gostovanja u emisijama, te tekstovi preneseni s internetskih stranica ovdašnjih i hrvatskih medija za koje je davao izjavu. Svjesna njihove važnosti i uloge, ova je stranka aktivna na svim popularnim društvenim mrežama, pa je tako u svojim predizbornim aktivnostima, radi što bolje komunikacije s javnošću i biračima, odnedavno prisutna i na Instagramu (za razliku od Facebooka bližem mlađoj generaciji), s nalogom *vrijeme_je_za_jednakost*.

Kada smo već spomenuli Instagram, od svih blizu 140 hrvatskih institucija, udruga i vjerskih organizacija u Srbiji, uz DSHV, na njemu je još aktivna samo NIU *Hrvatska riječ*.

Ivana Petrekanić Sić

Crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut

NOVO RUHO u starom ambijentu

U prostranoj bačkoj ravnici, nadomak Subotice, među požutjelim klasovima pšenice nazire se sivi toranj župne crkve Presvetog Srca Isusova u Tavankutu. Iako spomen ove župe datira još iz predturskog vremena, crkva je sagrađena 1909. godine u neoroman-skom stilu, a godinu dana kasnije, odvajanjem od teritorija sv. Terezije Avilske, nastala je i župa te se od tada vode i matične knjige.

Osim vanjskog izgleda, crkva je prepoznatljiva i po prostranoj i zanimljivoj unutrašnjosti.

Naš povod za obilazak ove župe, pa i crkve bio je slučajni razgovor s tamošnjim župnikom vlč. **Franjom Ivankovićem**, koji je u razgovoru spomenuo kako se završava obnova kipova u crkvi, a ujedno i da su obnovljeni glavni i sporedni oltari. Bilo je to dovoljno da probudi našu znatiželju.

Obnova glavnog i sporednih oltara

»Još prije petnaestak godina vidjeli smo da su kipovi u lošem stanju, da ima napuknuća i crvotočine i da je potrebno uraditi kompletnu restauraciju. Obnova oltara i kipova počela je prije tri godine i ovom prigodom urađena je kompletna drvenarija u crkvi, jedan glavni i četiri sporedna oltara, te je uređen vanjski, drveni dio orgulja kao i ograda na koru. Svi oltari i orgulje su završeni ove godine, a radovi oko kipova se privode kraju«, pojašnio je župnik Ivanković.

Po njegovim riječima, svi radovi financirani su priložima vjernika. Gotovo sve troškove oko obnove oltara darovale su obitelji, njih petnaestak.

Jedan od onih koji su od prvoga dana bili prisutni na svim spomenutim radovima je župljanin ove župe **Nenad Mačković**. Iako po struci strojovođa, posljednjih desetak godina bavi se i ličilačkim radovima.

»S radovima smo počeli 2017. godine i mene je na ovaj posao pozvao prvi poduzimač radova **Dragan Nimčević**, koji me je i uputio u ovaj posao. Na samome početku nas je bilo četvero. Osim već spomenutog Dragana i mene, tu su bili i **Dragan Kolar** i **Zerina Peić**. Radovi oko glavnog oltara su najduže trajali i mogao bih reći i da su bili najteži. Drvenarija je bila u izuzetno lošem stanju, a boja stara i ispucana«, pri-

sjeća se Mačković i dodaje: »Na svakom oltaru prvo smo skidali staru farbu, nanosili prvu ruku temeljne boje, popunjavali pukotine i dodavali izlomljene dijelove, te ponovo prelazili temeljnom bojom i onda je dolazilo na red farbanje krajnjim bojama«.

Sve boje, po njegovim riječima, uvezene su iz Italije i izuzetne su kvalitete, te se nada kako se ovaj posao još dugo neće morati raditi.

»Kada smo počeli raditi glavni oltar, slobodno mogu reći kako smo svi bili neupućeni u ovaj posao. Postojala je doza straha, jer nikome od nas četvero nije bilo svejedno kako će to na kraju izgledati. Uložili smo puno muke i truda. Htjeli smo da to izgleda dobro i onako kako treba. U svom tom neznanju i strahu imali smo veliku podršku župnika, koji je imao više povjerenja u nas, nego li mi sami u sebe« kaže Mačković i objašnjava kako je na kraju u obnovi ostalih, sporednih oltara ostao sam:

»Čovjek koji nas je okupio imao je drugi posao i morao je otići, tako su se svi razišli osim Zerine i mene. Slijedili su radovi na sporednim oltarima, koje smo radili bez pritiska i žurbe. Tada sam u pomoć pozvao slikaricu i književnicu **Divnu Lulić Jovčić**, koja je tu bila kada se radio oltar sv. Antuna, a u pomoć je u jednom periodu priskočio i **Mladen Prica**. Na radovima oko orgulja pomagao mi je **Stojan Tatalović** iz Bajmaka. Ono što je meni osobno zanimljivo u cijeloj ovoj priči jest da je većina ljudi koji su pomagali pravoslavne vjeroispovijesti, te da su oni imali izuzetan respekt i satisfakciju što rade ovako nešto. Usudio bih se reći kako je radom u ovome sakralnom objektu došlo do neke njihove produhovljenosti. Čast mi je što sam na ovaj način ljude približio vjeri«, kaže Mačković.

Na oltarima dominira plavo-siva boja, samo su ukrasi izraženi drugim bojama. Po završetku obnove oltara, na inicijativu župnika, obnovljen je i »sanduk« za orgulje, zapravo kompletna drvenarija, te je ispunjena ograda na koru, kako bi se i ovaj zadnji dio crkve uklapao u cjelinu.

Obnovljeni kipovi

Na svim oltarima u crkvi, kao i na postoljima sa strane, postavljani su kipovi. Svi oni načinjeni su od drveta, te su također zahtijevali restauraciju i novu boju. U ovome poslu isprobala se župljanka Zerina Peić. Svaki kip u crkvi prošao je kroz njene ruke, a rađen je s puno stipljenja i ljubavi.

»Još kao mala maštala sam o tome kako ću jednoga dana biti umjetnica. Uvijek sam željela imati barem jednu svoju izložbu, a sada imam stalnu izložbu, koja uljepšava našu crkvu. Kada se

počelo s obnovom glavnog oltara, Dragan me je pozvao da im pomognem u obnovi detalja. Rekao mi je: »Zerina ti si precizna i voliš slikati, mogla bi nam pomoći.« Tako sam počela raditi ukrase na velikom oltaru. Župnik je sve to promatrao i prvi zadatak koji mi je dao bio je da obnovim haljinu na kipu Presvetog Srca Isusovog. Mislim da je tada župnik više vjerovao da ja to mogu, nego li ja sama. Tako su se redali zadaci, a ja sam svaki novi izazov prihvatila s određenom dozom straha i strahopoštovanja. Noćima sam sjedila i radila. Kada sam pomislila kako je kip s najvećim oštećenjem gotov, stigao je nov u još lošijem stanju. Sada završavam kip Presvetog Srca Marijinog, te su mi ostala još dva kipa, kako bi svi bili obnovljeni«, priča Zerina Peić i prisjeća se kako se za svaki kip vezala i kako joj je pri završetku radova bilo teško odvojiti se od njega.

Tijekom ove obnove oltara i kipova Zerina je izgubila svoju majku i sve u životu djelovalo je izgubljeno, sve osim restauracije kipova.

»Zahvalna sam Bogu što sam u tom periodu imala ovaj posao, što sam se usmjerila na rad i tu sam ujedno našla i svoj duhovni mir. Sve što sam radila, radila sam za moju mamu i njen spokoj. Bog mi je dao talent za ovo i sada sam svoj talent uzvratila Bogu. Za svaki kip sam se vezala, ali kip Žalosne Gospe mi je osobito drag, kao i kip sv. Ane, čije ime je nosila moja majka. Trudila sam se bojom dočarati žalost u njenim očima, a ujedno ona mi je davala dodatni mir. Kao da je Gospa uzela polovicu moje žalosti«, pojašnjava Peić i dodaje kako je taj kip, zbog svoje veličine rađen u crkvi, dok su pojedini kipovi rađeni u njenom domu, a u posljednje vrijeme radi u podrumu župe.

»Sretna sam da sam imala priliku raditi ovako nešto, za mene veliko. Zahvalna sam i Bogu na darovanom talentu, ali i župniku koji je imao povjerenja u mene«, kaže naša sugovornica.

Događanja u župi

Osim prekrasnom crkvom, župa se može pohvaliti i duhovnim zvanjem, te će tako polaganjem ruku subotičkog biskupa mons. dr. **Ivana Pénzesa** za svećenika Subotičke biskupije biti zaređen **Tomislav Vojnić Mijatov**. Ređenje će biti u katedrali sv. Terezije Avilske 27. lipnja, s početkom u 16.30 sati.

Još prije ređenja, na svetkovinu Presvetog Srca Isusova, 19. lipnja, koji je ujedno i dan svećeništva u istoimenoj crkvi, slavit će se proštenje. Toga dana bit će duhovna obnova svećenika i prilika za ispovijed, te svečana misa. Misno slavlje će predvoditi domaćin vlč. Franjo Ivanković, a propovijedat će đakon Tomislav Vojnić Mijatov. Ujedno, na ovome slavlju školarci će zahvaliti Bogu za proteklu školsku godinu.

U nedjelju, 21. lipnja, je slavlje proštenja za sve mještane i njihove goste.

Novozaređeni svećenik će svoju mladu misu služiti u rodnoj župi 12. srpnja u 17 sati, a tome će prethoditi trodnevica. U četvrtak i petak misna slavlja bit će u 17 sati, a u subotu će u 19 sati biti svečano večernje koje će predvoditi župnik iz Male Bosne vlč. **Dragan Muharem**, a pjevanje će voditi Katedralni zbor **Albe Vidaković** pod ravnanjem mo. **Miroslava Stantića**.

Tjedan kasnije, 19. srpnja, Tavankučani će proslaviti i svoju *Dužijancu*, te na taj način zahvaliti Bogu za kruh svagdanji, ali i sve dobivene darove.

Ž. V.

Sestre svetog Križa posjetile Srijemsku biskupiju

Godina Majke Amadeje (Karoline) Pavlović

U subotu, 6. lipnja, predstavnice časnih sestara Svetog Križa iz Đakova, na čelu sa s. **Helenom Šajbl**, provincijalnom asistenticom, te s. **Marijom Esterom Radičević**, koja je predstavila život i rad **Majke Amadeje (Karoline) Pavlović**, posjetile su Srijemsku biskupiju. Susrele su se s biskupom srijemskim msgr. **Đurom Gašparovićem**, župnikom srijemskomitrovačkim mons. **Eduardom Španovićem**, te župnikom župe Sveti Rok preč. **Markom Lošem**.

Susret je bio prvo u Srijemskoj Mitrovici, gdje se nalazi jedan od samostana sestara, a zatim i u Petrovaradinu, gdje je rođena i krštena Majka Amadeja. Povod ovom susretu je 50. obljetnica smrti Majke Amadeje, redovnice čiji je život ostavio neizbrisiv trag u teškim godinama života i rada sestara svetog Križa. Nakanu i želja sestara svetog Križa je postavljanje spomen-ploče na spomen Majke Amadeje i to u Petrovaradinu, gradu u kojem je rođena, te u crkvi Svetog Roka, hodočasnika, u kojoj je krštena.

U razgovoru, koji se odvijao u Petrovaradinu, predstavljen je plan i program obilježavanja dana Majke Amadeje, koji bi započeo koncem studenoga 2020. godine, a kao zaključak Godine planira se izrada i postavljanje spomen-ploče u čast Majci Amadeji, što bi bilo 2021. godine, kada se navršava 50 godina od njezine smrti.

O liku i djelu Majke Amadeje Pavlović razgovarali smo sa s. Marijom Esterom Radičević. Prema njenim riječima radi se o veoma

važnoj obljetnici, te o veoma poniznoj redovnici, koja je obnašala mnoge službe za svoga redovničkog života. Jedna od tih službi je služba provincijalne poglavarice, koju je vršila u vremenu 1943. – 1955., što je bilo veoma teško doba za Crkvu kao i njihovu zajednicu časnih sestara. Trebalo je, a nije bilo ni malo lako sačuvati i zajednicu i uniforme u javnoj službi, protumačila je s. Marija Estera Radičević.

Za vrijeme svoje aktivne službe Majka Amadeja je uložila brojne napore, te učinila puno dobrih djela, koja i nisu bila odmah vidljiva niti poznata. Tako se posebno može izdvojiti spašavanje života desetogodišnje židovske djevojčice **Zdenke Binnenstok** iz Osijeka. O tom herojskom činu svjedočila je Zdenka osobno, 2007. godine, prigodom svoga posjeta Đakovu i đakovačkom samostanu, kojeg se veoma rado sjeća. Na njezinu inicijativu pokrenut je postupak, te je Majci Amadeji 23. ožujka 2009. posthumno dodijeljeno priznanje *Pravednik među narodima*. Radi se o najvećem priznanju koje Izrael dodjeljuje nežidovima. Time se Majka Amadeja ubrojila među 117 sunarodnjaka koji su dobili ovo visoko priznanje.

O njezinim zaslugama i požrtvornosti posvjedočio je kardinal **Alojzije Stepinac**. Njegove su riječi: »Sestre svetog Križa jedina su ženska redovnička zajednica koja nije molila dispensu da odloži redovničko odijelo. Te sestre imaju dobar redovnički duh«.

Ivica Zrno

Duhovna obnova za svećenike Srijemske biskupije

Na poziv vlč. **Berislava Petrovića**, povjerenika za trajnu izgradnju svećenika Srijemske biskupije, a u organizaciji Biskupskog Ordinarijata Srijemske biskupije, organizirana je Duhovna obnova za svećenike spomenute biskupije. Duhovna obnova održana je 2. lipnja, a ujedno ovo je bilo prvo okupljanje svećenika nakon izvanrednog stanja izazvanog konoravirksom. Predvoditelj duhovne obnove bio je fra **Karlo Harmat**, franjevac iz Novog Sada.

U svojim razmatranjima fra Karlo je okupljene pozvao na razmišljanje o svećeništvu i svećeničkom životu koji bi se trebao odvijati u znaku životnog poziva i gesla *Služenje u ljubavi*. Za svećenika i njegov istinski poziv veoma je važno iskreno i ispravno shvaćanje ova dva pojma – služenje i ljubav.

Prvi dio izlaganja bio je posvećen razjašnjavanju središnjih pojmova služenja i ljubavi, dok je drugi dio bio posvećen svećeničkom djelovanju.

Nakon izlaganja uslijedilo je kratko iznošenje iskustava, te je duhovna obnova zaključena anđeoskim pozdravljenjem i bratskim stolom.

I. Z.

Upis u Biskupijsku gimnaziju *Paulinum*

Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) *Paulinum* obavještava zainteresirane učenike osmih razreda o upisu u ovu srednju školu. *Paulinum* je akreditiran kao Biskupijska klasična gimnazija, a ove godine je ponovno potvrđena od Ministarstva prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja, te je tako i službeno izjednačena sa svim drugim školama.

Gimnazija priprema učenike prvenstveno za teološke i filozofske studije, te za klasične jezike i povijest, ali učenici po završetku mogu upisati i druge fakultete. Posebnost ove škole je ne samo da poučava nego i odgaja, prije svega za kršćanske vrijednosti. Svi oni koji žele upisati ovu gimnaziju, mogu se za sva dodatna pitanja obratiti svojim župnicima, vjeroučiteljima ili crkvenim službenicima.

Za upis u gimnaziju *Paulinum* potrebni su isti dokumenti kao i za svaku drugu gimnaziju, odnosno srednju školu. Prvi upisni rok je iza male mature do početka srpnja.

Sve detaljne informacije u svezi upisa i potrebne dokumentacije mogu se dobiti na adresi: Trg Svete Terezije 2, Subotica; na web stranici www.paulinum.edu.rs; putem telefona: +381 (0)24 555-340, kao i putem e-maila: paulinum@tippnet.rs.

Ž. V.

Svećeničko i đakonsko ređenje u Subotičkoj biskupiji

Za svećenika Subotičke biskupije tijekom mise ređenja 27. lipnja bit će zaređen đakon **Tomislav Vojnić Mijatov**, podrijetlom iz župe Presvetog Srca Isusova u Tavankutu. Misa ređenja u subotičkoj katedrali bazilici svete Terezije Avilske početak će u 16.30 sati. Dana 28. lipnja za đakona će biti zaređen kandidat Subotičke biskupije **Damjan Pašić**. Misa ređenja u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Monoštoru, odakle je kandidat podrijetlom, početak će u 10 sati. Zareditelj će u obje prigode biti subotički biskup ordinarij mons. **Ivan Péntzes**.

M. T.

Događanja na Bunariću

U Marijanskom svetištu *Bunarić* lik Majke Božje je trajno u svetištu i ono je otvoreno cijele godine i dostupno svima. Postoji mogućnost organiziranog posjeta župnih zajednica, ali po dogovoru s rektorom svetišta.

Misna slavlja:

20. lipnja – Bezgrešno Srce Marijino, u 18 sati
4. srpnja – Prva subota, u 9.30 sati
7. srpnja – Majka Božja Bistrička, u 18 sati

U susret blagdanima

13. lipnja – sv. Antun Padovanski
19. lipnja – Presveto Srce Isusovo
20. lipnja – Srce Marijino
24. lipnja – Rođenje Ivana Krstitelja
29. lipnja – Petar i Pavao
30. lipnja – Rimski prvomučenici

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Radnici u Božjoj žetvi

Čovjek od najranijih vremena traga za Bogom. U tom traganju je lutao, sve dok Bog nije odlučio otkriti mu se. Otkako se objavio, svjedoči nam Stari zavjet, Bog sa svoje strane čini sve da čovjeka pridobije za savez prijateljstva. A čovjek, iako u sebi nosi duboku potrebu za Božjom blizinom, nosi i sklonost prkosu i nevjernosti. Međutim, i onda kad bez Boga luta, čovjek je predmet Božje ljubavi i brige. Tako se on puno puta sažalio nad nevoljama svoga naroda, iz velike ljubavi i pomogao mu. Kada su vapili u egipatskom ropstvu, šalje im Mojsija da ih izbavi. A kasnije, u različitim nevoljama šalje im suce, kraljeve i proroke da ih obrane i zaštite. Svi oni osjećali su se maleni i nedostojni svoje službe, ali njihova moć nije bila u njihovim sposobnostima nego u pouzdanju u Boga koji ih šalje.

Božja sućut i ljubav prema svome narodu puninu svoga izraza nalazi u Isusu iz Nazareta. U njegovo vrijeme narod je već dugo bio bez kralja i proroka. Poput stada bez pastira, izloženi različitim opasnostima i nevoljama. Zato Isus dolazi kao dobri pastir da okupi i zaštititi stado svoje.

Dvanaestorica

Isus kad «ugleda mnoštvo, sažali mu se nad njim, jer bijahu izmučeni i ophrvani kao ovce bez pastira» (Mt 9,36). On ne želi da lutaju izgubljeni, želi ih okupiti u svoj ovčinjak, želi se pobrinuti za njih. U tu svrhu on odabire Dvanaesticu, jer ne želi da njegov narod više ikad ostane bez pastira u ovome svijetu. Dvanaestorica predstavljaju najužu skupinu među Isusovim učenicima. Pomislili bi ljudi da je izabrao najučenije, najbogatije i najutjecajnije. Ali ne! Izabrao je skromne ribare, ni učene ni bogate. Među njima bio je i jedan carinik, pripadnik najomraženijeg kruga ljudi, jer je ubirao porez od svoga naroda za okupatora. Među Dvanaesticom bio je i Šimun Revnitelj. Dodatak uz njegovo ime znači da je bio pripadnik skupine zelota, koja je zagovarala mržnju prema Rimljanima i pravo na oružani otpor. Čovjek bi se zapitao što će Isus, koji propovijeda ljubav i mir, s takvim ljudima. No, Isusov pogled na čovjeka seže mnogo dalje od onoga što vidimo izvana.

Bira dvanaest učenika, jer taj broj ima snažno simboličko značenje. Bog je od dvanaest Jakovljevih sinova načinio dvanaest plemena od ko-

jih je nastao izraelski narod. A Isus bira dvanaest učenika i šalje ih u svoje ime, jer želi okupiti novi Božji narod. To neće više biti samo Izrael nego i obraćenici iz svih naroda i jezika, kao što su već u Starom zavjetu najavili proroci. A okupljat će ga Dvanaestorica, po ljudskim kriterijima nedostojna te uzvišene zadaće. No, kroz vrijeme provedeno s Isusom oni su rasli u vjeri i svom pouzdanju u Boga, upoznajući Božju, a ne ljudsku mudrost. Oni nisu bili savršeni ljudi, njihovo putovanje s Isusom puno je uspona i padova, ali će na kraju pobijediti njihova vjernost.

Treba moliti

Sve što su učenici primili i trebali predati, primili su od Isusa; zato on i nije tražio sposobne nego vjerne. Nije od njih tražio neke velike potpore nego ponizno služenje. Tražio je svjedoke Radosne vijesti, što su oni i bili, do nakraj zemlje, do mučeničke smrti.

I danas Isus traži učenike koji će biti vjerni svjedoci evanđelja. »Žetve je mnogo,

a radnika malo. Molite dakle gospodara žetve da pošalje radnike u žetvu svoju« (Mt 9,37-38). Znači, moliti treba za svjedoke evanđelja, za one koji će biti pastiri Božjega naroda. Često kritiziramo naše pastire, a rijetko za njih molimo. I oni su ljudi skloni slabostima, kao što su bila i Dvanaestorica, ali njihova snaga nije u njihovim ljudskim sposobnostima nego u vjernosti Kristu. Zato ih molitvom trebamo podupirati. Isus nas poziva da molimo i za buduće pastire, odnosno za nova duhovna zvanja, da se mladi ljudi ohrabre odazvati Božjem pozivu. Mnogi strahovi i nejasnoće priječe mladog čovjeka da odabere put na kojem ga Bog želi. Ne osjećaju se sposobnima i dovoljno hrabrima, kao mnogi Božji odabranici o kojima nam svjedoči Sveto pismo. Trebamo moliti za njih da u biblijskim primjerima prepoznaju ohrabrenje, jer Bog onoga kojega odabire čini sposobnim za službu na koju ga poziva. Trebamo moliti i za one koji su započeli svoju pripremu za svećeničko ili redovničko zvanje da, unatoč kušnjama, ustraju kao što su Dvanaestorica.

I naposljetku, trebamo moliti i za svoje kršćansko poslanje. I mi smo dio radnika u žetvi Gospodnjoj. I naša je dužnost da svjedočimo evanđelje, a znamo koliko nam je to ponekad teško i koliko puta postupimo kao da nismo Kristovi učenici. Zato trebamo moliti.

Održana posljednja faza kviza Čitanjem do zvijezda

Online kviz »izdržao« sva iskušenja

Učenik Luka Mrkaljević postigao je 87% točnih odgovora, osvojivši šesto mjesto u ukupnom plasmanu u cijeloj Hrvatskoj dok je Dražen Vidaković imao 73% točnih odgovora

Iako je zbog pojave koronavirusa obustavljena klasična nastava, pa i sva natjecanja, jedno je ipak održano do završne nacionalne razine, budući da je svakako bilo online.

U petak, 5. lipnja, održana je posljednja završna faza projekta Čitanjem do zvijezda, kviza znanja i kreativnosti za srednje škole u školskoj 2019./20. godini. Toga dana točno u podne iz svojih sredina testu znanja pristupilo je 133 učenika iz cijele Hrvatske među kojima su bili i učenici subotičke Gimnazije Svetozar Marković: **Luka Mrkaljević, Josipa Dulić, Josipa Kujundžić, Dražen Vidaković, Zdenko Ivanković i Daniel Kujundžić.** U natjecanju je sudjelovalo i četrnaest multimedijjskih uradaka među koje se plasirao i uradak **Darija Vojnića Hajduka** iz Politehničke škole u Subotici.

I pored brojnih poteškoća koje su pratile ovogodišnje natjecanje (podsjetimo se da je i prva razina bila dva puta odgađana zbog štrajka prosvjetnih djelatnika u Hrvatskoj, te kasnije obustavom nastave u školama, pojavom koronavirusa i strogih pravila ponašanja), konačni rezultat subotičkih učenika je više nego zadovoljavajući.

Na početku školske godine na natjecanje Čitanjem do zvijezda se prijavilo i u prvoj razini sudjelovalo čak 424 učenika u kategoriji testa znanja. Prvi puta veliki broj prijavljenih sudionika je bio iz subotičkih srednjih škola, čak 22 đaka iz Medicinske, Politehničke škole i Gimnazije Svetozar Marković. U kategoriji

multimedijjskog uratka bilo je petnaestak uradaka, među kojima je bio i jedan subotički.

Iako osvojeni bodovi nisu jedino mjerilo znanja, ipak su pokazatelj znanja, te s radošću možemo objaviti da je subotička ekipa na posljednjoj, nacionalnoj razini osvojila zavidne rezultate. Učenik Luka Mrkaljević postigao je 87% točnih odgovora, osvojivši šesto mjesto u ukupnom plasmanu u cijeloj Hrvatskoj dok je Dražen Vidaković imao 73% točnih odgovora. I ostali učenici osvojili su visoke postotke točnosti. Ovu činjenicu vjerojat-

no potvrđuje podatak da su đaci uživali čitajući ponuđenu literaturu kojom je obrađena za njih veoma interesantna tema »SF literatura za mlade«. Tako su tijekom godine čitali sljedeća književna djela: **Douglas Adams: Vodič kroz galaksiju za autostopere, Ray Bradbury: Fahrenheit 451 i Aldous Huxley: Vrli novi svijet.**

Istodobno sa srednjoškolcima na početku školske godine započeto je i natjecanje za učenike osnovnih škola koje je ove godine posvećeno temi *Između stvarnosti i fantazije*. Nažalost, zbog svima nama poznate aktualne epidemiološke situacije održana je samo prva razina kviza Čitanjem do zvijezda za osnovce. Odziv je bio standardno zadovoljavajući. U

svim osnovnim školama u Subotici, Tavankutu i Đurđinu, gdje se nastava odvija na hrvatskom jeziku, bilo je prijavljenih ekipa za natjecanje čime je potvrđen i kontinuitet, ali i zainteresiranost učenika za ovakav vid kviza kojim se potiče čitanje i kreativnost.

Organizatori ovog kviza za poticanje čitanja su Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici su ga proveli Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU Hrvatska riječ. Subotički organizatori su završnicu kviza za srednjoškolce najavili tijekom lipnja druženjem subotičkih sudionika svih razina natjecanja, kada će im biti uručene diplome i prigodni darovi.

B. I.

Događanja Dužijance 2020.

lipanj – srpanj

23. lipnja – Priskakanje vatre na sv. Ivana Cvitnjaka, dvorište ispred crkve s. Josipa Radnika u Đurđinu – 19 sati

1. srpnja – Etno radionica pravljenja tarane, Etno salaš u Đurđinu – 9 sati

5. srpnja – *Dužijanca* u Žedniku, crkva sv. Marka Evanđelista – 10 sati

10. do 18. srpnja – XXXV. Saziv *Prve kolonije naive u tehnici slame*, Galerija *Prve kolonije naive u tehnici slame*, HKPD Matija Gubec Tavankut – 19.30 sati

11. srpnja – *Takmičenje risara*, njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu – 6.30 sati

12. srpnja – Dječja zahvala Bogu za žetvu, katedrala sv. Terezije Avilske – 10 sati

– *Dužijanca* u Bajmaku, crkva sv. Petra i Pavla – 10 sati

19. srpnja – *Dužijanca* u Tavankutu, crkva Presvetog Srca Isusova – 10.30 sati

21. srpnja – Natjecanje u pucanju bičevima – 19 sati

22. srpnja – Otvorenje *Izložbe s Božjom pomoći*, plato ispred franjevačke crkve u Subotici – 19 sati

– Postavljanje izloga u središtu grada Subotice za natjecanje aranžera izloga – tijekom dana

24. srpnja do 24. kolovoza – Izložba slika s XXIII. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica – 19 sati

26. srpnja – *Dužijanca* u Maloj Bosni, crkva Presvetog Trojstva – 10 sati

– Konjičke utrke *Dužijanca*, Gradski hipodrom Subotica – 14 sati

Sve eventualne promjene bit će objavljene u našem tjedniku.

Obitelj

RECEPT NA TACNI

Pijani šaran s pikantnim kuglicama od riže

Uz dužno poštovanje svim egzotičnim namirnicama koje se često nalaze na mom stolu, veliku počast odajem namirnicama koje se ovdje rode, uzgajaju i dolaze na naše tanjure. Ništa ovdje nije slučajno i vjerujem u onu da nam je baš ta hrana najprimjerenija i zato ovaj veliki ljubitelj ribe najradije voli kušati šarana, soma, smuđa... Dakle, riječ na riba jer rijeka nam je blizu, a svježije je svježije.

Potrebno: 2 kg šarana / 2 dl bijelog vina / 0,5 dl ulja / 5 čena češnjaka / 1 žlica lista matičnjaka / peršinov list / 2 žličice soli / 0,5 žličice papra / 1 komad limuna / šolja riže / curry / papar / bosiljak.

Postupak: Šarana dobro oprati, osušiti i isjeći na potkove. U vatrootpornu posudu uliti maslinovo ulje, staviti narezanu ribu i pri tome je malo uvaljati u ulje. Na svaki komad ribe posuti nasjeckanog češnjaka i peršinovog lista, malo soli i papra. Poklopiti posudu i peći 20 minuta na 200 stupnjeva. Izvaditi posudu, šarana preliti s 2 dl vina i nastaviti pečenje još 20 minuta dok koža ribe ne postane zlatno-žute boje i hrskava. Preko pečenog šarana staviti kriške limuna.

Paralelno s pečenjem šarana skuhati rižu, dobro je ocijediti pa začiniti s pola žličice curryja, soli, papra i bosiljka, pa praviti kuglice i poslužiti uz šarana.

Ovaj prijedlog je dovoljan za cjelovit ručak, ali isto tako mu možete dodati bareni špinat ili blitvu ili šparoge. Također, ne zaboravite, nakon jela će vam dobro doći čaša finog vina.

Dobar tek!

Gorana Koporan

12. lipnja 2020. **37**

Djetinjstvo s bezbrižnim igrama na ulici

Šezdesetih godina prošlog stoljeća s razvojem subotičkih poduzeća i tvornica i porastom potražnje za radnicima, u blizini industrijskih zona nastaju nova naselja. Grad se širi na nekoliko strana, a nove stambene rajone, skromno komunalno opremljene, nazivaju prigradskim naseljima. Jedno od njih i danas nosi ime Novo naselje, podignuto uz staro naselje Aleksandrovo, koje su u to vrijeme uglavnom naselili zaposleni u nekoliko obližnjih, manjih i većih poduzeća (*Fidelinka, Mlekara, 29. novembar, Bratstvo, Povrtar, Voćar...*). Novo naselje je u svom začetku skromno, uglavnom s dvosobnim prizemnim kućama u nekoliko dugih ulica, bez ikakve komunalne opreme, osim električne energije. Poslije nekoliko desetljeća ono se još širi, lijepim katnim i komfornim kućama, dobija i odgovarajuću komunalnu opremu, velikim dijelom napravljenu izdvajanjem žitelja ove Mjesne zajednice kroz samodoprinos i sl. Danas je ovo jedan od omiljenih dijelova grada za stanovanje, zbog svojih mirnih, širokih i zelenilom uređenih ulica.

Djeca iz šezdeset i neke ovdje su bezbrižno rasla, igrajući se u širokim (neasfaltiranim) ulicama po prašini, blatu ili snijegu, a asfalt je stigao tek kad su dobili svoju djecu. Mnogi su odlučili ovdje ostati stanovati. Zazvučat će neobično za gradske uvjete, no prvih desetak godina kuće su imale samo vlastite bunare, jer je vodovodna mreža postavljena tek 1975. godine u osam ulica u Novom naselju i u naselju iza Gradske bolnice. I ovaj zahvat su sufinancirali građani, što je ostalo zabilježeno u *Subotičkim novinama* (broj 37, 19. rujna 1975., str. 2).

Na fotografiji: djeca iz »starog« i »novog« Aleksandrova na livadi u blizini Beogradskog puta, vjerojatno 1966. godine.

Kviz

Televizijske igre znanja, ali dobrim dijelom i sreće, oduvijek su bile posebno zanimljive velikom dijelu gledatelja. Ali, danas već pomalo daleke 1970. godine, jedan kviz je Subotičanima bio posebno zanimljiv.

Naime, mladi bračni par **Prčić** iz Subotice prijavio se na kviz *Malo ja, malo ti* koji su zajednički organizirale TV Zagreb i TV Beograd, dvije najjače televizijske kuće nekadašnje SFRJ, i napravio svojevrsnu senzaciju izbacivši iz daljnjeg natjecanja apsolutne favorite - bračni par **Zlatka i Slavica Vranjican**.

Milivoj Prčić, sudac Općinskog suda i njegova supruga **Svetlana**, pravica u tvornici bicikala *Partizan*, su se na ovaj vrlo popularni i nadasve gledani kviz (milijunski auditorij, s obzirom na to da je u to vrijeme postojao samo jedan televizijski program, a emisija se uživo emitirala u tzv. prime time terminu od 20.35 sati petkom navečer) prijavili doslovno u posljednji trenutak (Milivoj je prijavu poslao brzojavom).

Kviz je tog petka, 5. lipnja, u zagrebačkom studiju (Radnički dom) vodio **Oliver Mlakar** (u Beogradu je domaćin bio **Mića Orlović**), a koncepcija emisije se bazirala na dva natjecateljska dijela. U prvom su bile igre: »Koliko se poznajemo«, »Pričam ti priču« i »Tko sam, što sam«, dok je drugo »poluvrijeme« bilo zasnovano na osam pitanja, od kojih je šest bilo vezano uz zadane fotografije, a dva su ilustrirali filmski inserti.

Nakon prvog dijela rezultat je bio: Prčići 6.000 dinara – Vranjicani 0 dinara.

Bračni par iz Subotice je pobijedio u sve tri igre i stekao golemu prednost koja će se na kraju emisije pokazati presudnom za konačnu pobjedu.

U drugom dijelu rezultat je bio: Prčići 4.000 dinara – Vranjicani 8.000 dinara.

Konačni rezultat: Prčići 10.000 – Vranjicani 8.000.

Nakon ove potpuno senzacionalne pobjede, do tada su Vranjicani slovili za glavne favorite apsolutnih šampiona kviza *Malo ja, malo ti*, Milivoj i Svetlana su postali prave televizijske zvijezde. U samo desetak dana sljedeći kviz je bio narednog petka (12. lipnja 1970.) u Beogradu gdje su ponovno pobijedili; bračni par Prčić je bio primoran odgovorati na brojna novinarska pitanja, intervjuje i pozirati za fotografska i televizijska snimanja. Usput, posve normalno, odlazeći na posao u Općinski sud, odnosno tvornicu bicikala *Partizan* i brinući se o svom, tada dvogodišnjem sinu **Draženu**.

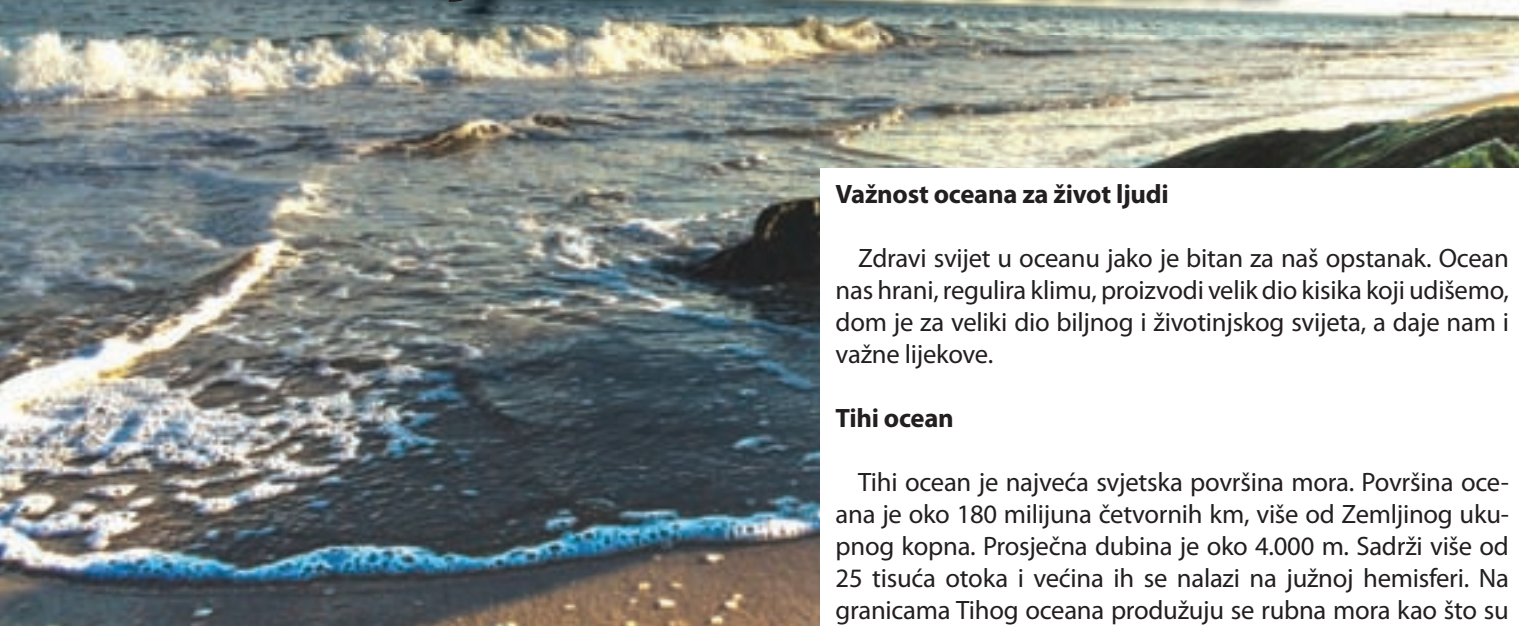
Prčići su zabilježili još jednu kviz pobjedu (treću u nizu) i nakon toga je umor uzeo svoje (tri tjedna vlakom na relaciji Zagreb – Beograd – Zagreb, automobil nisu imali) i u četvrtoj emisiji su bili poraženi.

Ta tri nezaboravna petka u lipnju 1970. godine donijeli su Milivoju i Svetlani golemu popularnost, a njihov uspjeh koji je bio na ponos Subotice, pratio ih je još desetljećima kasnije, neraskidivo ih vezujući uz konstataciju: »Zar niste vi oni s kviza?«.

D. P.

Svjetski dan oceana

Kada kažemo ocean, velika većina ljudi odmah pomisli na velike nepregledne površine vode. Ne smijemo zaboraviti da su oceani ujedno i staništa brojnih životinja. Svake godine, 8. lipnja, počevši od 1992. godine, ljudi diljem svijeta obilježavaju i prenose drugima važnost očuvanja mora i oceana.

Uzimajući u obzir podatak da više od 90 posto otpada koji se nalazi u našim morima i oceanima dolazi s kopna – bilo da se baci izravno u more, odleti s kopnenih odlagališta u odvođe i rijeke ili se prenese kanalizacijskim cijevima – upravo su mora i oceani konačno odredište takvog smeća. Trebamo dobro razmisliti što činimo prirodi!

O oceanima i njihovim plavetnim prostranstvima mogli bismo pisati zaista puno, no ovoga puta donosimo samo ono najosnovnije.

Što su oceani?

Međusobno povezana kontinuirana golema masa slane vode naziva se oceanom. Podijeljena je kontinentima i otočjima na pet cjelina. Oceani poredani od najvećeg do najmanjeg su: Tihi ocean (naziva se još i Pacifik), Atlantski ocean, Indijski ocean, Južni ocean i Arktički ocean. Južni ocean, koji je dugo vremena bio poznat u pomorskoj tradiciji, službeno je potvrđen tek 2000. godine, te je jedinstven jer se definira linijom zemljopisnih širina bez ikakvih kopnenih granica.

Stučnjaci za oceane, oceanografi, govore samo o četiri oceana, smatrajući Arktički ocean (ili Arktičko more) dijelom Atlantskog oceana.

Manja područja oceana nazivaju se morima, zaljevima, prolazima...

Oceani prekrivaju 71 posto Zemljine površine, a svi skupa čine Svjetski ocean, čija površina iznosi 361 milijun četvornih km, obujam 1.370 milijuna prostornih km, a prosječna mu je dubina 3.790 m.

Važnost oceana za život ljudi

Zdravi svijet u oceanu jako je bitan za naš opstanak. Ocean nas hrani, regulira klimu, proizvodi velik dio kisika koji udišemo, dom je za veliki dio biljnog i životinjskog svijeta, a daje nam i važne lijekove.

Tihi ocean

Tihi ocean je najveća svjetska površina mora. Površina oceana je oko 180 milijuna četvornih km, više od Zemljinog ukupnog kopna. Prosječna dubina je oko 4.000 m. Sadrži više od 25 tisuća otoka i većina ih se nalazi na južnoj hemisferi. Na granicama Tihog oceana produžuju se rubna mora kao što su Koraljno, Tasmanovo, Japansko, Žuto i druga. Na 180 stupnjeva zemljopisne širine dijeli se ocean na istočni i zapadni dio.

Atlantski ocean

Atlantski ocean je drugi najveći ocean na Zemlji. Izdužen je od sjevera prema jugu u obliku slova S. Na području 8 stupnjeva sjeverne širine može se podijeliti na sjeverni i južni dio. Prekriva oko 20 posto zemljopisne širine, obuhvaća površinu oko 106 milijuna četvornih km. Prosječna dubina je 3.300 m, a širina se kreće od 2,8 tisuća do 4,8 tisuća km.

Indijski ocean

Treći je po površini i prekriva oko 20 posto Zemljine površine. Sa sjevera je okružen Azijom, sa zapada Arapskim poluotokom, s istoka Australijom, i s juga Južnim oceanom. Površina ovoga oceana je 74.917.000 četvornih km. U Indijskom oceanu se nalazi otočna država Madagaskar, koji je četvrti najveći otok na svijetu.

Južni ili Antarktički ocean

Južni ocean je poznat još i kao Južni polarni ocean ili kao Antarktički ocean, a kao što i samo ime kaže, nalazi se blizu Antarktike. On je četvrti ocean po redu, a posljednji koji je definiran kao ocean od geografa. Prosječna dubina ovoga oceana je između 4.000 i 5.000 m. Zaleđena površina ovisi od utjecaja Sunca, a ledeni brijegovi i sante leda se ovdje mogu naći tijekom cijele godine, kao i jaki vjetrovi i ogromni valovi.

Arktički ocean

Arktički ocean se naziva još i Sjeverno polarno more, Arktik ili Sjeverni ocean. Najmanji je ocean na Zemlji, dubine do 5.449

m i velikim je dijelom prekriven ledom. Nalazi se na krajnjem sjeveru sjeverne polutke i unutar njega se nalaze sva četiri pola sjeverne polutke. Države koje ga okružuju su: SAD (Aljaska), Kanada, Grenland (Danska), Island, Norveška i Rusija.

Zagađenost oceana

Znanstvenici upozoravaju da mikroplastika i njezine toksične kemikalije predstavljaju u oceanima prijetnju velikim životinjama poput morskih pasa, kitova i divovskih raža. Takve životinje gutaju tisuće prostornih metara morske vode u danu, pa samim time i smeće, bilo izravno ili jedući zagađenu lovinu. Prošle godine su stručnjaci iznijeli podatke o uginulom kitu u Norveškoj kojem su u želucu pronašli više od 30 plastičnih vreća. Zastrašujući je i podatak iz Francuske, gdje je pronađeno truplo kita s 800 kilograma plastike.

Plastika se iz dana u dan sve više proizvodi, što znanstvenici smatraju »planetarnom krizom«. Od 2015. godine proizvedeno je više od 6,3 milijarde tona plastičnog otpada na svijetu, a samo se 20 posto recikliralo ili uništilo spaljivanjem. Ostatak je završio u okolišu.

Ovi su podaci zastrašujući; stoga nemojmo očekivati da će sve netko drugi za nas uraditi, nego se i sami primimo posla, čuvajmo i čistimo okoliš.

Priredila: Ž. V.

Zanimljivosti

- * Putovanje brodovima površinom oceana potječe još iz pretpovijesnih vremena, ali tek je u modernom dobu podvodno putovanje postalo mogućim.

- * Najdublja točka oceana izmjerena je u Marijanskoj brazdi (jarku), smještenoj u Tihom oceanu, a iznosi 10.923 m. Ova točka je u potpunosti istražena 1951. godine plovidom britanske mornarice *Challenger II.*, koji je svoje ime dao i najdubljem dijelu jarka, »Dubini Challenger«.

- * Veliki dijelovi dna oceana neistraženi su i nemapirani.

- * Globalna slika mnogih podvodnih obilježja većih od 10 km napravljena je 1995., a bazirana je na gravitacijskim iskrivljenjima obližnje morske površine.

Zašto je morska voda slana?

Kada je tisućuljetna kiša pretvorila Zemlju u vodeni planet, ona nije samo napunila basene i napravila oceane. Njene vodene mase su rastvorile ogromne količine soli iz stijena zemljine kore, a brzi potoci i struje su je sprale u more. Budući da iz svjetskog mora godišnje u oblake ispari sloj vode debljine više od jednog metra, a sol ostane, oceani su tijekom vremena nakupili 48.000.000.000.000 (48 bilijuna) tona soli! Drugim riječima: svaka litra oceanske vode sadrži 3,5 posto soli, što je 35 g ili 3 pune žlice.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Timotej Vukmanov Šimokov** (ime mi je grčkog porijekla i znači »onaj koji poštuje Boga«)

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 3. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: plivanje

VOLIM: sastavljanje i stvaranje *lego* kockicama

NE VOLIM: plijesan, tužne dane i kad mi zadaća nije urađena na vrijeme

U SLOBODNO VRIJEME: volim se igrati s mojim sestrama

NAJ PREDMET: matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: *lego* dizajner

Dr. Tóth optika

DR. TÓTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 491 7621 561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran-goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinovoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon i 9/2020) i člancima od 55. do 68. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 32/19)

Oglašava JAVNI UVID U

Nacrta Plana detaljne regulacije parkirališta na km 43+000 s lijeve strane državne ceste IA reda br. 1, na katastarskoj parceli 8657/3 K.O. Čantavir

Javni uvid može se obaviti od 15. lipnja do 14. srpnja 2020. godine, radnim danima od 8 do 13 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 i 9) od 15. lipnja do 14. srpnja 2020. godine.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 28. srpnja 2020. u 12 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj dvorani), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 16. 6. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET +TELEVIZIJA +TELEFON

Astra
Telekom

STANDARD
MIX PAKETI

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

AUTOR KRISTIJAN SEKULIĆ 10.	FOTOKO- PIJA	VESELO, OZARENO, SRETNO	NADGROB- NI NATPISI	LETEĆI PAS, ANIMIRANI LIK	VILINSKI KONJIC	NAZIV JEDNOG ANTIBIO- TIKA	ALBANSKI NOGOME- TAŠ ZYL FU	TONA	TO (NJEM.)	MJESTO U SRBIJI
PREVODILAC										
LIJEK PROTIV BOLOVA								SISAK NASELJE U BIH		
KOJI PATI OD EDIPOVA KOMPLEKSA									11 SLOVO LOŠA OSOBINA	
RELIGIJSKI POKRET ŠTOVANJA SOTONE										ROBOT OPERATING SYSTEM
LINGUISTIC SOCIETY OF AMERICA				ACTINIUM			VEO, KOPRENA CALIFORNIA			
UGOVOR O NUKLEARNIM SNAGAMA				JEDAN ŠVICARSKI KANTON NA JUGU						
VRSTA JAPANSKOG ŠARANA				TROPSKO VOĆE						

RJEŠENJE:
VODORAVNO: PREVODITELJ, RAPIDOL, SI, EDIPOVAC, G, SOTONIZAM, LSA, AC, ZAR, INF, TICINO, KOI, ANANAS
OKOMITO: PRESLIK, RADOSNO, EPITAFI, VIPO, ODONATA, DOVICIN, ILAZ, CA, T, CAZIN, ES, MANA, LJIG, ROS

Rukomet

Rukometašice *Ravangrada* i rukometaši *PIK Prigrevica* u razigravanju

SOMBOR – Rukometni savez Vojvodine objavio je da su za popunu Prve lige – Sjever, žene, zainteresirana dva kluba s područja Zapadnobačkog okruga i jedan iz Srijema. Nadležni su objavili da su u konkurenciji za prolaz u pretposljednji ženski rang dosadašnji sudionici drugoligaškog Sjevera, ŽRK *Ravangrad* iz Sombora, *Laki* iz Crvenke, te iz drugoligaškog juga ŽRK *Ruma* iz Rume. Zainteresirani klubovi moraju uplatiti obavezan depozit od 50.000 dinara prije nego se u RSV pristupi definiranju načina i termina odigravanja kvalifikacija za popunu lige. Muški rukometni klubovi s područja Sombora nisu se prijavljivali za baraž. *Somborelektro* ostaje prvoligaš, a u Drugoj ligi i dalje će se natjecati riđički *Dalmatinac* i Sombor. Trećeligaške pozicije zadržat će *Grafičar* (Bezdan), *Kljajićevo* i gakovački *Graničar*. Dva kluba somborskog područja kandidirala su se za nastupe u razigravanju. Crvenčani su zainteresirani za prolaz u elitno društvo, a *PIK Prigrevica* za najviši vojvođanski rang, Prvu ligu – Sjever.

Rukometni savez Vojvodine protiv odluka krovne organizacije

Članovi Rukometnog saveza Vojvodine obavijestili su javnost da do daljnjeg neće sudjelovati u radu Skupštine Rukometnog saveza Srbije, jer smatraju da pojedine točke dnevnog reda nisu sukladne s ranije usvojenim zaključcima upravnog odbora RSV. Po RSV, neprihvatljivo je da se odluka o načinu završetka natjecanja u sezoni 2019./20., kao i o načinu provođenja natjecanja u sezoni 2020./21., donosi bez ozbiljnije stručne analize, šire javne rasprave, a osobito suprotno stavovima Arkus lige i natjecateljske komisije, te suprotno važećim normativnim aktima RSS-a, Zakonu o sportu i Uputstvima Vlade Srbije. Navedeno upućuje na zaključak da se predloženom odlukom samo želi pogodovati pojedinim klubovima, a na štetu većine drugih, pri čemu se dodatno zanemaruje da će svi klubovi u narednom periodu biti u ozbiljnim finansijskim problemima, te neće biti u stanju financirati natjecanja u megalomanskim ligama. Navedeno se odnosi prije svega na plan proširenja u četiri rukometna ranga, kojem bi trebalo predstojati odigravanje baraža mečeva ili turnira. Predviđeno je da zainteresirani klubovi uplaćuju novčane depozite za sudjelovanje, ovisno o rangu, u iznosima od 20.000 dinara za drugoligaško do 400.000 dinara za superligaško razigravanje. RSV je, putem dopisa od prije nekoliko dana, postavio pitanje je li sada vrijeme za izbor selektora stranca muške seniorske reprezentacije, kada se imaju u vidu odluke IHF i EHF o sudionicima na međunarodnim prvenstvima. Neprihvatljiva im je i inicijativa o raspisivanju izbora na svim razinama u RSS-u, a bez ikakvih prethodnih konzultacija s regionalnim rukometnim savezima, kao i bez prethodne promjene Statuta RSS-a, na čemu regionalni savezi rade već dulje razdoblje. Navedeno im daje puno razloga za razmišljanje kako UO RSS ne zanimaju stavovi baze, te se faktički vrši opstrukcija, kako ne bi došlo do dogovora svih regionalnih saveza. Stoga RSV neće sudjelovati u radu Skupštine RSS-a, niti podržati prijedloge odluka, smatrajući da bi njihovo usvajanje stvorilo nenadoknadivu štetu rukometu.

Oživio travnjak sončanskog *Dinama*

SONTA – Na igralištu NK *Dinamo* iz Sonte ovih dana je poprilična gužva. Travnjak dijele nogometaši *modrih*, dio mladih rukometašica ŽRK *Ravangrad* iz Sombora i karatisti sončanskog KK

Miodrag Ačić, Stevan Mihaljev i Darko Bošković

Kumite. U danu kad smo posjetili ove sportaše bili su nazočni i predsjednik *Ravangrada* **Miodrag Ačić**, trener prve ekipe **Darko Bošković** i trener mlađih kategorija **Stevan Mihaljev**. Dva-desetak djevojčica pod paskom trenera Mihaljeva, a po instrukcijama šefa struke Boškovića marljivo radi. »Ovo je naš fundus za budućnost. Suradnja, uspostavljena prošle godine između ŽRK *Sonta* i ŽRK *Ravangrad*, bit će vrlo korisna za oba kluba. Kao diplomiranog trenera raduje me što na treningu u Sonti vidim više od dvadeset djevojčica i djevojaka. Po dogovoru, to su sada igračice *Ravangrada*, a toplo se nadam da će se kroz izvjesno vrijeme u Sonti stvoriti uvjeti za revitalizaciju kluba i da će veći dio ovih mladih rukometašica nositi njihovu igru. S druge strane, i *Ravangrad* je na ovaj način na velikom dobitku, jer je ovakva brojnost djevojčica iz mlađih kategorija zaloga za lijepu budućnost ženskog rukometa u Somboru«, kaže Bošković. Ovaj mladi stručnjak, profesor tjelesnog odgoja i diplomirani trener rukometa prilagođava se svakoj situaciji, pa tako i ovoj, veza-noj uz covid-19. »U početku smo svi bili zatečeni ovim što nam se izdešavalo, no, mi u klubu smo se brzo prešaltali u sve što je nova situacija diktirala. Dva mjeseca nismo radili ništa, bar ne zajednički. Većina igračica kako-tako je održavala formu u svojim stanovima ili dvorištima. Sada nas očekuje baraž za ulazak u viši rang natjecanja. Mislim da ni ostali klubovi nisu u boljoj poziciji od nas i nadam se da ćemo se u preostalom vremenu uspjeti dobro pripremiti i ostvariti zacrtani cilj: ulazak u prvoligaško društvo. Nadam se i otvaranju dvorana u najskorije vrijeme, čime će visokorizični sportovi poput rukometa imati potrebne uvjete za rad. Do tada ćemo se kroz treninge na otvorenom tjelesno maksimalno pripremiti, mislim da će nam za to trebati desetak dana i da ćemo baraž dočekati u top-formi«, kaže Bošković.

Na drugom dijelu travnjaka vježbaju karatisti, podijeljeni u tri skupine. »Ovo su nam, na neki način, bazične pripreme za nastavak redovitih aktivnosti. Radimo na stjecanju snage i gipko-sti, kako bismo se na odgovarajući način pripremili za nastavak

KK Kumite - bazične pripreme za rad u hali

rada u dvoranama, čim se budu stvorili potrebni uvjeti. Prezadovoljan sam odazivom mojih pulena i njihovim angažmanom na treninzima. Nadam se da ćemo se svi dobro pripremiti za turnire koji nas, bar se nadam, očekuju na jesen. I svakako, nadam se i novim odličjima«, kaže predsjednik i prvi trener sončanskih karatista sensei **Tomislav Matin**.

Aktivna je i nevelika skupina nogometaša *Dinama*. Uz starije, nositelje igre **Radovana Kovača** i **Josipa Đanića** tu je i neko-

Nogometaši *Dinama* održavaju kondiciju

liko juniora, koji će na jesen tražiti svoje mjesto među prvotimcima. »Radimo samostalno, čisto radi održavanja tjelesne spreme. Nestrpljivo čekamo početak ljetnih priprema i jesenskog dijela prvenstva 2020./21. Bar s jeseni nećemo imati problema s igračkim kadrom, a s dobrim pripremama možemo se nadati i boljim postignutim rezultatima nego u prošlom prvenstvu«, kaže Kovač.

Šah

Kurčubiću peti naslov u Nazoru

SOMBOR – Uz sve mjere opreza, propisane od zdravstvenih organizacija i uz dopuštenje održavanja manifestacije, nakon tromjesečne pauze zbog mjera borbe protiv covid-19, nastavljeno je i uspješno završeno natjecanje na 29. šahovskom *Memorijalu prof. mr. Franja Matarić*, koji je odigran u prostorijama organizatora, HKUD-a *Vladimir Nazor*. Ovo tradicionalno natjecanje šahista iz Sombora i okolice prekinuto je nakon odigranih šest kola, polovicom ožujka, a nastavljeno početkom lipnja. Posljednje kolo odigrano je u petak, 5. lipnja, kad su i svečano proglašeni najbolji. Nakon odigranih svih devet predviđenih kola, s osvojenih osam poena, pobjedničkim pokalom nagrađen je **Drago Kurčubić**. Ovo je njegov peti trijumf od deset nastupa na ovom turniru i najuspješniji je šahist svih dosadašnjih memorijala. **Dragan Delija** je sakupio sedam poena i njemu je pripalo drugo mjesto, a treće je zauzeo **Petar Mandarić**, s dva poena manje od pobjednika. Među 24 ovogodišnja sudionika nije bilo prošlogodišnjeg pobjednika **Ilije Vlaisavljevića**, izostao je zbog bolesti. Pokalima, diplomama i s po jednom knjigom nagrađena su trojica prvoplasiranih, a posebne zahvalnice dobili su sudac **Radomir Kovačić** i Petar Mandarić za fair-play potez. Ovo tradicionalno natjecanje uspješno je organizirala sportska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* s pročelnikom **Pavlom Matarićem**.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Prva HNL

Svojevrsnim trilerom na Poljudu, u petak, 5. lipnja, *Hajduk* i *Inter* (2:1) otvorili su nastavak natjecanja u Prvoj Hrvatskoj nogometnoj ligi nakon prinudne stanke zbog koronavirusa. *Bili* su se mučili s nezgodnim rivalom iz zagrebačkog predgrađa, a tek kasnim pogotkom u 97. minuti uspjeli su stići do važnih bodova u borbi za drugu poziciju i plasman u kvalifikacije Lige prvaka. Glavni rival za isti cilj, *Rijeka*, s lačkom se prošetala Pulom i pobjedom od 3:1 ostala u prednosti od dva boda. Lider tablice i već viđeni prvak Hrvatske, *Dinamo*, istim je rezultatom (3:1) slavio rutiniranu pobjedu u Varaždinu. Ipak, najneizvjesniji duel odigrali su *Lokomotiva* i *Osijek*, pretendenti za osvajanje četvrtog euro mjesta. Gosti iz najvećeg grada Slavonije pobijedili su minimalnim rezultatom (1:0). Jedini susret bez pobjednika odigran je u

Koprivnici, gdje su domaći *Slaven* i *Gorica* ostavili mreže nedirnutima (0:0).

Nakon 27. kola situacija na ljestvici najboljih hrvatskih klubova je gotovo identična onoj koja je mjesecima stajala u prisilnoj korona pauzi. *Dinamo* (68) je apsolutni vladar s 18 bodova prednosti, za drugo mjesto se bore *Rijeka* (50) i *Hajduk* (48), ali bez šansi i dalje nisu ni *Lokomotiva* (46), te *Osijek* (45). Što se tiče začelja, i dalje je *status quo*, jer su posljednji, deseti *Varaždin* i deveti *Inter* bodovno izjednačeni (17), a samo dva boda više ima *Istra* (19). Jedine momčadi koje nemaju nikakvih glavobolja glede vrha ili dna su *Gorica* (36) i *Slaven* (27), pa će u tzv. zlatnoj sredini dočekati kraj ovoga neobičnog prvenstva.

Predstojećeg vikenda očekuje nas 28. kolo, koje ne donosi niti jedan derbi susret, ali će svaki duel nositi u sebi bitku za prijeko potrebne bodove u ostvarenju zacrtanih ciljeva. Parovi: *Inter – Gorica*, *Slaven – Osijek*, *Lokomotiva – Dinamo*, *Varaždin – Rijeka*, *Istra – Hajduk*.

Ljubitelji hrvatskog nogometa mogu ponovno uživati!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Restauracija kipova u crkvi
Presvetog Srca Isusova, Tavankut

Iz Ivković šora

Jel vrime?

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Jevo mene, baš sam se zaputio ode kod moji dobri pajdaša u srid Ivković šora. Naišo sam niki dan na nji u varoši, pa ko velim ajd da i obađem. Davno sam se i našo na toj strani prema Frljazi. Kad ja stigo, imam šta i vidit: nalipljene nike plakate, velike ko košarna vrata, na njima sve ništa šareno i niki slika, a nisam uspio pročitat šta piše (nisam pono očale), al štogod od dice. Tiram tako biciglu po prašnjavim vagašu pa se niki mislim: jeto, kad triba vokšovat, onda se svi staraju o tuđoj dici, a kad toj dici triba pomoć jal i izličit od kake nemile jal skupe bole ondak se ti isti prave da su nagluvi jal, ne daj Bože, pofalili. O ditetu se ondak staraju bačo i nana. E, pa, gospodo, divanim ja sam sebi i to pomalo bisan jel sam oćanio o niku veliku grudvu pridnjim točkom, sva srića da je ova moja bicigletina još iz pedest šeste, jel s ovim novima bi Braniša borme zafekovo sa šeširom a od bicigle ne bi bilo ništa. Neg, divanim vam o dici. Niki dan sam prošio u novini da su opet doneli nike zakone o obaveznim kalamljenju i da se prite oduzimanjom dice. A pitam vas: na šta će već ovo izać? Zatvaraju nas u avlije i stanove, kalamili bi nas sa svačim. Pa di su ta izvikana ljudska prava, molim ja vas? Veli mi niki dan moj Joso da je klapio da mu naređiva niki glas šta će večerat. Al smo se dobro ismijali. Siroma čovik, toliko se već naslušo kojikaki divana da se već boji svog osima. Neg, čeljadi moja, jesul i vas zvali priko telefona da ocinite od jedan do pet? Ja sve nisam mogo virovat. Lipo zvonio ovaj telefon; ovaj na žicu što više ni ne znam zašto ga plaćam, kad god pada kiša on pišti i tandrče kugod majkina kastrona, i zvoni li zvoni... Veli mi moja snaš Jela: »Ta, ne čuješ da zvoni telefon, digni ti si bliže, ja se već sa svačim moram starat«. Ja digo, kad jedna gospoja me pita kako sam zadovoljan? Ta velim ja njoj: »Fino, baš sam njevim dolaskom kečen nogom odastrag, u doljnji dio čakčira, nemam ni cocijalno, ni penziju, živim od nadnica i dice, a svako ko sa strane dođe u našu državu oma mu dadu pit, ist, pa malkoc novaca da mu se nađe za trošak, ne tušta, tako na priliku oko dvi plate misečno što zaradi naš rabadžija u fabriki, i to se mora dobro oznojit, al nemojte mislit i ne daj bože se uvridit, gospoja draga, da sam ja za one bivše, bože ti sačuvaj, ta i oni su mi isto prija petnajstak godina opravili trag na čakčirama na istim mistu, još i firmu prodali«. I tako se ja i gospoja izdivanili i lipo razišli, još smo se i smijali na kraju. Zašto se čovik mora mrzit ako je o politiki rič? Svaki bi politikoš tribo svatit kad mu je isteklo vrime, pa se tako i pripravit. Ajak, ovi naši bi samo da side u foteljama. Bar do smrti, ako ne mož ništa dulje. Opravili nam put za Hrvacki Majur. Doduše, tamo je još ostalo tri salaša, a u jednim je njev vođa. Al, jeto, čim dođu izbori, oma se staraju. A dotleg mož čovik lipsat kugod onaj što je čeko da izraste trava. Ne znam, čeljadi, al triba ostit kad je kako vrime pa se tako i zagrnit. Ajd, zbogom, da vam ne divanim priviše. Moram natrag na salaš.

Bač Ivin štodir

U godina skuplju za druge

píše: Ivan Andrašić

Bač Iva se vi dana jako iznenadijo. On i njegova već i fruštukovali, a još se ni naoblačilo. Ni bilo ni vitra, pa veli otiće se oma probiciglat kroselo, taman da namiri noliko kilometri, koliko zovi par kišni dana zaosto. Samo što otvoriyo vraca, u gank će dida Loca, dugo se već poznaju. Do pri jedno dvajs godina, a ni sam ne zna još koliko unatrag, bijo selcki dada. Vedrijo i oblačijo u njevomu selu. Najedamput došla nika nova i mlađa čeljad i niki novi vitrovi u politike. Svi osim njega vidli da više ni zoto, pa ga navrtnanos smandrljali u penziju. Još mu na dar dali i sate. Ni reko ni fala, vada se nabruno brog penzije, mislijo ostat selcki dada dok je živ. Sam sebe ni mogo utuvit u glavu koliko mu godina i da zovu novu politiku ni. Za selckoga dadu izbirnili novoga, što svršijo velike škole, a bijo i dvajs godina mlađi o njega. Dida Locu niko više ni vidijo na nikake konferencije. Ništa više tijo ništa radit ni za njegovu partiju, vada mislijo da mu oni prvi okrenili leđa. Ni se puto ni s drugima, veli neće izdavati ne što cili život bili njegovi i on njev. Sve donedavno. Bač Iva u dućanu čo da krenijo redom po kuća i da biliži ko bi se tijo učlanjiti u partiju o Nogaštosezasvepita. Niu baš na prvu povirovo, veli, svit znade svašta pripovidati. Vaj čuje koišta od noga, pa malo dodade, pa isripovida trećemu, naj isto malo dodade pa četvrtomu i eto ti splečke kake se ni ne nadaš. Samo, misli se bač Iva, vo kanda baš i ni splečka. Najedamput se nji dva našli sa dvi strane bač Ivini vraci. Vaj bi u gank, naj bi naskak. I Taksa, ko da ositijo da bi unišo niko ko ni dobro došo, dotrčo i sto rčat. Bač Iva ga jedva smirijo. Svaj služben, dida Loca se nadesijo ko stara frajla, a isprsiyo se ko pitov na vr đubreta. Samo još da stane kukurikat. Pod pazuvom nosi niku veliku i debelu pisanku, a u pridnjemu džepu o rekle klajbas što mu dali vi iz partije. Zablendo se u bač Ivu ko tele u šarena vrata, nikako da štogoda kaže, ko da progunijo gomboc. Vada mu se ni nado. Bač Iva jedino ne zna komu se drugomu i mogo nadat. Misli se, možda ni dobro vidijo atresu, jal se možda u te njegove pisanke nove atrese vodi njegov dida Iva, upokojit još pri skoro tris godina, a i prošli put i on i baka i njegov brat i snaja dobili cidulje za izbiranje. »Znadeš, ne bi ja ništa drugo, samo bi vidijo tvoju legetimaciju i zabilžiyo ti u pisanku. Još mi samo kaži koliko vas je ukućana i očete li svi izbirat Nogaštosezasve pita. Bilo bi to zate dobro, mogo bi u koićemu još lipo avanzovat. A i znaš kako je, ko će se borit zotu našu dicu, ako nećemo mi?«, veli dida Loca, lati klajbas i stane otvarat pisanku. Bač Iva se samo dugačko zagledo u njega i pito mu di su njegova dica. »U Švapcke su i bome, baš jim dobro. Da ni Nogaštosezasve pita, ne bi nikad ni ošli tamo, patili bi se doma zajedno š nama. Eto, fala mu makar zoto, baram naša dicama živu ljucki«, veli dida Loca i lati biciglu. Vidijo kako ga bač Iva gleda, pa za dram ošo. Ni klajbas što mu ispo, ni podigo. Za njim samo lelujalo bač Ivino »Tribo bi se makar malo stidit tvoji godina!«.

NARODNE POSLOVICE

- Ne čini drugome što ne želiš da se tebi čini.
- Pravičnost je od sveg zlata skupocjenija.
- Danas meni, sutra tebi.
- Sve svoje sa sobom nosim.

VICEVI, ŠALE...

Pita žena muža:

- Voliš li ti mene? Nikad mi ne kažeš.
- Jednom sam ti rek'o, ako bude promjene javit ću ti.

Rješava žena križaljku i potraži pomoć od supruga:

- Treba mi pomoć: Luka u Španjolskoj?

Muž odgovori:

- Piši: Modrić.

Pita uposlenica šefa:

- Šefe, jel' mi možete dati slobodan dan?
- Ne.
- Dobro, uzet ću ga sama.

MUDROLIJE

- * Nitko se nije popeo na vrh ljestava jednim skokom.
- * Teško onima koji su voljeli samo tijela, oblike, vanjštinu. Smrt će im oduzeti sve. Pokušajte voljeti duše. Ponovno ćete ih naći.
- * Čovjek koji je padao a zatim ustajao, mnogo je jači od onoga koji nikada nije padao.

Vremeplov – iz naše arhive

Sanja Andrašić, kolporterka *Hrvatske riječi*
Sonta, 2003.

**PETAK
12.6.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:21 Betty i njezine dijagnoze
11:09 Gradionica vrtova: Roberto, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:28 Lažljivo srce
13:16 Dr. Oz
14:03 Raj za dame
15:03 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Upoznajmo Hrvatsku - zaronite s nama: Svjetionik Sveti Ivan - Rovinj
17:31 turizam.hrt
18:08 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:49 Tema dana
20:05 Dok nas jackpot ne rastavi, američki film
21:44 Dnevnik 3
22:20 Zemlja tigrova, američko-njemački film
00:05 Preljub
01:19 Dr. Oz
02:01 Dnevnik 3
02:27 Tajne Arapskoga poluotoka: Maleni susjedi - Bahrein, Katar, Kuvajt, dokumentarna serija
03:19 Betty i njezine dijagnoze
04:03 Zaljubljena u Ramona
04:46 Skica za portret
04:47 turizam.hrt
05:17 Dnevnik 2
05:59 Lažljivo srce

05:04 Kultura s nogu
05:49 Regionalni dnevnik
06:33 Juhuhu
06:34 Tri prijatelja
09:56 Učitelj Kees, serija
10:21 Galileo, ipak se kreće - igrana serija za djecu
10:36 Krunski dokaz, dokumentarna serija
10:51 Neobična životinjska prijateljstva
11:38 Ben-Hur, američki film
13:38 Trgovci djecom, američki film
15:07 Najbolje vrtno kućice
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Tajne Arapskog poluotoka: Maleni susjedi - Bahrein, Katar, Kuvajt, dokumentarna serija

17:38 Bitange i princeze
18:16 Kuhan i pečen
19:04 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Arabija s Levisonom
Woodom: Prazna četvrt, dokumentarna serija
21:00 5.com s Danielom: Mia
Dimšić i Drago Diklić
22:00 Nijanse plave
22:47 Igra prijestolja
23:51 Obiteljski zločini
00:37 Graham Norton i gosti
01:27 Trgovci djecom, američki film
02:50 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
13.6.2020.**

06:55 Klasika mundi: Bečka filharmonija u milanskoj Scali, 1. dio
08:08 Posljednji crvenokožac, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:08 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:26 Veterani mira
13:13 Istrage prometnih nesreća
13:41 Prizma
14:30 Moving Romance, američki film
15:55 Kultura s nogu
17:00 Vijesti u 17
17:18 Manjinski mozaik: Ja biram

17:38 Lijepom našom - Mostovi kultura: Ljubuški
19:00 Dnevnik 2
19:48 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 A strana
21:53 Loto 7 - izvještaj
21:57 Dnevnik 3
22:33 Nevjerna, američki film
00:41 Posljednji crvenokožac, američki film - ciklus klasičnog vesterna
01:56 Dnevnik 3
02:22 Zaljubljena u Ramona, telenovela
03:50 Fotografija u Hrvatskoj
04:03 Veterani mira
04:48 Prizma, multinacionalni magazin
05:33 Dnevnik 2
06:15 Lijepom našom - Mostovi kultura: Ljubuški

05:50 Regionalni dnevnik
06:33 Juhuhu
06:34 Tri prijatelja, crtana serija
09:21 Alvin i vjeverice
09:43 Vrijeme je za priču
10:09 EBU drama: Ždralovi od papira
10:55 Papa - Najmoćniji čovjek u povijesti: Odrskuće Benedikta XVI., dokumentarna serija
11:41 Vrtlarica
12:12 Monty Don predstavlja rajske vrtove
13:16 Dom na kvadrat
13:47 Auto Market
14:22 Ubojstvo u Walesu
16:00 Regionalni dnevnik
16:31 Arabija s Levisonom
Woodom: Prazna četvrt, dokumentarna serija
17:29 Sportski trenuci za pamćenje: Ol London 2012. - Rukomet, utakmica za broncu, Hrvatska - Mađarska
18:59 Inspektor Gadget, crtana serija
19:14 Glazbeni Top20
20:05 Pompeji, američko-kanadsko-njemački film
21:51 Preživljavanje u divljini
22:40 Igra prijestolja
23:33 Obiteljski zločini
00:20 Graham Norton i gosti
01:08 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
14.6.2020.**

07:52 Odavde do vječnosti, američki film - Zlatno doba Hollywooda
09:50 Biblija
10:00 Zagreb: Misa, prijenos
11:06 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:27 Plodovi zemlje
13:23 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:04 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
15:58 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:21 I to je Hrvatska: Rastoke
17:37 Lijepom našom - Mostovi kultura: Celje
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6
20:05 'Ko te šiša
20:35 Loto 6 - izvještaj
20:40 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
21:10 Plavi svijet, dokumentarni film
22:08 Dnevnik 3

22:43 Mijenjamo svijet: Popaj: Ispovijed plaćenog ubojice, dokumentarni film
23:34 Odavde do vječnosti, američki film - Zlatno doba Hollywooda
01:28 Nedjeljom u 2
02:23 Dnevnik 3
02:51 Mir i dobro
03:26 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
03:52 Fotografija u Hrvatskoj
04:05 Lijepom našom - Mostovi kultura: Celje
05:20 Dnevnik 2
06:02 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:33 Juhuhu
06:34 Tri prijatelja, crtana serija
08:35 Top-lista DTV-a
09:15 Luka i prijatelji: Život na otoku
09:46 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji
10:34 Vera
12:09 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:12 Prijestolnice slatkog života
13:45 Prljava igra, britanski film
15:45 Ana Karenjina - Priča Vronskoga, serija
16:34 Preživljavanje u divljini
17:24 Magazin LP
17:54 Sportski trenuci za pamćenje: Ol London 2012. - Veslanje, srebrni četverac i trap, Giovanni Cernogoraz
19:00 Vanna - 20 godina, 2.dio, snimka koncerta
20:05 Jamestown
21:00 Zagrizi metak, film
23:11 Igra prijestolja
00:12 Amy, glazbeno-dokumentarni film
02:20 Graham Norton i gosti
03:06 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
15.6.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Hrvatska zajednica u Čileu: Hrvatski grad na kraju svijeta, dokumentarna
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz

14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Dinastije: Čimpanza, dokumentarna serija
21:00 Više od riječi, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Preljub
00:25 Žrtve ljubavi, serija
01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
02:16 Svjetske delte: Yukon - Arktička divljina, dokumentarna serija
03:11 Betty i njezine dijagnoze
03:56 Zaljubljena u Ramona
04:41 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:51 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

04:45 Peti dan
05:45 Riječ i život
06:19 Juhuhu
06:20 Tri prijatelja
09:42 Učitelj Kees, serija
10:05 Galileo, ipak se kreće - igrana serija za djecu
10:20 Krunski dokaz, dokumentarna serija
10:40 Plavi svijet, dokumentarni film
11:35 Zagrizi metak, američki film
13:40 Moj pas - prvak, američki film
15:10 Najbolje vrtno kućice
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Svjetske delte: Yukon - Arktička divljina, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 TV Bingo
19:05 Inspektor Gadget, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Utrka, kanadsko-njemačko-francuski film
23:15 Pobunjenik iz okruga Jones, američki film
01:35 Graham Norton i gosti
02:20 Moj pas - prvak, američki film
03:45 Noćni glazbeni program

**UTORAK
16.6.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Dinastije: Car, dokumentarna serija
21:00 Više od riječi, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Preljub
00:25 Žrtve ljubavi, serija
01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
02:16 Svjetske delte: Ebro - zeleni dragulj, dokumentarna serija
03:11 Betty i njezine dijagnoze
03:56 Zaljubljena u Ramona
04:41 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:51 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

04:45 Izvan formata
05:35 Regionalni dnevnik
06:19 Juhuhu
06:20 Tri prijatelja
09:58 Učitelj Kees, serija
10:22 Galileo, ipak se kreće -

igrana serija za djecu
10:32 Krunski dokaz, dokumentarna serija za djecu
10:37 Dinastije: Čimpanza, dokumentarna serija
11:30 Utrka, kanadsko-njemačko-francuski film
13:39 Vještiji bal, kanadski film 91:00
15:12 Najbolje vrtne kućice
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Svjetske delte: Ebro - zeleni dragulj, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 Kuhan i pečen
19:05 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Obitelj Durrell
21:00 Klopka, američko-britansko-njemački film
22:55 Istinita priča, film
00:40 Graham Norton i gosti
01:25 Vještiji bal, kanadski film
02:56 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 17.6.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Globalna Hrvatska HTV
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2

19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Dinastije: Lav, dokumentarna serija
20:58 Loto 7 - izvještaj
21:00 Više od riječi, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Preljub
00:25 Žrtve ljubavi, serija
01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
02:16 Svjetske delte: Rajna i Maas - carstvo kanala, dokumentarna serija
03:11 Betty i njezine dijagnoze
03:56 Zaljubljena u Ramona
04:41 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:51 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:14 Učitelj Kees, serija
10:34 Galileo, ipak se kreće - igrana serija za djecu
10:44 Krunski dokaz, dokumentarna serija
10:55 Dinastije: Car, dokumentarna serija
11:45 Klopka, američko-britansko-njemački film
13:40 Tulipani u cvatu, američki film
15:10 Najbolje vrtne kućice
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Svjetske delte: Rajna i Maas - carstvo kanala, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 Kuhan i pečen

19:05 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Obitelj Durrell
21:00 Prestiž, američko-britanski film
23:10 Dobar liječnik, američki film
00:45 Graham Norton i gosti
01:30 Tulipani u cvatu, američki film
02:55 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 18.6.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Sveti Ivo, evo nas!, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6
20:05 Tko želi biti milijunaš?
50:03
20:55 Loto 6 - izvještaj
21:00 Varoški amarcord: Tri pjevača, malo jača, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Preljub
00:25 Žrtve ljubavi, serija
01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3

02:16 Svjetske delte: Amazona - ljekoviti tropi, dokumentarna serija
03:11 Betty i njezine dijagnoze
03:56 Zaljubljena u Ramona, telenovela
04:41 Na početku je bio bajs, emisija pučke i predajne kulture
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce

04:45 Knjiga ili život
05:15 Regionalni dnevnik
05:59 Juhuhu
06:00 Tri prijatelja
09:35 Učitelj Kees, serija
09:59 Galileo, ipak se kreće - igrana serija za djecu
10:12 Krunski dokaz, dokumentarna serija za djecu
10:20 Dinastije: Lav, dokumentarna serija
11:18 Prestiž, američko-britanski film
13:25 Pjesma za tebe, američki film
15:10 Zavolite svoj dom i vrt uz Alana Titchmarsh
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Svjetske delte: Amazona - ljekoviti tropi, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 Kuhan i pečen
19:05 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Obitelj Durrell
21:00 Zlato, američki film
23:00 Paklena noć, američki film
00:45 Obiteljski zločini
01:30 Graham Norton i gosti
02:15 Pjesma za tebe, američki film
04:00 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna - na programu je nedjeljom u 16, a *Svetionik* - o političkim i kulturnim događanjima u zajednici - nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretna informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Sve naj iz Hamburga

I mam tetu u Hamburgu i pravilo je ne ići u goste kod obitelji, osim ako me ne pozovu na neku prigodu. Tada odem. Ovo se pravilo ne primjenjuje u suprotnom smjeru i zadovoljstvo mi je ugostiti nekog iz obitelji. Zadovoljstvo mi je ugostiti bilo koga. Volim odlaziti u goste, ali ne i kod obitelji u smislu obilazim grad, tražim smještaj u gradu u kojem mi je rodica i ja zvonim kod nje da je pitam mogu li prespavati. To ne, kao što sad pazim na vrele ringle, jer sam se jednom opekla ili pažljivo hodam preko daske, jer sam jednom zgazila na dasku s čavlom i nabola se. Jednom me je ujela zmija, pa se sada i guštera bojim. Šalim se za ovo posljednje, ali je upalo u moje iskustvene šale kojima sam htjela objasniti zašto ne tražim utočište kod obitelji. No, to nije razlog da ne idem u Hamburg, i to nekoliko puta.

Kad je sestra bila u Hamburgu, rekla je da iako nemam naviku posjetiti koncertne dvorane, ovog puta napravim presedan i obavezno obiđem zgradu filharmonije *Elbphilharmonie*, jedne od najakustičnijih i najvećih koncertnih dvorana na svijetu. Po slikama bi se reklo da je riječ o fantastičnom zdanju i vjerujem da bi atmosfera bila najbolja kada bismo odslušali neki koncert u njoj.

Što mi se sviđa kod Hamburga

Hamburg više od bilo kog grada u Europi ima zelenih površina. Čak 14 posto ukupne njegove površine je prekriveno zelenilom i kada tome dodamo 2.300 mostova, što je više nego što imaju London, Venecija i Amsterdam zajedno, dobijamo jedan romantičan poziv. Kada pričamo o veličinama, Hamburg je drugi po veličini grad u Nemačkoj, a njegova luka je druga po veličini u Europi. U nastavku hvale brojkama Hamburg bi dodao da se u njemu skućilo brojno stanovništvo iz čak 185 različitih država. Sigurno bi se na tom popisu našla i priča o hamburgeru za čiji patent nezasluženo Amerikanci ubiraju plodove.

Nije sve u hamburgeru

Hamburg se nalazi na sjeveru Njemačke na rijeci Elbi u koju se u samom gradu ulijevaju rijeke Alster i Bille. Hamburg nazivaju i

Vrata svijeta, a veliki doprinos u tome pripada rijeci Elbi i činjenici da se ona stotinjak kilometara od Hamburga ulijeva u Sjeverno more. Sve ovo je dobar uvod za jednu od glavnih atrakcija za turiste koji dolaze u grad, a to je Hamburger Hafen, Hamburška luka. U ovoj moćnoj luci možete vidjeti brodove iz cijelog svijeta, a upravo ovdje se nalaze skladišta koja su nekada služila za skladištenje kave, duhana i drugih proizvoda za trgovinu.

Brojku oko mostova smo već spomenuli i priča je takva da je svaki most vrijedan fotografije i za posjet, ali, naravno, među najvećim i najimpressivnijim je Landungsbrücken.

»Možda sam rođen u Liverpoolu, ali sam odrastao u Hamburgu«, rekao je **John Lennon**, a upravo Hamburg se smatra gradom u kojem su *Beatles* započeli karijeru.

Posjet najljepšoj zgradi Hamburga, Rathausu, koja se nalazi u samom centru grada, također je potreban. Izgrađena 1897. godine u neorenesansnom stilu, ona i danas zadivljuje i otvara vrata svojih 600 soba. Teško će vam promaći jer je toranj visok 112 metara, a ispred zgrade se nalazi model grada i spomenik ubijenima u Prvom svjetskom ratu. Cijelo okruženje je zanimljivo istražiti.

Hamburg jeste grad mjuzikla i kazališta, ali je i grad muzeja s vrlo interesantnim temama. Mnogi su Hamburg doživljavali kao luku snova i baš zato je poseban emigracijski muzej Ballin Stadt koji čuva slike snova i stvarnosti bivših emigranata. Kada grad ima toliko veliku i značajnu luku, ne čudi postojanje luke za muzejske brodove *Övelgönne* u kojoj su usidreni muzejski primerci brodova i čamaca.

Kod većih gradova posebno volim botaničke vrtove, a čini se da *Planten un Blomen* obećava bilo da je riječ o njenoj prašumi *Tropenhaus* ili sadržajima koje nudi tijekom dana i noći.

Popis svih atrakcija je dugačak i na njemu su neizostavni dijelovi najbolja europska riblja tržnica, zatim najveći grad na svijetu u minijaturi *Miniatur Wunderland* koji se nalazi upravo ovdje i njegov završetak je planiran za ovu godinu, a izgradnja je počela 2001. godine. Jezera su sigurno važna stavka, s posebnim naglaskom na jezero Veliki Alster. Ako popisu dodamo i veoma popularno šetalište i pravi raj za kupce *Jungfernstig*, mogli bismo od ovoga napraviti pravi mali turistički vodič.

Toliko o Hamburgu dok ne dobijem priliku probati njegov hamburger, a onda više i ljepše o svemu.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
VRDNIK
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

UZ VAS

I KADA OSTAJETE KOD KUĆE

WEBSHOP
Kupite polisu
osiguranja
putem našeg
Webshop-a

**PONUDE I
OBNOVE**
Pošaljite nam
zahtev za ponudu ili
obnovu osiguranja

**PRIJAVA
ŠTETE**
Prijavite štetu
online ili putem
telefona

**CALL CENTAR
I MEJL**
Pozovite naš Call
centar ili nam
pošaljite mejl

www.mios.rs

011/715-23-00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

ZA EUROPSKO LICE SUBOTICE!

TOMISLAV ŽIGMANOV

**Za Suboticu
zadovoljnih ljudi!**

Subotičani zaslužuju imati:

1. Profesionalnu i efikasnu javnu upravu
- departizacija
2. Jednaku razvijenost (komunalne)
infrastrukture u svim naseljima
- decentralizacija
3. Grad i okolna naselja bez divljih deponija
- ekologizacija
4. Suživot ravnopravnih
nacionalnih zajednica - integracija
5. Razvijene i žive multikulturalne politike
za suživot po mjeri svih građana
- identifikacija

**DA SMO UKLJUČENI
U PROCESE DONOŠENJA ODLUKA!**